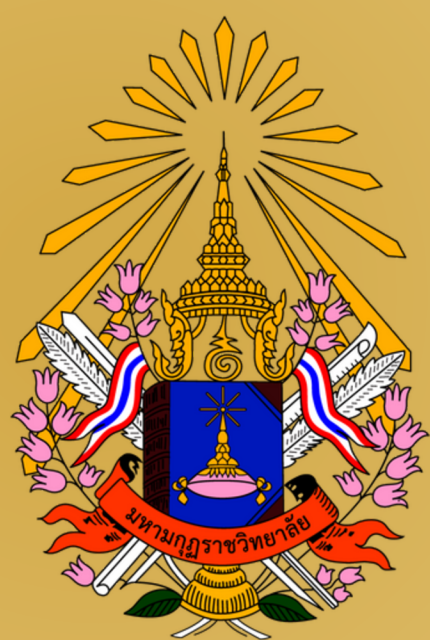

วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567)

Vol.15 No.2 (July – December 2024) ISSN 3027 – 6810

บทความวิจัย

นโยบายรัฐภาคที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับ
สังคมสูงวัย

ณัฐพงษ์ จตุรชาติสุคนธ์

คุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึง
พอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรรัตน์ทรานสปอร์ต จำกัด

องอาจ จุลจันทรี

รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณที่ส่งผลต่อจิตลักษณะ
ความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ

สราวุธ สมทรัพย์

บทความวิชาการ

การสร้างความปลอดภัยในชาติโดยอาศัยหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า
กรรณา มธุลาภรังสรรค์

วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University

ปรัชญาสถาบันวิจัยญาณสังวร

วิทยา สัพพกิจจานวพัฒน์ฐานา

การวิจัยเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาทุกชนิด

The research is the best bases for every
type of works development.

วารสาร

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University
ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม- ธันวาคม 2567) Vol.15 No.2 (July – December 2024)

เจ้าของ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เลขที่ 248 หมู่ที่ 1 บ้านวัดสุวรรณ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 0-2444-6000 ต่อ 1125-1127

โทรสาร 0-2444-6076

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความวิชาการทางพระพุทธศาสนาสู่สาธารณชน
 2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและความเจริญก้าวหน้าในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา
 3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยทางพระพุทธศาสนาสู่ระดับสากล

ที่ปรึกษา

พระธรรมวชิรจินดาภรณ์, รศ.ดร.

อธิการบดี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

พระศรีวิจิราที, ผศ.ดร.

ผู้จัดการวารสาร

นางนุชวลี กิจคำ

ผู้ช่วยผู้จัดการวารสาร

นางสาวรุ่งทิพย์ มณเฑียร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.วสันต์ ฉายรัศมีกุล

นางสาวสุลัดดา กงภูเวศ

กองบรรณาธิการ

พระครูศรีวิรัตนสุนทร, ผศ.ดร.

พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, ผศ.ดร.

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.

พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชินณะราศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดำรงค์ เบญจศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน
ดร.วีรชัย คำธ
ดร.ธเนศ เกษศิลป์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
มหาวิทยาลัยมหิดล

ฝ่ายจัดทำ

1. นางนุชวลี กิจคำ
2. ดร.วสันต์ ฉายรัศมีกุล
3. นางสาวสุลัดดา กงภูเวศ
4. นายบุญนาท หินไชยศรี
5. นางสาวรุ่งทิพย์ มณเฑียร

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม)

สถานที่ติดต่อ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เลขที่ 248 หมู่ที่ 1 บ้านวัดสุวรรณ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 0-2444-6000 ต่อ 1125-1127

โทรสาร 0-2444-6076

* ผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง
ซึ่งสถาบันวิจัยญาณสังวรไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

* การนำผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถ Down load ได้ที่
เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย www.mbu.ac.th พร้อมระบุว่าได้รับความเอื้อเฟื้อจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม- ธันวาคม 2567) Vol.15 No.2 (July – December 2024)

ISSN 3027 – 6810 (Online)

บทบรรณาธิการ (Editor note)

วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University) วารสารฉบับนี้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความวิชาการทางพระพุทธศาสนาสู่สาธารณชน ใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และความเจริญก้าวหน้าในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยทางพระพุทธศาสนาสู่ระดับสากล โดยใช้เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งแต่ละผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเป็นผลงานที่มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยวารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เปิดรับผลงานวิจัย บทความของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามเกณฑ์วารสารระดับชาติ

ดังนั้นวารสารสถาบันวิจัยญาณสังวรจึงเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

กองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยญาณสังวรหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกท่านจะได้รับความรู้ด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมไทยต่อไป

พระศรีวิจิตรวาทิ, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย

คุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ รถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรรัตนทรานสปอร์ต จำกัด องอาจ จุลจันทรี	1
การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ: กรณีกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มสารัตน์ ตันติดีเลิศ	14
รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณที่ส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญงอกงาม เบิกบานแห่งจิตใจ สรารุช สมทรัพย์	26
วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ธิดารัตน์ ศรีวาริรัตน์	41
การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปราจีนบุรี เขต 1 ยุพธนา สำราญกิจ	54
รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ก่อวิท พรหมจักร	69
แนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้อายุซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย ชาตรี จันทรเจริญฤทธิ์	82
การปรับตัวของธุรกิจให้บริการของคลินิกเสริมความงาม ณัฐชรัตน์ อภิวงวงศ์ศา	93
นโยบายรัฐภาคที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ณัฐพงษ์ จุตรชาติสุนันท์	107

บทความวิชาการ

- มุมมองยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏตามนโยบายปีซีจี โมเดล
วรรณรัตน์ คนชื้อ 120
- การสร้างความปลอดภัยในชาติโดยอาศัยหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า
กรุณา มธุลาภรังสรรค์ 137
- แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี
กรุงเทพมหานคร
พงษ์พันธ์ นารีน้อย 151

คุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้
บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ต จำกัด
QUALITY SERVICE AND CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT IMPACTING
SATISFACTION IN THE USAGE OF EMPLOYEE SHUTTLE SERVICES AT JIRAN
TRANSPORT CO., LTD.

องอาจ จุลจันทรিত¹, สมพล ทุงหว่า²
Ong-Ard Chunchangreed¹, Sompon Thungwha²
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

การการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ 2. เพื่อศึกษาการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงาน 4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงาน 5. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ต จำกัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ พนักงานที่ใช้บริการรถรับส่งพนักงาน จำนวน 170 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-Test, One-Way ANOVA สมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และตำแหน่งงาน ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งของ บริษัทจิรันทน์ ทรานสปอร์ต จำกัด ไม่แตกต่าง และพบว่าพนักงานที่ใช้บริการรถรับส่งที่มีระดับการศึกษาแตกต่าง ผลการทดสอบ

¹ นักศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัด มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Master of Business Administration degree student Organizing major Ramkhamhaeng University.

² รองศาสตราจารย์ ประธานกรรมการบริหารโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต เพื่อความเป็นเลิศ
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Assoc. Prof. Dr. Faculty Member, Department of General Management, Faculty
of Business Administration, Ramkhamhaeng University

Corresponding author; Email: jimmy.xrd@gmail.com

(Received: 7 May 2024; Revised: 11 March 2024; Accepted: 8 July 2024)

สมมติฐานพบว่าคุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงาน ได้แก่ด้านพนักงานขับรถของบริษัทด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความเชื่อถือได้วางใจได้ และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรันทันทรานสปอร์ต จำกัด มากที่สุด

คำสำคัญ : 1. คุณภาพการบริการ 2. การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า 3. ความความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ABSTRACT

This study aims to investigate: 1. the perceived quality of service of employee shuttle service users, 2. customer relationship management practices, 3. employee satisfaction with the employee shuttle service, 4. the comparison of satisfaction levels among employee shuttle service users, and 5. the influence of service quality and customer relationship management on employee satisfaction with the employee shuttle service of Jiran Transport Co., Ltd. A sample of 170 employees who use the employee shuttle service was selected for this study. Data analysis techniques included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-Test, One-Way ANOVA, and multiple regression.

The findings revealed that demographic factors including gender, age, marital status, and job position did not significantly impact satisfaction with the employee shuttle service. However, employees with different educational levels exhibited significant differences in satisfaction levels. Hypothesis testing showed that service quality and customer relationship management significantly influenced satisfaction with the employee shuttle service. Notably, the company's drivers, service tangibles, reliability, and responsiveness had the most significant impact on employee satisfaction with Jiran Transport Co., Ltd.'s shuttle service.

Keywords : 1. Quality Service 2. Customer relationship management 3. Service recipient satisfaction

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สวัสดิการสำหรับพนักงาน ถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและการจัดให้มีรถรับส่งให้กับพนักงานที่มาทำงานถือเป็นสวัสดิการสำหรับบุคลากรที่ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยสวัสดิการรถรับส่งนั้น บริษัทจะจัดหารถที่เหมาะสม ทั้งรถตู้ รถบัส หรือมินิบัส เพื่อใช้รับส่งบุคลากรจากที่พักมายังบริษัทหรือโรงงาน โดยแบ่งเป็นสายการเดินทางตามเส้นทางต่างๆ เพื่อให้บุคลากรเกิดความปลอดภัย สะดวก และประหยัดเวลาในการเดินทางมาทำงาน ลดความอ่อนล้าจากการเดินทาง ทำให้พนักงานมีความพร้อมในการทำงานเพิ่มขึ้น (จุฑาทิพย์ ญาติเจริญ, 2561) บริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด จึงมีมุมมองและวิสัยทัศน์ในการดำเนินกิจการของบริษัท เพื่อเพิ่มศักยภาพและความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยใช้หลักการที่ต้องคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก เพื่อผลักดันการบริการออกไปสู่ตลาด และให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อสร้างมูลค่าสูงสุดในระยะยาวแทนมีการพัฒนาระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการได้อย่างต่อเนื่องและพยายามรักษาระดับลูกค้าให้อยู่กับบริษัทให้นานที่สุด (วิญชุต สินแสงวัฒน์, 2562) คุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้ธุรกิจบริการนำมาปรับปรุงคุณภาพการบริการและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความสัมพันธ์กับลูกค้า ตลอดจนเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของรถรับ-ส่ง พนักงานของบริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการของบริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ

2.2 เพื่อศึกษาการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าต่อบริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด

2.4 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

2.5 เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงาน ของบริษัทจิรันตน์ทรานสปอร์ต จำกัด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ผลของการวิจัยสามารถทราบถึงความต้องการของผู้รับบริการของรถรับส่งพนักงานและการขนส่งของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด
- 3.2 ผลของการวิจัยสามารถนำมาเป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพในการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริการของรถรับส่งพนักงานและการขนส่งของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด
- 3.3 ผลการวิจัยสามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ วางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด และการให้บริการเพื่อใช้ในการแข่งขันกับคู่แข่งของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 272 คน คือ พนักงานที่ใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างตามวิธีของ Taro Yamane จากการแทนค่าด้วยสูตรดังกล่าว ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 170 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยวิธีการคัดเลือกแบบสะดวกโดยจะทำการแจกแบบสอบถามส่งให้กลุ่มตัวอย่างผ่าน Google form ตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้โดยการเก็บตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วนโดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์

ลูกค้า	จำนวนพนักงานที่ใช้บริการ	สัดส่วน(%)	กลุ่มตัวอย่าง
บริษัทที่ 1	210	77.21	131
บริษัทที่ 2	6	2.21	4
บริษัทที่ 3	8	2.94	5
บริษัทที่ 4	7	2.57	4
บริษัทที่ 5	9	3.31	6
บริษัทที่ 6	32	11.76	20
รวม	272	100	170

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ 1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ จำนวน 20 ข้อ 3. แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า จำนวน 15 ข้อ 4. แบบสอบถาม

เกี่ยวกับความพึงพอใจในการบริการ จำนวน 11 ข้อ โดยแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็นตามแบบ Rating scale 5 ระดับ และผ่านการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าเท่ากับเท่ากับ 0.99 อีกทั้งยังนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มที่ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยพบว่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.94 (โดยค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามแต่ละตัวแปรอยู่ที่ (0.73-0.97)

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานที่ใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ต จำกัด จำนวน 170 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 มีช่วงอายุระหว่าง 34-41 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 สถานภาพสมรส จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 80 คน คิดเป็นร้อยละ 47.10 และตำแหน่งงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 54.10

5.2 ระดับคุณภาพการให้บริการของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด ตามตารางที่ 2 ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคุณภาพการให้บริการของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด (n=170)

ระดับคุณภาพการบริการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านรูปธรรมของการบริการ	4.16	0.72	มาก
2. ด้านความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ	4.28	0.66	มากที่สุด
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	4.30	0.66	มากที่สุด
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	4.25	0.65	มากที่สุด
5. ด้านความเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ	4.25	0.68	มากที่สุด
รวม	4.25	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผู้ที่ใช้บริการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านความเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ โดยอยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด ด้านรูปธรรมของการบริการโดยอยู่ในระดับมากตามลำดับ

5.3 ระดับการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด (n=170)

ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านวิสัยทัศน์ของบริษัทฯ	4.12	0.71	มาก
2. ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี	3.93	0.96	มาก
3. ด้านข้อมูลข่าวสาร	4.06	0.81	มาก
4. ด้านพนักงานขับรถของบริษัท	4.27	0.69	มากที่สุด
รวม	4.09	0.73	มาก

จากตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยด้านเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด โดยรวมพบว่า มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านพนักงานขับรถของบริษัท โดยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านวิสัยทัศน์ของบริษัทฯ โดยอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีโดยอยู่ในระดับมากตามลำดับ

5.4 ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการของลูกค้าของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจในการบริการ (n=170)

ความพึงพอใจในการใช้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณสมบัติของรถรับ-ส่งพนักงาน	4.22	0.72	มากที่สุด
2. ด้านการให้บริการของพนักงานขับรถ	4.25	0.69	มากที่สุด
3. ด้านการให้บริการของผู้ประสานงาน	4.25	0.72	มากที่สุด
รวม	4.24	0.68	มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยด้านความพึงพอใจในการใช้บริการของลูกค้าของบริษัทจิรันทน์ทรานสปอร์ตจำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ด้านการให้บริการของผู้ประสานงาน มากที่สุด โดยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการให้บริการของพนักงานขับรถ โดยอยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด ด้านคุณสมบัติของรถรับ-ส่งพนักงานโดยอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

5.5 ผลการทดสอบสมมติฐานความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัท จีรันทน์ทรานสปอร์ต จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์แบบแปรปรวนทางเดียวเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความพึงพอใจในการใช้บริการ		ผลการทดสอบสมมติฐาน
	สถิติ	P-value	
เพศ	t=-0.06	0.94	ปฏิเสธสมมติฐาน
อายุ	F=2.24	0.06	ปฏิเสธสมมติฐาน
สถานภาพสมรส	F=0.97	0.37	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	F=9.70	0.00*	ยอมรับสมมติฐาน
ตำแหน่งงาน	t=-3.17	0.00*	ยอมรับสมมติฐาน

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานของพนักงานที่ใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัท จีรันทน์ทรานสปอร์ต จำกัด ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษาและตำแหน่งงานของผู้ใช้บริการส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัท จีรันทน์ทรานสปอร์ต จำกัด พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ

ตัวแปร	Sati	Tangi	Relia	Res	As	Em	Vis	Tech	New	Drive
Sati	1.00									
Tangi	0.82	1.00								
Relia	0.86	0.85	1.00							
Res	0.84	0.75	0.81	1.00						
AS	0.83	0.83	0.87	0.82	1.00					
Em	0.83	0.78	0.80	0.86	0.83	1.00				
Vis	0.80	0.79	0.78	0.77	0.81	0.82	1.00			
Tech	0.74	0.72	0.73	0.73	0.72	0.69	0.74	1.00		
New	0.78	0.77	0.76	0.79	0.79	0.76	0.81	0.83	1.00	
Drive	0.91	0.81	0.85	0.85	0.84	0.85	0.83	0.75	0.85	1.00

กำหนดให้

- Sati หมายถึง ความพึงพอใจในการใช้บริการ
- Tangi หมายถึง ความเป็นรูปธรรมของการบริการ
- Relia หมายถึง ความเชื่อถือได้วางใจได้
- Res หมายถึง การตอบสนองต่อผู้รับบริการ
- AS หมายถึง การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า
- Em หมายถึง การเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ
- Vis หมายถึง ด้านวิสัยทัศน์ของบริษัทฯ
- Tech หมายถึง ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี
- New หมายถึง ด้านข้อมูลข่าวสาร
- Drive หมายถึง ด้านพนักงานขับรถของบริษัท

จากตารางพบว่าปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือได้วางใจได้ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ และการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ของบริษัทฯ ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านพนักงานขับรถของบริษัท มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ตจำกัดที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการทดสอบสมมติฐานคุณภาพการให้บริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด ด้วยวิธีสมการถดถอยพหุคูณ ตามตารางที่ 6 ได้ดังนี้

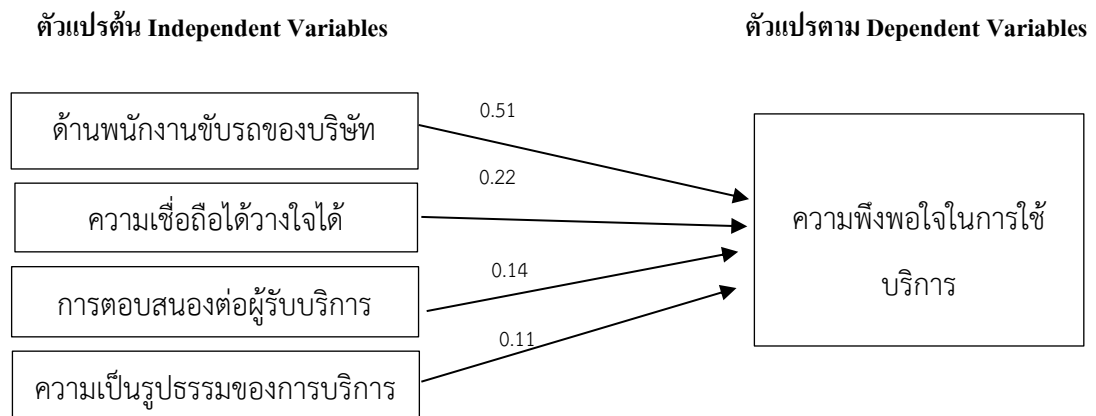
ตารางที่ 6 ความพึงพอใจในการให้บริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด

คุณภาพการให้บริการและ การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า	ความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงาน บริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด						
	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
Constant	0.04	0.13	-	0.30	0.76	-	-
- ด้านพนักงานขับรถของบริษัท	0.50	0.06	0.51	7.97	0.00*	0.19	5.27
- ด้านความเชื่อถือได้วางใจได้	0.23	0.06	0.22	3.42	0.00*	0.18	5.45
- ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	0.14	0.05	0.14	2.49	0.01*	0.24	4.04
- ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	0.10	0.05	0.11	1.97	0.05*	0.24	4.13
R = 0.93* R Square = 0.87 Adjusted R Square = 0.86 F = 278.85 Sig = 0.00							

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบพบว่า พบว่า ผลการวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการ และการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า ได้แก่ ด้านพนักงานขับรถของบริษัท ด้านความเชื่อถือได้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด และสามารถอธิบายความแปรปรวนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด ได้ร้อยละ 86.80 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่ด้านพนักงานขับรถของบริษัท ($\beta = 0.51$) มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด รองลงมาคือความเชื่อถือได้วางใจได้ ($\beta = 0.22$) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($\beta = 0.14$) และความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\beta = 0.11$) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 13.20 เป็นการส่งผลจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา

ตัวแบบ (Model) ที่ได้จากการวิจัยพร้อมสัมประสิทธิ์ถดถอยพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1.จากการวิจัยการวิจัยพบว่า คุณภาพการบริการโดยรวมของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการตอบสนองต่อผู้รับบริการและด้านความเชื่อถือได้วางใจได้ อย่างไรก็ตาม ด้านรูปธรรมของการบริการ อยู่ในระดับมาก และพบข้อเสนอแนะด้านการปรับปรุงสภาพรถให้สะอาดเรียบร้อย

2.การวิจัยพบว่า การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก พบข้อเสนอแนะด้านการปรับปรุงภาพลักษณ์พนักงานขับรถ โดยการอบรมเรื่องมารยาทในการขับรถและบริการ

3.การวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ระดับการศึกษาและตำแหน่งงานมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ เพศ อายุ และสถานภาพสมรส ไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ

5.ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นหลายตัวแปรพบว่า ปัจจัยด้าน พนักงานขับรถของบริษัทมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการมากที่สุด ตามมาด้วย ความเชื่อถือได้วางใจได้ การตอบสนองต่อผู้รับบริการและ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจได้ร้อยละ 86.80

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า บริษัทจิรนต์ทรานสปอร์ต จำกัด มีคุณภาพการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านความเชื่อถือได้วางใจได้ และการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวน สังข์ทองและชินโสฬส วิสิฐนิธิกิจ (2565) ที่ระบุว่า ความเชื่อถือได้และการตอบสนองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพึงพอใจ อย่างไรก็ตาม ด้านรูปธรรมของการบริการ ซึ่งรวมถึงสภาพรถอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการปรับปรุงเพื่อยกระดับความพึงพอใจให้สูงขึ้น

การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าอยู่ในระดับดี แต่ยังมีพื้นที่ในการพัฒนาภาพลักษณ์พนักงานขับรถ การอบรมพนักงานในด้านมารยาทการขับรถ และการบริการ จะช่วยยกระดับการรับรู้ของลูกค้า และเพิ่มความพึงพอใจได้

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษาและตำแหน่งงานมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุจรี คณหา และไพโรจน์ รัตนบุรี (2562) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นและอยู่ในตำแหน่งงานระดับสูง อาจมีมาตรฐานและความคาดหวังต่อบริการที่แตกต่าง บริษัทควรคำนึงถึงความแตกต่างนี้ และปรับปรุงการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นหลายตัวแปร ชี้ชัดว่า ปัจจัยด้าน พนักงานขับรถของบริษัทมีผลกระทบต่อความพึงพอใจมากที่สุด สะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารจัดการพนักงานขับรถให้

มีคุณภาพ ทั้งในด้านการขับรถ มารยาท และการบริการ บริษัทควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือก การฝึกอบรม และการประเมินผลเพื่อสร้างความมั่นใจว่า พนักงานขับรถมีคุณสมบัติและทักษะที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า

นอกจากนี้ความเชื่อถือได้วางใจได้ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ และ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ก็มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า การบริการที่ตรงเวลา การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็ว และการให้บริการที่สะดวกสบาย เป็นสิ่งที่ลูกค้าให้ความสำคัญ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 บริษัทควรกำหนดนโยบายและมาตรฐานเรื่องคุณภาพการให้บริการและการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า โดยเฉพาะในด้านรูปธรรมของบริการ เช่น ความสะอาด สุขอนามัยของรถ

8.1.2 บริษัทควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีมาตรการจูงใจต่างๆ สำหรับพนักงาน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ คือ ด้านพนักงานขับรถของบริษัท ด้านความเชื่อถือได้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ โดยในแต่ละด้านส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถรับส่งพนักงานของบริษัทจิรรัตนทรานสปอร์ต จำกัด ผู้บริหารและผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลรถรับส่งควรมุ่งเน้นการรักษามาตรฐานและยกระดับคุณภาพการให้บริการของพนักงานขับรถให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

8.2.1 จัดอบรมพนักงานขับรถเพื่อเสริมสร้างทักษะการให้บริการและมาตรฐานการบริการที่ดีอย่างสม่ำเสมอ

8.2.2 มอบรางวัลให้กับพนักงานขับรถที่ได้รับการชมเชยหรือได้คะแนนสูงจากลูกค้า

8.2.3 สำรวจความพึงพอใจของลูกค้าต่อพนักงานขับรถอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามและปรับปรุงคุณภาพการบริการ

8.2.4 เปิดช่องทางการสื่อสารให้ลูกค้าได้ให้ข้อเสนอแนะหรือร้องเรียนเกี่ยวกับพนักงานขับรถได้สะดวกมากขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรใช้วิธีเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์สถิติโดยใช้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับพนักงานที่ใช้บริการ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก แล้วนำมากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างความพึงพอใจในการใช้บริการ

8.3.2 เพื่อให้การวิจัยครั้งต่อไปมีความเท่าเทียม และมีการเปรียบเทียบได้อย่างมีนัยสำคัญ ควรคำนึงถึงการเลือกตัวอย่างที่มีประชากรที่ใช้บริการที่ใกล้เคียงกัน ขยายตัวอย่างในกรณีที่มีประชากรน้อย ควรคำนึงถึงความหลากหลายของข้อมูล และทำการปรับตัวอย่างในกรณีที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเปรียบเทียบได้อย่างมีนัยสำคัญ

8.3.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่ได้รับส่งพนักงานให้หลากหลาย ผู้ประกอบการมากขึ้น เพื่อทราบถึงความแตกต่างและความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

จุฑาทิพย์ ญาติเจริญ. (2561). การปรับปรุงคุณภาพบริการของธุรกิจรับส่งพนักงานกรณีศึกษา บริษัท ทรีพีลยูทราเวลสปอร์ตแอนด์เซอร์วิส จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท).

มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ทวน สังข์ทองและ ชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา. (2565) ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกของบริษัท วิวเทค เอเชีย จำกัด.

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(12), 999-1014.

นุจรี คณหา และไพโรจน์ รัตนบุรี (2562). คุณภาพการให้บริการส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร.วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2(3), 101-114.

วิญชุต สีนแสงวัฒน์.(2562). การรับรู้การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า สถานตรวจสภาพรถเอกชนในจังหวัดนราธิวาส [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลานครินทร์.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพล พุ่งหว่า คณะครูอาจารย์ทุกท่านที่ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ในการทำวิจัยตั้งแต่ต้นตลอดจนเสร็จสมบูรณ์ และขอโน้มรำลึกถึง พระคุณบิดา มารดาที่ได้ ส่งเสริมสนับสนุน และให้กำลังใจเป็นอย่างดีจากครอบครัว ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นหลักสูตร บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกท่าน

คุณประโยชน์ใดที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านและ ขอขอบพระคุณผู้ที่เป็นเจ้าของแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร และ บทความที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัยฉบับนี้ไว้

TIM Model: การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ
กรณีกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
TIM MODEL: THE DEVELOPMENT OF BUDDHIST TOURISM BASED ON
LOWER NORTHEASTERN PROVINCIAL CLUSTER 1

มสารค์ม ตันติดีเลิศ¹, ชญานิศวร์ โคโนะ², คณิต เขียววิชัย³
Masarus Tuntideelert¹, Shayaniss Kono², Kanit Kheovichai³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดคือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ โดยการวิจัยเชิงปริมาณอาศัยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 20 คน ได้แก่ เจ้าอาวาส ปราชญ์ชุมชน นายอำเภอ เป็นต้น

ผลการวิจัย พบว่า การท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ณ ปัจจุบันมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกิจกรรมในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ งานวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการชมวิถีชีวิตในชนบท เนื่องจากมีเหตุ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Ph.D. Candidate Recreation Tourism and Sport Management Faculty of Education Silpakorn

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Assoc. Prof. Dr., Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University

³ ศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Professor Dr. Faculty of Education, Silpakorn University
Corresponding author; E-mail: masarus_t@hotmail.com

(Received: 8 March 2024; Revised: 12 April 2024; Accepted: 10 May 2024)

งูใจจากการเป็นผู้สูงวัย ต้องการศึกษากันแท้ของชีวิต เพิ่มพูนสติปัญญาเพื่อความสุขแห่งชีวิต
พักผ่อนและสร้างมิตรภาพใหม่ๆ และตามรอยพระสงฆ์ โดยได้รับอิทธิพลผ่านสื่อประชาสัมพันธ์
สมัยใหม่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน Soft Power และป้ายโฆษณา ดังนั้น จึงสามารถนำมาพัฒนาเป็น TIM
Model โดยบูรณาการเชื่อมโยงกระบวนการการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยววิถีชุมชน และ
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเข้าด้วยกัน

คำสำคัญ : 1. การท่องเที่ยวไทย 2. วิถีพุทธ 3. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ABSTRACT

This research aims to study the integration of Buddhist tourism in lower Northeastern provincial cluster 1 and to develop the integration of Buddhist tourism model in lower Northeastern provincial cluster 1. Mixed methodology was used in four provinces which are Nakhon Ratchasima, Chaiyaphum, Buriram, and Surin. Questionnaires were collected from 400 participants through convenience sampling for quantitative research while in-depth and group interview techniques and focus group discussion were applied to 20 informants, including abbots, local philosophers, and officials from government organizations for qualitative research.

The results revealed that the recent integration of Buddhist tourism in lower Northeastern provincial cluster 1 focused on historical tourism and agro-tourism. Tourists were interested in activities involving in historical tourism, cultural and traditional events, wellness tourism, and local communities. Their motivations were being aging people, studies for the truth of life, intellectual knowledge for personal balance, resting and new friendship, and well-known monks while they were also influenced by modern marketing, associates, media, soft power, and advertisements. Hence, TIM model integrated the process of historical tourism, community tourism, and wellness tourism.

Keywords : 1. Thai tourism 2. Buddhist tourism 3. Lower Northeastern Provincial Cluster 1

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนการพัฒนการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566–2570) มีเป้าหมายหลัก คือ การพลิกโฉมการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน (Building Forward a Better Tourism for All) ภายใต้วิสัยทัศน์ “เน้นคุณค่า สามารถปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม (Rebuilding High Value Tourism Industry with Resilience, Sustainability, and Inclusive Growth)” รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ตลอดจนให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และประชาชน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566)

อย่างไรก็ตาม องค์การส่วนใหญ่มีลักษณะเล็กลงเนื่องจากบริหารงานแบบแยกส่วน (Fragmentation) ทำให้เกิดปัญหาด้านการปฏิบัติและขาดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ จึงมีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่เรียกว่า “สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดหรือ The Office of Strategy Management (OSM)” เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และประสานงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ (Kaplan & Norton, 2005) ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบการบริหารงานกลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มจังหวัดที่มีทิศทางการพัฒนา การใช้ประโยชน์ทรัพยากร และร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 4 จังหวัดคือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด มีจำนวนประมาณ 6,717,536 คน มีพื้นที่ทั้งหมด 32,696,887 ไร่ ประชากรมีอาชีพด้านเกษตรกรรมที่พึ่งพาน้ำเป็นหลัก โดยแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ศูนย์กลางของเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์ใหม่ ท่องเที่ยวอารยธรรมขอมและสังคมเป็นสุข” ได้กำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategies Position) ไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1. เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร พืชสมุนไพร และอาหารปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน 2. เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ระดับประเทศ 3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมเชิงนิเวศน์ การกีฬาที่มีชื่อเสียง และ 4. เป็นประตูอีสานและเชื่อมโยงการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

การนำผู้คนเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิต เรียนรู้วัฒนธรรม อาหาร และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนนั้นๆ เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน (community-based tourism) โดยชาวบ้านสามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว เป็นการผสมผสานระหว่างอัตลักษณ์ชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาทัศนียภาพ โดยพื้นที่แต่ละแห่งมีเรื่องเล่าและตำนานจนกลายเป็นประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ในด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตที่ผูกพันกับพุทธศาสนาได้ (ปฐมาศ

นิยาสิตและธนาภรณ์ ทศนภักดิ์, 2560) ทั้งนี้ หากประเทศไทยสามารถพัฒนาการท่องเที่ยววิถีพุทธให้มีศักยภาพ สามารถสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม สร้างแรงยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นที่พึงสำหรับผู้ต้องการแสวงหาทางดับทุกข์ที่แท้จริง และสร้างเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

3.1 ก่อให้เกิดองค์ความรู้และต้นแบบของการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3.2 สามารถนำไปวางแผนนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดคือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

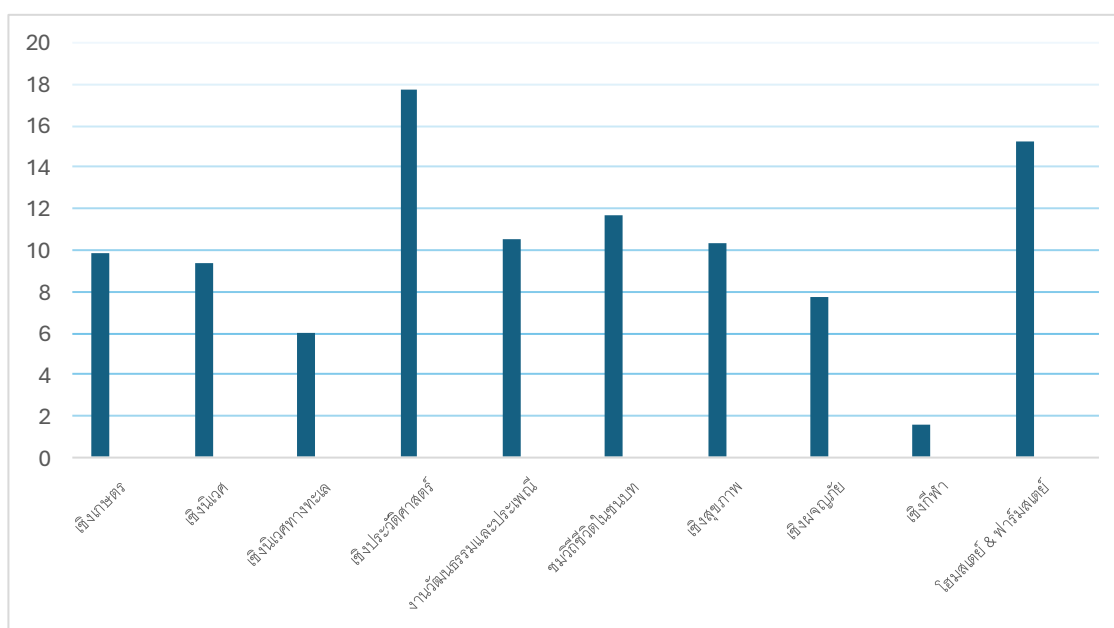
อนึ่ง การวิจัยเชิงปริมาณอาศัยแบบสอบถาม โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า มีความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) หรือค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลจากการสุ่มแบบสะดวก โดยมีเงื่อนไขต้องเป็นผู้ที่เคยเดินทางท่องเที่ยวไปยังจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ในรอบ 10 ปี ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติความถี่และร้อยละ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น เก็บข้อมูลโดยอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 20 คน ประกอบด้วย เจ้าอาวาส ปราชญ์ชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผลการวิจัย 2 ส่วน คือ 1. การท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และ 2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ผลการวิจัยส่วนที่ 1 พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 10 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ งานวัฒนธรรมและประเพณี การชมวิถีชีวิตในชนบท การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ จากภาพที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 17.79) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (ร้อยละ 15.23) การชมวิถีชีวิตในชนบท (ร้อยละ 11.66) งานวัฒนธรรมและประเพณี (ร้อยละ 10.49) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ร้อยละ 10.33) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ถึงนิยามและองค์ประกอบของรูปแบบการท่องเที่ยวแต่ละชนิด พบว่าสามารถจำแนกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันออกเป็น 4 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 งานวัฒนธรรมและประเพณี (ร้อยละ 10.49) + การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ร้อยละ 10.33) + การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ร้อยละ 9.87) + การชมวิถีชีวิตในชนบท (ร้อยละ 11.66) ซึ่งมีผลรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 42.35

กลุ่มที่ 2 การชมวิถีชีวิตในชนบท (ร้อยละ 11.66) + การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (ร้อยละ 15.23) + การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ร้อยละ 9.40) + การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ร้อยละ 9.87) ซึ่งมีผลรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 46.16

กลุ่มที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ร้อยละ 9.40) + การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (ร้อยละ 5.98) + การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (ร้อยละ 1.56) + การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (ร้อยละ 7.69) ซึ่งมีผลรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 24.63

กลุ่มที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 17.79) + งานวัฒนธรรมและประเพณี (ร้อยละ 10.49) + การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ร้อยละ 10.33) + การชมวิถีชีวิตในชนบท (ร้อยละ 11.66) ซึ่งมีผลรวมทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 50.27

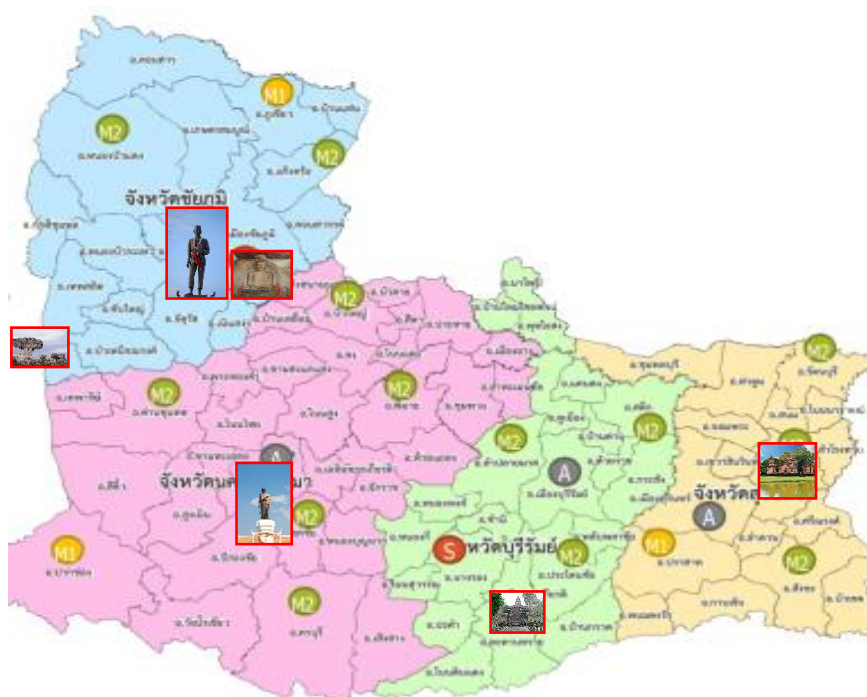
จากผลรวมของค่าสถิติ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มที่ 4 มากที่สุด (ร้อยละ 50.27) หรืออีกนัยหนึ่งคือ นักท่องเที่ยวต้องการไปแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น รวมทั้งชมงานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นจัดขึ้น ตลอดจนบริการสปา นวด และการฟื้นฟูสุขภาพที่ช่วยลดความเครียด การไปค่ายฝึกโยคะหรือการทำสมาธิ ซึ่งช่วยให้จิตใจสงบและเพิ่มความสมดุลให้กับชีวิต

ดังนั้น การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ งานวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการชมวิถีชีวิตในชนบท จึงเป็นบาทฐานของการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมทางศาสนา สถานที่ทางศาสนา บุคคลสำคัญทางศาสนา เป็นการเดินทางเพื่อการสักการะบูชาและศึกษาหาความรู้ถึงแก่นแท้ของชีวิต มุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจเป็นสำคัญ สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งได้รับความสนใจอย่างมาก เช่น อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) จังหวัดนครราชสีมา อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อนุสาวรีย์เจ้าพ่อพญาแล วัดศิลาอาสน์ ภูพระ จังหวัดชัยภูมิ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ และปราสาทศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัยในส่วนที่ 2 จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม พบว่า วิถีชีวิตในชนบทมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีเสมอ ในขณะที่สถานปฏิบัติธรรมควรมีความสัปปายะ สะอาดและสงบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 : “ชุมชนมีประเพณีประจำปีมากมาย เช่น สงกรานต์ ทำกระยาสารท เทศน์มหาชาติ ลอยกระทง งานพ่อพญาสี่เขี้ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและมีหนังสือมาขอบคุณเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้เรียนรู้”

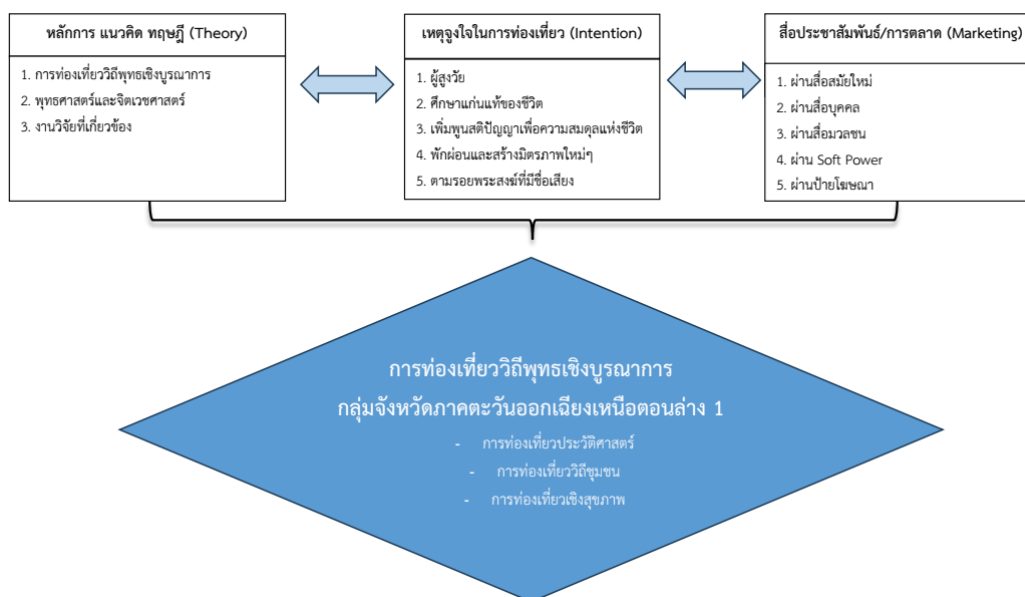
ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 : “สื่อ Social จะดึงให้คนอยากมาปฏิบัติธรรมถ้าหากดูอย่างมีปัญหา นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้หลายอย่าง วิถีภาวนา นั่งสมาธิ สร้างความสามัคคี เมตตา อานิสงค์ของพุทธ”

ภาพที่ 2 สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สามารถดำเนินการผ่านกระบวนการการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยววิถีชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ภาพที่ 3) กล่าวคือ การเดินทางเพื่อการหาความสงบและการเติบโตทางจิตวิญญาณ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การเดินทางไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การปฏิบัติธรรม และการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ

การท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (TIM Model) ได้รับการพัฒนาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี (Theory) และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยววิถีพุทธของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เหตุจูงใจในการท่องเที่ยว (Intention) และสื่อประชาสัมพันธ์ (Marketing) ทั้งนี้ เหตุจูงใจในการท่องเที่ยวคือ การเป็นผู้สูงวัย ความต้องการศึกษาแก่นแท้ของชีวิต เพิ่มพูนสติปัญญาเพื่อความสมดุลแห่งชีวิต พักผ่อนและสร้างมิตรภาพใหม่ๆ และตามรอยพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง โดยได้รับแรงกระตุ้นผ่านสื่อประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน Soft Power และป้ายโฆษณา

ภาพที่ 3 TIM Model รูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

6. สรุปผลการวิจัย

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์คือ ทุนที่จับต้องได้ เช่น อาหาร และทุนที่จับต้องไม่ได้ ต้องอาศัยการสัมผัสเพื่อสร้างความประทับใจ ประกอบด้วย เรื่องราว ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ดังนั้น รูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนประสมของการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยววิถีชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งนี้ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ มีเหตุจูงใจในการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้สูงอายุ ต้องการศึกษาแก่นแท้ของชีวิต เพิ่มพูนสติปัญญาเพื่อความสมดุลแห่งชีวิต พักผ่อนและสร้างมิตรภาพใหม่ๆ และตามรอยพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง และได้รับอิทธิพลจากสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสมัยใหม่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน ป้ายโฆษณา และ Soft Power นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวผ่านจากสื่ออินเทอร์เน็ตและ Social Network จากเพื่อนญาติ และคนรู้จัก

ผู้วิจัยได้จำลองกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ขึ้น โดยการวิเคราะห์ TIM Model ซึ่งเกิดจากการรวบรวมข้อมูลระหว่างแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสำรวจเส้นทางจริง ดังนี้

7. อภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีลักษณะภูมิประเทศเป็นดินแดนที่ราบสูง ประกอบด้วยโบราณสถานที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชุมชน รวมทั้งมีจำนวนประชากรที่ทำอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุดในประเทศ ดังนั้น การท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ณ ปัจจุบันมุ่งเน้นที่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ จังหวัดนครราชสีมายังได้รับเลือกให้เป็นเมืองท่องเที่ยวธุรกิจไมซ์ แต่ลักษณะการท่องเที่ยวนี้ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวไม่มากนัก เนื่องจากพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทยมักนิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะหาดทรายและชายทะเล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัช ศิริบรรพพิทักษ์ (2560) ที่พบว่า จังหวัดมหาสารคามมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 12 แห่ง ซึ่งแบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ 7 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5 แห่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธกร ศรีไชยวาน (2561) ที่พบว่า การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเต็มไปด้วยความเร่งรีบและความเครียด ทำให้มีการทำกิจกรรมเพื่อคลายเครียด โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมที่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจัดขึ้นและเข้าร่วมงานจัดแสดงสินค้าเกษตร เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ไม่เพียงเท่านั้น การมีประวัติศาสตร์ยาวนานทั้งทางวัฒนธรรมและสังคม ดังปรากฏจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ผ่านสถานที่สำคัญ เช่น โบราณสถาน เทวสถาน ปราสาทหินต่างๆ สมัยขอมเรืองอำนาจ หรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญที่ชาวเมืองเคารพนับถืออย่างท้าวสุรนารีหรือย่าโม วีรสตรีที่มีวีรกรรมห้าวหาญในการกอบกู้เมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวภัทร ศรีทองแสง และคณะ (2561) ที่พบว่า กลุ่มอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1. อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน 2. ด้านศิลปหัตถกรรม 3. ด้านศาสนา ศรัทธา และความเชื่อ 4. ด้านวิถีชีวิตและการแต่งกาย 5. ด้านประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาล และ 6. ด้านธรรมชาติ

รูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเข้าด้วยกัน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเพราะมุ่งเน้นส่งเสริมความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กับนักท่องเที่ยวผ่านหลายช่องทาง อาทิ การอธิบายผ่านพุทธศิลป์กรรม สื่อประชาสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์ และ ดร.สุรติ สุพิชญากุล (2563) ที่พบว่า รูปแบบของการมาท่องเที่ยววัดของผู้ที่สนใจการท่องเที่ยวทางพุทธธรรมในเขตอำเภอเมืองชลบุรี และ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เลือกแบบที่ 1 การท่องเที่ยวตามรอยโดยจะเป็นพุทธศาสนิกชนหรือผู้เยี่ยมชมศาสนาอื่นที่ต้องการเพียงเที่ยวชมสถานที่ให้ได้รับความเพลิดเพลินและความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม รองลงมาคือแบบที่ 2 การไปท่องเที่ยววัดเพื่อร่วมกิจกรรมเทศกาลงานบุญตามประเพณีต่างๆ แบบที่ 3 การท่องเที่ยวปฏิบัติใหญ่ คือการไปปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนาในฐานะพุทธศาสนิกชนให้เกิด

ความดีมีค่า เกิดจิตวิญญาณ ความศรัทธาทางพุทธศาสนา และแบบที่ 4 การอยู่วัดปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด 3-7 วัน

วิถีชีวิตของคนไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โดยวัดเป็นแหล่งบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น วัดจึงมีอิทธิพลต่อค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิต รัฐบาลจึงมีนโยบายในการนำศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยมาสร้างสังคมให้เข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ การท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการสามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ อาหารไทย เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมโดยผนวกเข้ากับการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยววิถีชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุริยา มะสันเทียะ (2562) ที่พบว่า ปัจจุบันนักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา การเดินทางเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวแสวงหาคูณค่าทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ และวัฒนธรรมมากขึ้น อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องทั้งต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

8. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการ ในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 นั้น ควรมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องประสานกับหน่วยงานเอกชนเพื่อร่วมกันพัฒนารูปแบบและนำไปใช้จริง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน

8.1.2 บุคคลในชุมชนยังมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่มาก ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนด้านความรู้ ร่วมกับติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโดยหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการศึกษาและนำเสนอกลยุทธ์การท่องเที่ยววิถีพุทธรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยสร้างความโดดเด่นให้กับการท่องเที่ยว โดยเน้นส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน

8.2.2 ควรทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงคุณภาพด้านต่างๆ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงบูรณาการในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดอื่นๆ โดยใช้ TIM Model เป็นต้นแบบ

8.3.2 ควรมีการเพิ่มตัวแปรที่น่าสนใจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบและวิเคราะห์โดยใช้สถิติขั้นสูง

9. บรรณานุกรม

- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชัยวัช ศิริบวรพิทักษ์. (2560). การวางแผนพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2), 73-88.
- ปฐวิมล นิยมชาติ และ ธนาภรณ์ ทศนภักดิ์. (2560). การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยววิถีพุทธอย่างยั่งยืน จ.กาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 2(4), 7-24.
- พระมหาสุริยา มะสันเทียะ. (2562). กลยุทธ์ที่ส่งเสริมคุณค่าการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในเกาะรัตนโกสินทร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 14(1), 42-54.
- พัทธกร ศรีไชยวาน. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์ และ สุรติ สุพิชญากุล. (2563). การรวบรวมองค์ความรู้ ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาวัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางพุทธธรรม ในเขต อำเภอเมืองชลบุรี และ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี (รายงานผลการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภัทร ศรีทองแสง และคณะ. (2561). การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 14(1), 198-231.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2005). The office of strategy management. *Harvard business review*, 83(10), 72.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์กับงานวิจัยนี้

รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลืนที่ส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญงอกงาม
เบิกบานแห่งจิตใจ

THE ARRANGEMENT OF DHAMMA PRACTICE BY MEDITATION WHICH EFFECTED
THE GROWTH AND HAPPINESS OF MIND CHARACTER

สรารุช สมทรัพย์¹, วีรชัย คำธนะ², พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินันโท³
Sravooth Somsrup¹, Wirachai Kamthorn², Phrakrusangkharak Ekkapatra Aphichanto³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ 1. มุ่งสังเคราะห์ระบบและกลไกสมอง 2. ศึกษาแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกลืน 3. ยืนยันรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกลืนเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา จำนวน 21 คน ใช้วิธีสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น = 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ น.บ., รป.ม., นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาชีวิตและความตาย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

LL.B., M.P.A., Ph.D. Student, Program in Psychology of Life and Death, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

² น.ธ.เอก, ปธ.6, พธ.บ., ศศ.ม., วท.ม., ปธ.ด. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี BA., MA., M.S., Ph.D., Director of the Research and Development Institute. Institutes of Research and Development, Dhonburi Rajabhat University

³ น.ธ.เอก, พธ.บ., คณบดี, รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาจิตวิทยาชีวิตและความตาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

BA., MA., Ph.D., Thesis Supervisory Committee, Associate professor, Dr. Psycholog life and Death Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author; Email: Wirachai.k@dru.ac.th

(Received: 6 June 2024; Revised: 7 August 2024; Accepted: 9 September 2024)

ผลการศึกษา พบว่า

2. รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกสิณ คือ ใช้เวลาปฏิบัติ 30 นาที แบ่งเป็นกิจกรรมไหว้พระรัตนตรัย ระยะ 15 นาทีแรก พิจารณาสีของดิน ระยะ 15 นาทีหลังให้ทบทวนวิธีปฏิบัติซ้ำและกำหนดจิตภาวนาว่า “ปะฐะวีกะระณัง” และแผ่เมตตา

3. ยืนยันรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณ คือ ปฏิบัติกสิณส่งผลดีต่อจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิต 1. ด้านความดี มีความเมตตา มีความรัก เป็นมิตรไมตรี และมีความกตัญญู 2. ด้านความแข็งแกร่ง มีจิตใจที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ และมีสัจจะความจริง 3. ด้านความสุข มีความสดชื่นร่าเริงเบิกบาน มีลักษณะสะอาด สงบ ปลอดภัย

คำสำคัญ : 1. การปฏิบัติธรรมแบบกสิณ 2. จิตลักษณะ 3. ความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิต

ABSTRACT

The study purposes to 1. synthesize the system and mechanism of brain 2. study Dhamma practice by Meditation 3. confirm that the Dhamma practice by meditation will build the growth and happiness of mind character. The sample group consists of 21 students by sampling method for testing group and control group. The research tool is the questionnaires which the confidence value equals 0.94 by qualitative and quantitative analysis. The statistic method applies the quantity, percentage, standard deviation. The study found that

1. The system and mechanism from imagination stimulates the right part of brain and the meditation practice is good to electroencephalogram and Theta wave at the position of FZ TP7 CP1. The practitioners recall the happiness mind without pain which build the growth and happiness of mind.

2. The method of Dhamma practice by meditation is that the practice totals 30 minutes separated into Rattanataya pray for 15 minutes, then focuses the soil color for 15 minutes later, and then repeats the practice and then mental development by Pa-ta-we-ka-ra-nange and finally shares loving kindness to all.

3. The confirmation of Dhamma practice by meditation is good for the growth and happiness of mind as follows: 1.in terms of the best mind, there is goodness, kindness, loving, friendship and gratitude. 2. in term of the strength mind, there is the resolute mind, mindful and self-restrain and faithfulness 3. In terms of happiness, there is freshness, cheerfulness, pureness and calm.

Keywords: 1.Dhamma practice by meditation 2. Mind character 3. Growth and happiness of mind

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยพระพุทธองค์ได้ทรงสั่งสอนพุทธบริษัทเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติธรรม 2 วิธีคือ สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้จิตใจผ่องใสเบิกบาน เกิดปิติสุขทางจิตใจ ซึ่งเป็นแก่นของพระพุทธศาสนาที่ประเสริฐสุด ซึ่งในกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมนั้นจะทำมีจิตแจ่มใสเบิกบานเป็นต้น ด้วยในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันในการทำงานประกอบอาชีพ ลักษณะความงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจจึงเป็นลักษณะที่ยากยิ่งที่จะปรากฏให้เห็นเชิงประจักษ์ เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้มีการแข่งขัน เพราะได้สร้างภาวะความวิตกกังวลในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ทั้งนี้การปฏิบัติธรรมตามหลักสมถกรรมฐานซึ่งเป็นวิธีพื้นฐานเบื้องต้นของบุคคลผู้สนใจที่จะปฏิบัติธรรมที่จะยกระดับจิตใจให้ประเสริฐสูงสุดเพื่อเข้าสู่การบำเพ็ญสมณธรรม บำเพ็ญสมาธิภาวนาโดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ บรรลุฌานสมาบัติ 8 และโลกียอภิญญา 5 หลังจากเสียชีวิตแล้วท่านเหล่านี้จะได้เป็นในพรหมโลก (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาภาษาไทย 56/3/2/172) และ (พระครูสุธีรคุณและพระมหาอดิเดช สติวโร, 2561)

การฝึกอบรมปัญญาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาความประพฤติ ทำให้มนุษย์เป็นผู้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่ละเมิดกฎกติกาที่ตั้งมาของสังคมไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีและเกื้อกูลกันให้ความสัมพันธ์ที่ดีช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เป็นต้น การฝึกอบรมปัญญาเป็นเครื่องมือทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการพัฒนาด้านจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม เช่น เรื่องของคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต เป็นต้น การฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสรรพสิ่งทั้งหลายตามสภาพความเป็นจริง ตลอดจนความเข้าใจในโลภธรรมหรือเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง และสามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและหลุดพ้นจากความกิเลสทุกข์สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา รวมทั้งการฝึกสมาธินั้นเป็นวิธีปฏิบัติที่ส่งเสริมให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองและเพิ่มความเข้มแข็งทางจิตใจ (เกศริน เอกธวัชกุล, 2562)

วิธีปฏิบัติการเพ่งวัตถุ คือ ไฟ ในการศึกษาวิจัยนี้ มีอธิบายดังนี้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เตโชกสิณ คือ การเตรียมเปลวเพลิง ผู้ที่เคยปฏิบัติเตโชกสิณมาก่อน อาจเพ่งเปลวไฟในเตา หรือที่ใด ๆ จนได้อุคคหนิมิต ปฏิภาคนิมิต ตามลำดับ โดยทั่วไปการจะเพ่งเตโชกสิณต้องเตรียมการโดยก่อไฟให้ลุกโพล่ง นำเชื้อ หรือแผ่นหนังสือไว้หน้ากองไฟ เจาะช่องกลมโต ประมาณ 1 คืบ 4 นิ้ว แล้วเพ่งดูเปลวไฟอย่าพิจารณาสีของเปลวไฟ หรือถั่วถ่าน หรือควันไฟ เพราะจะกลายเป็นวรรณกสิณไป ขณะที่เพ่งเปลวไฟให้บริกรรมว่า เตโช เตโช เตโช (ไฟ ไฟ ไฟ) จนอุคคหนิมิตปรากฏขึ้น และได้ปฏิภาคนิมิต ได้ตามลำดับ อุคคหนิมิตของเตโชกสิณจะปรากฏภาพของเปลวไฟที่คุ่แต่อาจมีการพัดไหว ส่วนปฏิภาคนิมิตเปลวไฟจะนิ่ง มีสีทองหรือแดง อีกทั้ง สุกจิตรา อ่อนค้อม (2542) อธิบายว่า เตโชกสิณ คือ เพ่งไฟ หรือเพ่งดวงกลมไฟ วิธีเจริญเตโชกสิณ เริ่มตั้งแต่การแต่งกสิณนิมิตโดยผ้าฟืนไม้แก่นที่แห้งสนิทผึ่งแดดไว้แล้วตัดเป็นท่อน ๆ หอบไปใส่โคนไม้หรือมณฑปที่เหมาะสม ก่อไฟขึ้นแล้วเจาะเสื่อลำแพนหรือแผ่นหนัง หรือแผ่นผ้าเป็นวงกลมกว้างประมาณคืบ 4 นิ้ว นำไปชิงไว้ข้างหน้ากองไฟ และนึกในใจว่า “ไฟ ไฟ” อุคคหนิมิตในวงกลมไฟปรากฏเหมือนเปลวไฟสีต่าง ๆ แล้วปฏิภาคนิมิตปรากฏขึ้น แลเห็นเปลวไฟนั้นเหมือนผ้ากัมพลแดงที่วางไว้ในอากาศและเหมือนพัดใบตาลสีทองหรือเหมือนเสาทอง ผู้ปฏิบัติก็จะบรรลุอุปปจารสมาธิ และอัปปนาสมาธิ ทั้งนี้วิธีปฏิบัติสมาธิ แบบ

เพ่งวัตถุควบคุมความใส่ใจ (Focus Attention: FA) คือ การควบคุมความใส่ใจ หรือการใส่ใจตามกระบวนการรู้คิด ทำให้เกิดคลื่น Gamma (30-50 Hz) และ คลื่น Beta (20-30 Hz) (Fred Travis, 2010) (วีรชัย คำธร, 2562)

ความสุขเป็นพลังงานบวกอย่างหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสนุกสนาน มีสีสันและรู้สึกได้ถึงการถูกเติมเต็มในชีวิต ในมิติของการทำงานก็เช่นเดียวกัน คนที่ทำงานอย่างมีความสุขก็อยากจะทำงานทุกวัน และรู้สึกได้ถึงคุณค่าของงานที่ทำนั้นโดยที่คนนั้นเป็นทรัพยากรที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่ามากที่สุดขององค์กร เพราะคนคือสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและต้องการขวัญกำลังใจในการทำงาน เมื่อบรรยากาศองค์กรเต็มไปด้วยความสุข ทำให้คนทำงานมีความสุข เมื่อคนทำงานมีความสุข ความสำเร็จในทุกส่วนขององค์กรก็จะสำเร็จตามไปด้วย และองค์กรก็จะกลายเป็นองค์กรที่มั่นคงถาวร และจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่สังคมต่อไปในอนาคต (กอบปรลาก อภัยภักดิ์, 2563)

การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่าง หลักพุทธศาสตร์ หลักจิตวิทยา จิตวิทยาการเรียนรู้ แนวคิดจัดกระทำสาเหตุสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นสร้างการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึก รวมทั้งกลไกทางสมองกับอารมณ์ความรู้สึก ในกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมโดยมุ่งศึกษาความสนใจการเพ่ง (Focus Attention) ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติธรรมแบบสมถกรรมฐานโดยเลือกวิธีปฏิบัติแบบเพ่งกสิณ ได้แก่ วิธีเพ่งแสงเทียนและการเพ่งสีแดงวงกลม ซึ่งเป็นกลยุทธ์วิธีเหนี่ยวนำเพื่อทำให้เกิดสมาธิสร้างลักษณะความองงามเบิกบานแห่งจิตใจเป็นสำคัญ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสังเคราะห์ความหมาย ระบบและกลไกทางสมองจากการปฏิบัติธรรมแบบเพ่งและรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณ

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณที่ส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจ

2.3 เพื่อศึกษายืนยันรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณสำหรับเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย ระบบและกลไกทางสมอง จากการปฏิบัติธรรมแบบเพ่งและรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณ

3.2 ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณที่ส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจ

3.3 ได้ต้นแบบสำหรับจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจ

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้ ใช้วิธีศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ทั้งเชิงคุณภาพและการศึกษาเชิงทดลองโดยกำหนดวิธีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 มุ่งสังเคราะห์เนื้อหา เกี่ยวกับระบบและกลไกทางสมองที่ส่งผลดีจากการปฏิบัติธรรม ตำแหน่งอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการเปลี่ยนแปลงเพราะการปฏิบัติธรรม และวิธีปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่นที่เหมาะสม มุ่งกระบวนการที่นำไปสู่การสร้างข้อสรุปรวมหรือนำข้อสรุปอย่างมีระบบ (สัญญา เคนาภูมิ, 2562)

ขั้นที่ 2 ศึกษาเชิงปริมาณ โดยกำหนดกลยุทธ์วิธีการศึกษาเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลอง คือ ศึกษาสองกลุ่ม สุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการวัดหลังการทดลอง (the randomized control-group posttest-only design)

$$R \begin{array}{cc} X_1 & O_1 \\ X_2 & O_2 \end{array}$$

R = สุ่มเข้ากลุ่ม X_1 = วิธีปฏิบัติธรรมแบบเพ่งปฐวีกสิณ พิจารณาลักษณะของดิน สีของดิน X_2 = วิธีปฏิบัติธรรมแบบเตโชกสิณ พิจารณาลักษณะแสงเทียน สีของแสงเทียน O_1, O_2 การวัดหลังการทดลอง

ขั้นที่ 3 ประเมินวิเคราะห์ผลของการปฏิบัติตามรูปแบบของการจัดประสบการณ์การปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่น คือ เพ่งกลิ่นไฟ การสร้างจินตภาพพิจารณาแสงเทียน และการพิจารณาการเพ่งกลิ่นดิน การสร้างจินตภาพพิจารณาดิน เพื่อเหนี่ยวนำให้เกิดความสงบนิ่งแห่งจิตใจ โดยตรวจสอบวัดลักษณะความงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามวัดก่อน วัดหลังการร่วมกิจกรรม

ขอบเขตการวิจัย 1. ด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้ปฏิบัติธรรม ที่สนใจเข้าร่วมโครงการเป็นอาสาสมัคร อบรมปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม 2. ด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่น แบ่งเป็น กลิ่นไฟ (เตโชกสิณ) และกลิ่นดิน (ปฐวีกสิณ) และจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ รวมทั้งการยืนยันโมเดลต้นแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่นสำหรับเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ 3. ด้านระยะเวลา โดยกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรม 8 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง แบ่งชั่วโมงฝึกออกเป็น 2 ระยะ กำหนดระยะละ 15 นาที ใกล้เคียงกับวิธีการศึกษาของนักวิจัยในอดีต (Chen et al., 2013)

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1. คู่มือปฏิบัติธรรมเพ่งกลิ่น โดยมีกรอบเนื้อหา คือ หลักการเชิงทฤษฎีของการปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่น แนวทางปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่นไฟ และแนวทางปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่นสี รวมทั้งระยะเวลาในการฝึกอบรม และหรือชุดอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่น เป็นสำคัญ คุณภาพเครื่องมือวัด ได้แก่ วิธีวัดการปฏิบัติแบบปฐวีกสิณ

ค่าความเชื่อมั่น = 0.95 วิธีวัดการปฏิบัติแบบเตโชกสิณ ค่าความเชื่อมั่น = 0.95 2. เครื่องมือแบบสอบถามคุณภาพเครื่องมือแบบวัดจิตลักษณะความงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ ภาพรวมค่าความเชื่อมั่น = 0.94 แบ่งเป็น ด้านความดี ค่าความเชื่อมั่น = 0.92 ด้านความแข็งแกร่ง ค่าความเชื่อมั่น = 0.91 และด้านความสุข ค่าความเชื่อมั่น = 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การสังเคราะห์เนื้อหาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบและกลไกการทำงานของสมองที่ส่งผลดีจากการปฏิบัติธรรม กลไกทางสมองเฉพาะตำแหน่งอเล็กโทรด์ การสังเคราะห์วิธีปฏิบัติธรรมแบบกสิณ ส่วนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยแจกให้อาสาสมัครที่เข้าร่วมอบรมปฏิบัติธรรมภายหลังการอบรมตอบแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมายถูกเพื่อระบุตอบ

ในส่วนการยกร่าง รูปแบบและการหาคุณภาพรูปแบบ ได้พิจารณาประเด็นข้อสรุปรวมจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยเพื่อยกร่างเป็น รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบปฐวีกสิณสำหรับเสริมสร้างลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ โดยมีการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์รูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ แบ่งเป็น 1. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับระบบและกลไกทางสมองที่เกิดจากการปฏิบัติธรรมโดยวิธีปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณ 2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐาน เพื่ออธิบายเปรียบเทียบจิตลักษณะความงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ ในกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม

สถิติที่ใช้ ได้แก่ การใช้สถิติพื้นฐาน จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มอาสาสมัคร ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยแก่อสาสมัครอธิบายลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมว่าจะมีการฝึกอบรมปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณ การตอบแบบสอบถามหลังฝึกปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณ ข้อมูลที่ได้จากอาสาสมัครผู้วิจัยจะปกปิดเป็นความลับไม่วิเคราะห์ทั้งที่เป็นรายบุคคล เป็นต้น

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสังเคราะห์ระบบและกลไกทางสมองจากการปฏิบัติธรรม และรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกสิณ

5.1 ความหมาย ระบบและกลไกทางสมอง จากการปฏิบัติธรรมแบบเพ่ง

การสร้างจินตภาพจะส่งผลทำให้เกิดการทำงานของสมองเกิดขึ้นโดยจะกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวาให้เกิดความคิดให้เห็นภาพจากสิ่งที่ได้ยินเป็นภาพที่ประทับใจ และขณะใช้ความคิดนั้นจะกระตุ้นความคิดที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม (มยุรฉัตร ต้นตรา, บังอร ศุภวิทิตพัฒนา, นงลักษณ์ เฉลิมสุข, 2563) อีกทั้งการควบคุมความใส่ใจหรือการใส่ใจตามกระบวนการรู้คิดทำให้เกิดคลื่น Gamma (30-50 Hz) และ คลื่น Beta (20-30 Hz) (Fred Travis, 2010) อีกทั้งการศึกษาของวีรชัย คำธ (2562) พบว่า การปฏิบัติสมาธิในกลุ่มปฏิบัติสมาธิแบบกำหนดนันทมหายใจ และกลุ่ม

ปฏิบัติสมาธิแบบกำหนดนับลมหายใจร่วมกับไบนิวรอลปีทซ์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงานคลื่นไฟฟ้าสมองคลื่นเธตา (*Theta*) ช่วงเวลาพหุฐาน (*Baseline*) ที่ตำแหน่งอิเล็กโทรด FZ TP7 CP1

5.2 รูปแบบวิธีฝึกกสิณ (สัมภาษณ์พระวิปัสสนาจารย์) จะเริ่มต้นโดยนำผู้ปฏิบัติ มาฝึกจิตฝึกใจ ทำสมาธิ ให้เป็นสติ โดยกำหนดให้อย่างแรกให้สวดธรรมเป็นภาษาบาลีสันสกฤต ประมาณ 5-10 นาที จนมีสมาธิ จิตนิ่งสงบแล้ว ก็จะฝึกให้ผู้ปฏิบัติธรรม ฝึกหัดจดจำภาพ กสิณไฟ เป็นเปลวเทียนแสงสีเหลืองจากแสงไฟเทียน โดยกำหนดให้ลืมหวนเพ่ง แสงเทียนครั้งละ 5-10 นาที แล้วหลับตานึกภาพแสงเทียนที่เป็นลักษณะกสิณไฟ ให้จิตจดจ่อไปที่แสงเทียนเปลวไฟ หากระหว่างปฏิบัติปรากฏว่า จิตของผู้ปฏิบัติเกิดไปนึกเรื่องอื่นแทรกเข้ามา ให้ดึงจิตอย่างมีสติปัญญา อย่างเบา ๆ เพื่อหวนกลับมาที่แสงไฟเปลวเทียน เพ่งมันไปเรื่อย ๆ จนจิตสงบ มีภาพจำเป็น แสงเปลวเทียนที่หลอมจำ ในระหว่างฝึกกสิณไฟ สิ่งที่สำคัญเมื่อฝึกแล้วนั่งจดจำภาพแสงเทียนเปลวไฟ อย่างมีสมาธิ จะสอดแทรกให้นำภาพหน้าตัวเองเพื่อฝึกกสิณไฟ ดับหน้า หมายถึง ดับกิเลส ทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้ ลด ละ เลิก กลุ่มหลงอบายมุขที่เป็นกรรมทั้งปวง ให้หมดไป จนผู้ปฏิบัติที่ได้รับการฝึกจะมีสติในการดำรงตน ประกอบสัมมาอาชีพออย่างสุจริตใจ มีความอดทน มีความวิริยะ และความเพียรพยายาม เป็นที่ตั้งต่อไปเช่นกัน การฝึกกสิณแบบเพ่งกระดาศที่เขียนเป็นวงกลม ก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติอย่างน้อย 10 คน ใจจดจ่อไปที่แผ่นกระดาศ วงกลมบนกระดาศ แล้วให้ทุกคนสร้างจิตสงบเป็นพลัง ด้วยการสวดธรรมเป็นภาษาบาลีสันสกฤต ประมาณ 5-10 นาที แล้วจะดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับกสิณไฟ แต่เท่าที่สังเกตผลลัพธ์จากการปฏิบัติ ส่วนใหญ่แทบทั้งหมด จะมุ่งเน้นไปที่กสิณไฟ ซึ่งมีลักษณะจดจำง่าย และพร้อมดับเพลิงกิเลสในจิตได้อย่างชัดเจนกว่า ทั้งนี้พระอาจารย์จะสอนผู้ปฏิบัติธรรมซึ่งมีภูมิหลังแตกต่างกัน ด้วยวิธีการแยบยล ให้ทุกคนระลึกจิตที่เป็นสุข ไม่ให้คิดความทุกข์ จิตสุขย่อมทำให้ใจเบิกบานองอาจอย่างแท้จริง จากนั้นเมื่อจำได้ดีแล้วก็หัดละมันบ้าง คือเลิกพกภาพติดตัวแต่นึกถึง (พระครูประดิษฐ์ สิววัฒน์, 2566)

5.3 รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณ

ภาพที่ 1 นักศึกษาที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติสมาธิแบบกสิณ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลิ่นที่ส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ โดยประกาศรับสมัครอาสาสมัครนักศึกษาเข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน ผู้วิจัยเชิญวิทยากรเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมแบบกลิ่น โดยจัดกิจกรรมดังนี้ 1. การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการร่วมกิจกรรมการปฏิบัติธรรมแบบกลิ่น 2. อธิบายเสริมสร้างความเข้าใจ ความสำคัญ ของการปฏิบัติธรรมแบบกลิ่นที่ส่งผลต่อจิตลักษณะ 3. ฝึกอบรมปฏิบัติกลิ่น แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลิ่นไฟ การเพ่งสีแสงไฟ กำหนดให้พิจารณาลักษณะของแสงเทียน การเคลื่อนไหวของแสงเทียน ระยะใกล้ ระยะไกล และเพิ่มจิตภาวนา “เตโชกะระณัง” ครึ่งระยะเวลา 15 นาทีหลัง กลุ่มที่ 2 ปฐวีกลิ่น กำหนดให้พิจารณาสีของดิน ลักษณะสีของดิน สีส้มอมชมพู สีน้ำตาล หรือกำแพง เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างจินตภาพ และเพิ่มจิตภาวนา “ปฐวีกะระณัง” ครึ่งระยะเวลา 15 นาทีหลัง โดยที่ทั้ง 2 กิจกรรมให้นักศึกษาส่งจินตภาพ เพื่อให้เกิดการเหนี่ยวนำให้เกิดสมาธิ แบ่งเป็น 2 ช่วงระยะ คือ เกริ่นนำความสำคัญก่อน เริ่มครึ่งระยะเวลา 15 นาทีแรก หยุดพัก 10 นาที เพื่ออธิบายทบทวนวิธีปฏิบัติของทั้ง 2 กลุ่ม และครึ่งระยะ 15 นาทีหลัง เป็นการปฏิบัติแบบกำหนดจิตภาวนา คือ “เตโชกะระณัง” และ “ปฐวีกะระณัง” ระยะเวลาปฏิบัติ รวม 30 นาที หลังจากนั้น กำหนดเป็นกิจกรรมแผ่เมตตา และกิจกรรมสวดอารมณด้วยการสัมภาษณ์ และกิจกรรมตอบแบบสอบถาม เสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติ

3. จิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 11 คน (ร้อยละ 52.38) มีอายุ 19-20 ปี (ร้อยละ 42.86) กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 100.00) มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ย 10,000-20,000 (ร้อยละ 28.57) และพื้นฐานประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบ่งเป็น แบบปฐวีกลิ่น พิจารณาลักษณะของดิน จำนวน 12 คน (ร้อยละ 57.14) แบบเตโชกลิ่น พิจารณาลักษณะของไฟ แสงเทียน จำนวน 9 คน (ร้อยละ 42.86)

วิธีปฏิบัติสมาธิแบบปฐวีกลิ่น

ในส่วนนี้กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย แปลผลความหมาย ได้แก่ (1) 4.51 - 5.00 = มากที่สุด (2) 3.51 - 4.50 = มาก (3) 2.51 - 3.50 = ปานกลาง (4) 1.51 - 2.50 = น้อย (5) 1.00 - 1.50 = น้อยที่สุด รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสมาธิแบบปฐวีกลิ่น สร้างจินตภาพสีของดิน

การปฏิบัติสมาธิแบบปฐวีกลิ่น สร้างจินตภาพสีของดิน	M	SD	แปลผล
1. สามารถผูกจิตไว้กับดินซึ่งมีลักษณะเป็นดินสีอรุณอ่อนๆ	3.17	1.11	ปานกลาง
2. พิจารณาสภาพจริงเป็นลักษณะของธาตุดินตามความเป็นจริง	3.75	0.96	มาก
3. พิจารณาสภาพธรรมะเป็นดินคือกายเป็นเพียงดินมีลักษณะเป็นดิน	3.58	1.08	มาก
4. พิจารณากายนี้ไม่มีอะไรเลยไม่มีสาระสิ่งที่ปรากฏเป็นรูปธาตุ	3.58	1.08	มาก
5. พิจารณาเพ่งดินเพื่อเป็นการจูงใจให้เกิดสมาธิ	3.67	0.88	มาก
6. พิจารณาเก็บภาพของดินไว้เป็นความทรงจำเพื่อให้เกิดสมาธิติดตั้งมั่น	3.67	1.15	มาก
7. พิจารณาเพิ่มดินเพื่อเป็นการเหนี่ยวนำจิตใจให้ตั้งมั่นเกิดเป็นสมาธิ	3.58	1.08	มาก
ภาพรวมวิธีปฏิบัติแบบปฐวีกลิ่น	3.57	0.85	มาก

สรุปวิธีปฏิบัติสมาธิแบบปฐวีกลีณสร้างจินตภาพสีของดิน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) พิจารณาประเด็นเด่นชัดมาก คือ พิจารณาสภาพจริงเพียงเพราะเป็นลักษณะของธาตุดินตามความเป็นจริง (ค่าเฉลี่ย = 3.75) พิจารณาเพ่งดินเพื่อเป็นการจูงใจให้เกิดสมาธิ และพิจารณาเก็บภาพของดิน ไว้เป็นความทรงจำเพื่อให้เกิดสมาธิจิตตั้งมั่น (ค่าเฉลี่ย = 3.67) เป็นต้น ปฏิบัติสมาธิด้วยวิธีปฏิบัติกลีณแบบเตโชกลีณ สร้างจินตภาพแสงเทียน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสมาธิด้วยวิธีปฏิบัติกลีณแบบเตโชกลีณ สร้างจินตภาพแสงเทียน

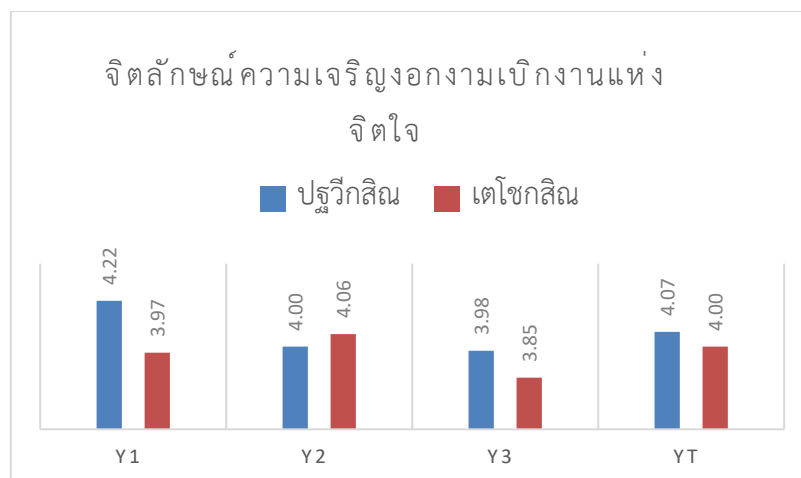
ปฏิบัติสมาธิด้วยวิธีเตโชกลีณ สร้างจินตภาพแสงเทียน	M	SD	แปลผล
1. ท่านฝึกปฏิบัติสมาธิด้วยการกำหนดเพ่งอารมณ์กรรมฐานอย่างใด	3.89	0.92	มาก
2. ท่านมีการฝึกเจริญกลีณด้วยการกำหนดเพ่งแสงไฟเพื่อทำให้จิต	4.00	1.22	มาก
3. ท่านสามารถกำหนดเพ่งแสงสว่างด้วยการสร้างจินตภาพแสงไฟ	3.56	0.88	มาก
4. ท่านสามารถกำหนดหรือสร้างจินตภาพเห็นภาพแสงไฟสว่างได้	3.78	0.97	มาก
5. ท่านกำหนดเห็นภาพแสงเทียนเป็นจินตภาพเพื่อทำให้เกิดสมาธิได้	3.67	0.86	มาก
6. ท่านมีการจัดเตรียมองค์กลีณ คือ วงกลมที่เป็นเครื่องหมาย	3.11	0.92	ปานกลาง
7. ท่านตระหนักถึงวิธีการฝึกจิตด้วยการเพ่งกลีณเพื่อทำให้เกิด	3.11	1.16	ปานกลาง
8. ท่านพิจารณาเห็นภาพที่เห็นติดตาเข้าสู่จิตโดยผ่านกระบวนการ	3.22	1.09	ปานกลาง
9. ท่านเป็นผู้ที่มีฉันทะ คือ ความพอใจในการที่จะปฏิบัติกรรมฐาน	3.44	1.23	ปานกลาง
10. ท่านมีความชอบในการสร้างจินตภาพด้วยการกำหนดเพ่งวัตถุสี	3.33	0.86	ปานกลาง
ภาพรวมวิธีปฏิบัติสมาธิ แบบเตโชกลีณ	3.51	0.89	มาก

จากตารางที่ 2 วิธีปฏิบัติสมาธิแบบเตโชกลีณ สร้างจินตภาพแสงเทียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.51) ประเด็นที่พิจารณาได้อย่างเด่นชัด คือ การฝึกปฏิบัติสมาธิด้วยการกำหนดเพ่งอารมณ์กรรมฐานอย่างใด (ค่าเฉลี่ย = 3.89) และการฝึกเจริญกลีณด้วยการกำหนดเพ่งแสงไฟเพื่อทำให้จิต (ค่าเฉลี่ย = 4.00) เป็นต้น สรุปการปฏิบัติสมาธิแบบเตโชกลีณ ได้แก่ การเพ่งพิจารณาแสงเทียนหรือสีของเทียน เป็นวิธีเหนี่ยวนำให้เกิดสมาธิได้ชัดเจนมากกว่าวิธีปฐวีกลีณ

เปรียบเทียบจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย จิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ

จิตลักษณะความงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ	ปฐมวิภังค		ทุติยวิภังค	
	M	SD	M	SD
Y ₁ ด้านความดี	4.22	0.53	3.97	0.93
1.การมีความเมตตา มีความรัก	4.25	0.62	3.89	1.26
2.ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.00	0.60	3.89	1.05
3.ความเป็นมิตรไมตรีต่อคนรอบข้าง	4.33	0.65	4.11	1.05
4.ความกรุณาคิดช่วยเหลือเมื่อเห็นคนอื่นมีความทุกข์	4.08	0.79	4.00	1.00
5.ความกตัญญู	4.50	0.52	4.22	1.09
6.การมีสัมมาคารวะ	4.17	0.71	4.22	0.83
Y ₂ ด้านความแข็งแกร่ง	4.00	0.67	4.06	0.82
1.การมีจิตใจที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ต่อเป้าหมายที่วางไว้	4.25	0.75	4.00	0.86
2.การมีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ	4.00	1.04	3.89	0.92
3.การมีวิริยะความพากเพียร	3.92	0.90	3.89	0.78
4.การมีขันติความอดทน	3.92	0.66	3.67	1.00
5.การมีสมาธิความตั้งมั่นแห่งจิต	3.92	0.79	3.67	1.00
6.การมีสัจจะความจริง	4.00	0.85	4.00	1.00
Y ₃ ด้านความสุข	3.98	0.52	3.85	0.90
1.ลักษณะจิตใจมีความสดชื่น	4.25	0.75	4.11	1.05
2.ลักษณะร่าเริงเบิกบาน	4.17	0.57	4.33	0.86
3.ลักษณะสะอาด สงบ ปลอดภัย	4.25	0.75	4.00	1.00
4.ลักษณะมีปีติปราโมทย์	3.75	0.62	3.89	0.78
5.ลักษณะไม่เครียดไม่กระวนกระวายไม่ขุ่นมัวหมองเศร้า	3.50	0.90	3.67	1.22
Y _T จิตลักษณะความงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ	4.07	0.51	4.00	0.77

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบจิตลักษณะความงอกงามเบิกบานแห่งจิต

ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល និងក្រុមប្រឹក្សាភិបាល

สรุปจิตลักษณะความมั่งคั่งงามเบิกบานแห่งจิต พิจารณาแยกเป็นรายด้าน ดังนี้ Y_1 ด้านความดี ปฐวิกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 4.22) มากกว่า เตโชกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 3.97) Y_2 ด้านความแข็งแกร่ง ปฐวิกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 4.00) น้อยกว่า เตโชกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 4.06) Y_3 ด้านความสุข ปฐวิกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 3.98) มากกว่า เตโชกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 3.85) ภาพรวม จิตลักษณะความมั่งคั่งงามเบิกบานแห่งจิตใจ ปฐวิกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 4.07) มากกว่า เตโชกสิณ (ค่าเฉลี่ย = 4.00) เป็นต้น

4. ผลการยืนยันรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมสำหรับเสริมสร้างจิตลักษณะ
ความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ

การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบวิธีจัดประสบการณ์ปฐมวัยที่เสริมสร้างลักษณะความเจริญ
งอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ โดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องให้ข้อเสนอแนะสรุปเป็นดังนี้

© ระบบและกลไกทางสมอง

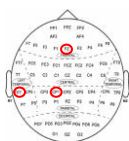
คลื่นเรตา (Theta) ตำแหน่งอิเล็กทรอนิกส์

FZ TP7 CP1

กลุ่มปฏิบัติการแบบปฐวิทัศน

©การสร้างจินภาพดิน พิจารณาลักษณะ

ของดิน สีของดิน สีน้ำตาล

รูปแบบจัดประสบการณ์

ปฏิบัติธรรมแบบปฐวีกสิณ

ความเจริญงอกงามแห่งจิตใจ

- ด้านความดี เช่น การมีความเมตตา มีความรัก มีความเป็นมิตรไมตรีต่อคนรอบข้าง และ ความกตัญญู
- ด้านความแข็งแกร่ง เช่น การมีจิตใจที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ต่อเป้าหมายที่วางไว้ มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ และมีสติจะความจริง
- ด้านความสุข เช่น ลักษณะจิตใจมีความสดชื่น ร่าเริงเบิกบาน และลักษณะสะอาด สงบ ปลอดภัย

© ระยะเวลาปฏิบัติ 30 นาที

แบ่งเป็น กิจกรรมไหว้พระรัตนตรัย
ระยะ 15 นาทีแรก พิจารณาสี่ของดิน
และระยะ 15 นาทีหลัง ให้ทบทวนและ
กำหนดภาวนา “ปุระฐะวิกะระณัง”
และแผ่เมตตา

ภาพที่ 3 ยืนยันรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบปฐวีกสิณ สำหรับสร้างเสริมจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ (สราวุธ สมทรัพย์ และคณะ, 2567)

6. สรุปผลการวิจัย

6.1. ความหมาย ความเจริญงอกงามแห่งจิตใจ

การที่ผู้ปฏิบัติกำหนดตระลึกจิตที่เป็นสุขไม่ให้จิตคิดความทุกข์ จิตสุขย่อมทำให้ใจเบิกบานงอกงามอย่างแท้จริง และหรือจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ ด้านความสุข เช่น ลักษณะจิตใจมีความสดชื่น ร่าเริงเบิกบาน และลักษณะสะอาด สงบ ปลอดภัย

ระบบและกลไกทางสมอง จากการปฏิบัติธรรมและรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกสิณ ได้แก่การสร้างจินตภาพทำให้เกิดการทำงานของสมองเกิดขึ้นเป็นการกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวาซึ่งการปฏิบัติสมาธิแบบเพ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงานคลื่นไฟฟ้าสมองคลื่นเทตาคำแห่งอิเล็กทรอนิกส์ *FZ TP7 CP1*

6.2 รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณที่ส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ โดยที่ปฏิบัติเป็นระยะเวลา 30 นาที แบ่งเป็น กิจกรรมไหว้พระรัตนตรัย ระยะเวลา 15 นาทีแรก พิจารณาสีของดิน และระยะเวลา 15 นาทีหลัง โดยให้บทวนซ้ำวิธีปฏิบัติ และกำหนดต้นจิตภาวนาว่า “ปฐมวิภาสนัง” และ แผ่เมตตา ตามลำดับ

6.3 โมเดลเชิงยืนยันรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณสำหรับเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ ในกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม โดยใช้วิธีปฐวีกสิณซึ่งส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญงอกงามเบิกบานแห่งจิตใจ ได้แก่ 1. ด้านความดี เช่น การมีความเมตตา มีความรัก มีความเป็นมิตรไมตรีต่อคนรอบข้าง และมีความกตัญญู 2. ด้านความแข็งแกร่ง เช่น การมีจิตใจที่เด็ดเดี่ยว แน่วแน่ต่อเป้าหมายที่วางไว้ มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ และมีสัจจะความจริง และ 3. ด้านความสุข เช่น มีลักษณะจิตใจมีความสดชื่น ร่าเริงเบิกบาน และมีจิตลักษณะสะอาด สงบ ปลอดภัย

7. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลผู้วิจัยกำหนดประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์วิจัยดังนี้

7.1 การอภิปรายผล ระบบและกลไกทางสมองจากการปฏิบัติธรรมและรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกสิณ พบว่า การสร้างจินตภาพทำให้เกิดการทำงานของสมองเกิดขึ้นเป็นการกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวา การปฏิบัติสมาธิแบบเพ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงานคลื่นไฟฟ้าสมองคลื่นเทตาคำแห่งอิเล็กทรอนิกส์ *FZ TP7 CP1* ดังนั้นจึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การปฏิบัติธรรมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาและหรือส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคลื่นไฟฟ้าสมอง เช่น คลื่นเธต้า คลื่นอัลฟา (วีรชัย คำธ, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิจัยพบว่า การทำสมาธิเป็นการลดหรือกำจัดสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องภายในกระบวนการความคิดผ่านการฝึกอบรมมุ่งความสนใจ ทำให้ร่างกายและจิตใจเกิดการผ่อนคลาย ลดความเครียดมีความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์ และมีสมาธิที่เพิ่มขึ้น (Rubia, K. , 2009) อีกทั้งการศึกษาเกี่ยวกับ ระบบประสาท

กับการทำสมาธิ พบว่า การทำสมาธิเป็นการฝึกฝนทางจิตด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลายที่ใช้เป็นกลยุทธ์ฝึกจิต ซึ่งการทำสมาธิพบว่า เป็นรูปแบบการกระตุ้นสมองสำหรับการทำสมาธิทั่วไป มี 4 รูปแบบ คือ การฝึกมุ่งความสนใจ การท่องมนต์ การแผ่เมตตาเห็นอกเห็นใจมีความรักความเมตตา เป็นรูปแบบวิธีที่กระตุ้นให้เกิดจุดมุ่งหมายทางจิตวิทยาและพฤติกรรม (Fox, K. C., Dixon, M. L., Nijeboer, S., Girn, M., Floman, J. L., Lifshitz, M., Christoff, K., 2016). และนอกจากนี้ วิธีปฏิบัติธรรมแบบกลืนนั้นหากผู้ปฏิบัติระลึกจิตที่เป็นสุขไม่ให้เกิดจิตคิดความทุกข์ จิตสุขย่อมทำให้เบิกบานองกามอย่างแท้จริง สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ จิตลักษณะความเจริญองกามเบิกบานแห่งจิตใจด้านความสุข เช่น ลักษณะจิตใจมีความสดชื่น ร่าเริงเบิกบาน และลักษณะสะอาด สงบ ปลอดภัย สามารถอธิบายได้ว่า การปฏิบัติสมาธิแบบกลืนส่งผลดีต่อความเจริญองกามเบิกบานแห่งจิตใจ (พระครูประดิษฐ์สวัสด์, 2566, สัมภาษณ์)

7.2 การอภิปรายผล รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลืนที่ส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญองกามเบิกบานแห่งจิตใจ พบว่า ระยะเวลาปฏิบัติ 30 นาที แบ่งเป็น กิจกรรมไหว้พระรัตนตรัย ระยะ 15 นาทีแรก พิจารณาสีของดิน และระยะ 15 นาทีหลัง ให้ทบทวนวิธีปฏิบัติซ้ำ และกำหนดภาวนาว่า “ปะฐะวีกะระณัง” และแผ่เมตตา ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม คือ ไม่เกิน 30 นาที โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 19-20 ปี อีกทั้งการกำหนดกิจกรรมการปฏิบัติสมาธิโดยฝึกสมาธิ 5 วัน ๆ ละ 20 นาที ทำให้ความใส่ใจเพิ่มขึ้น (Tang et al., 2007) และนอกจากนี้มีการศึกษาการกำหนดฝึกสมาธิเป็นเวลา 7 วัน ๆ ละ 30 นาที และวัดผลภายหลังการฝึกเพื่อให้สอดคล้องข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chen, Y., Yang, X., Wang, L., & Zhang, X., 2013) เป็นต้น ส่วนการปฏิบัติสมาธิแบบปฐวีกลืนจะทำให้ได้อย่างเด่นชัดกว่า เตโชกลืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปฐวีกลืน มีความเป็นวัตถุคงรูป จึงสามารถกำหนดได้ง่ายกว่า เช่น ร้วกำแพง ตึกอาคาร เป็นต้นสอดคล้องกับแนวคิดของพระวิปัสสนาการ (พระครูประดิษฐ์สวัสด์, 2566, สัมภาษณ์) อธิบายไว้ว่า การปฏิบัติธรรมแบบเพ่งสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ผู้ปฏิบัติจะสามารถปฏิบัติได้ง่ายกว่า

7.3 การอภิปรายผลการยืนยันรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกลืนเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญองกามเบิกบานแห่งจิตใจในกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม พบว่า ปฐวีกลืนส่งผลดีต่อจิตลักษณะความเจริญองกามเบิกบานแห่งจิตใจ ประกอบด้วย 1. ด้านความดี เช่น การมีความเมตตา มีความรัก มีความเป็นมิตรไมตรีต่อคนรอบข้าง และ ความกตัญญู 2. ด้านความแข็งแกร่ง เช่น การมีจิตใจที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ต่อเป้าหมายที่วางไว้ มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ และมีสัจจะความจริง และ 3. ด้านความสุข เช่น ลักษณะจิตใจมีความสดชื่น ร่าเริงเบิกบาน และลักษณะสะอาด สงบ ปลอดภัย ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบการกำหนดกิจกรรมจัดประสบการณ์นั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนของกิจกรรม คือ การบูชาพระรัตนตรัย การปฏิบัติสมาธิ และการแผ่เมตตา ซึ่งกิจกรรมการฝึกกลืนส่งผลต่อจิตลักษณะความเจริญองกามเบิกบานแห่งจิตใจ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การปฏิบัติธรรมแบบกสิณเป็นผลดีต่อจิตใจภายหลังที่ผู้ปฏิบัติธรรมแล้วนั้นจะรู้สึกสดชื่น แจ่มใสเบิกบานใจ ดังนั้นจึงควรกำหนดเป็น “นโยบายสร้างเสริมสุขยกระดับคุณภาพชีวิตสังคมสูงวัย” โดยที่ประชุมของมหาเถรสมาคมมีมติกำหนดให้ “วันหยุด เสาร์-อาทิตย์” มีกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ภายในวัดโดยใช้สถานที่พระอุโบสถเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรส่งเสริมการฝึกสมาธิแบบกสิณด้วยการสร้างจินตภาพซึ่งทำให้เกิดการทำงานของสมองเกิดขึ้น เป็นการกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวา อีกทั้งการปฏิบัติธรรมส่งผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยา จากวิธีปฏิบัติธรรมแบบกสิณนั้นหากผู้ปฏิบัติระลึกจิตที่เป็นสุขไม่ให้เกิดความทุกข์ จิตสุขย่อมทำให้ใจเบิกบานองงามอย่างแท้จริง

8.2.2 ควรกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกสิณเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจ ได้แก่ กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม ระยะเวลา 30 นาที แบ่งเป็น กิจกรรมไหว้พระรัตนตรัย ระยะเวลา 15 นาทีแรก พิจารณาสีของดิน และระยะเวลา 15 นาทีหลัง ให้ทบทวนวิธีปฏิบัติซ้ำ และกำหนดภาวนาว่า “ปะฐะวีกะระณัง” และแผ่เมตตา

8.2.3 ควรยึดรูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบเพ่งกสิณเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจในกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม โดยใช้รูปแบบปฐวิกสิณ เพราะส่งผลดีต่อจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจ ได้แก่ 1. ด้านความดี เช่น การมีความเมตตา มีความรัก มีความเป็นมิตรไมตรีต่อคนรอบข้าง และ ความกตัญญู 2. ด้านความแข็งแกร่ง เช่น การมีจิตใจที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ต่อเป้าหมายที่วางไว้ มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ และมีสัจจะความจริง และ 3. ด้านความสุข เช่น ลักษณะจิตใจมีความสดชื่น ร่าเริงเบิกบาน และลักษณะสะอาด สงบ ปลอดโปร่ง

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของ รูปแบบการจัดประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแบบกสิณอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลดีต่อจิตลักษณะความเจริญองงามเบิกบานแห่งจิตใจ

9. บรรณานุกรม

- กอปปรลาก อภัยภักดี. (2563) บรรยากาศองค์กรแห่งความสุข: คนเบิกบาน งานสำเร็จ. *วารสาร มจร. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 6(1) , 315-331.
- เกศริน เอกธวัชกุล. (2562). การนำโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังด้วยหลักสูตรสัจจะสมาธิไปปฏิบัติ. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. 4(3), 429-440
- พระครูสุธีวฑฒินคุณ, พระมหาอดิเดช สติวโร. (2561). การปฏิบัติสมาธิในสมัยก่อนพุทธกาล. *วารสาร มจร. ปรัชญาปริทรรศน์*. 1(2), 69-84.

- มยุรฉัตร ต้นตรา, บังอร ศุภวิทิพัฒนา, นงลักษณ์ เฉลิมสุข. (2563). ผลของการฝึกผ่อนคลายด้วยจินตภาพต่อความเครียดในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด. *พยาบาลสาร*. 47(3), 61-72.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีรชัย คำธ. (2562). ผลของการปฏิบัติสมาธิแบบกำหนดน้ลมหายใจร่วมกับไบนิวรอลปีทซ์ที่มีต่อการควบคุมอารมณ์: การศึกษาเชิงพฤติกรรมและคลื่นไฟฟ้าสมอง. (ปริญญาดุขฎฐิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- วีรชัย คำธ, ปรัชญา แก้วแก่น, พีร วงศ์อุปราช. (2562) ผลของการปฏิบัติสมาธิแบบกำหนดน้ลมหายใจร่วมกับไบนิวรอลปีทซ์ที่มีต่อการควบคุมอารมณ์: การศึกษาเชิงพฤติกรรมและคลื่นไฟฟ้าสมอง, *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*. 17(2),19-37.
- พระครูประดิษฐสีลวัฒน์ “การปฏิบัติสมาธิแบบกสิณ” สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2566 .
- สัญญา เคนาภูมิ. (2562). หลักการและแนวทางการสังเคราะห์งานวิชาการ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 3(2), 89-106.
- Chen, Y., Yang, X., Wang, L., & Zhang, X. (2013). A randomized controlled trial of the effects of brief mindfulness meditation on anxiety symptoms and systolic blood pressure in Chinese nursing students. *Nurse Educ Today*, 33(10), 1166-1172.
- Fox, K. C., Dixon, M. L., Nijeboer, S., Girn, M., Floman, J. L., Lifshitz, M., . . . Christoff, K. (2016). Functional neuroanatomy of meditation: A review and meta-analysis of 78 functional neuroimaging investigations. *Neurosci Biobehav Rev*, 65, 208-228.
- Travis, F., & Shear, J. (2010). Focused attention, open monitoring and automatic self-transcending: categories to organize meditations from Vedic, Buddhist and Chinese traditions. *Consciousness and cognition*, 19(4), 1110-1118.
- Rubia, K. (2009). The neurobiology of Meditation and its clinical effectiveness in psychiatric disorders. *Biol Psychol*, 82(1), 1-11.
- Tang, Y. Y., Ma, Y., Wang, J., Fan, Y., Feng, S., Lu, Q., ... & Posner, M. I. (2007). Short-term meditation training improves attention and self-regulation. *Proceedings of the national Academy of Sciences*, 104(43), 17152-17156.

10. คำขอบคุณ

กราบขอบพระคุณ พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินันโท, รศ.ดร. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และผู้อำนวยการหลักสูตรจิตวิทยาชีวิตและความตาย ขอบคุณ อาจารย์ ดร.วีรชัย คำธ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาในการดำเนินการศึกษานี้ทำให้สำเร็จได้ด้วยดี

วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
ORGANIZATIONAL CULTURE AFFECTING LEARNING ORGANIZATION OF SCHOOLS
UNDER SAMUT SAKHON SAMUT SONGKHRAM THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICES OFFICE AREA

ธิดารัตน์ ศรีวาริรัตน์¹, นิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ² วิเชียร อินทรสมพันธ์³
Thidarat Sriwarirat¹, Nidsinee Kupasert² Wichian Intarasompun³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา 2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 3. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เป็นงานวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (α) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธนบุรี
Student in Master of Education Program in Educational Administration, Thonburi University

² ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี
Dr. Lecturer in Educational Administration, Thonburi University

³ รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Associate Professor, Dr. Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
Corresponding author; Email: wichian.in@bsru.ac.th

(Received: 27 May 2024; Revised: 3 July 2024; Accepted: 19 September 2024)

ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ผลการวิจัยพบว่า 1. วัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3. วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 64.20 ($R^2_{adj} = 0.64$) ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายตามลำดับจากมากที่สุดได้แก่ ด้านความหลากหลาย (X10) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (X4) และด้านการมอบอำนาจ (X2)

คำสำคัญ : 1. วัฒนธรรมองค์กร 2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ 3. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1. Schools' organizational culture, 2. Schools' Learning Organization, and 3. Organizational culture that affects the learning organization of Schools under Samut Sakhon - Samut Songkhram Secondary Educational Service Area Office. It was a quantitative research method. Sample groups included 285 schools The research instrument was a questionnaire with alpha confidence value (α) equal to 0.97 Statistics used in data analysis included frequency, percentages, means, standard deviations. and stepwise multiple regression analysis (SMRA).

The results of the research found that 1. the organizational culture of schools under Samut Sakhon - Samut Songkhram Secondary Educational Service Area Office the overall average level was at the highest level., 2. learning organization of schools under Samut Sakhon - Samut Songkhram Secondary Educational Service Area Office the overall average was at the highest level. and 3. the organizational culture affecting the learning organization of schools under Samut Sakhon - Samut Songkhram Secondary Educational Service Area Office with statistical significance at the 0.01 level and able to predict 64.20 percent ($R^2_{adj} = 0.64$). The variables that showed the most influence in the prediction, in order from the most, were: Diversity (X10), feeling of belonging to the organization (X4) and empowerment (X2)

Keywords : 1. Schools' organizational culture 2. Schools' Learning Organization 3. Samut Sakhon - Samut Songkhram Secondary Educational Service Area Office.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมโลกในศตวรรษใหม่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการที่ในแต่ละประเทศมุ่งพัฒนาตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุว่า รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 – 2575 ที่มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งในองค์กรทางการศึกษาจึงมีการปรับตัวขององค์กร เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องสร้างและพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยที่สมาชิกทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการสร้างผลงานไปพร้อม ๆ กันกับการเรียนรู้ (Senge, 2006) องค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการนำแนวคิดการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ (Marquardt, 2011) ที่ประกอบด้วยหลักการ 5 ประการ ได้แก่ 1. พลวัตแห่งการเรียนรู้ 2. การปรับเปลี่ยนองค์กร 3. การเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร 4. ด้านการจัดการความรู้ และ 5. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มาปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต้องใช้วัฒนธรรมองค์กรเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน โดยการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของ Patterson et al. (1988) ประกอบด้วย 1. ความมุ่งประสงค์ขององค์กร 2. การมอบอำนาจ 3. การตัดสินใจ 4. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 5. ความไว้วางใจ 6. ความมีคุณภาพ 7. การยอมรับ 8. ความเอื้ออาทร 9. ความซื่อสัตย์สุจริต และ 10. ความหลากหลายของบุคลากร ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่าวัฒนธรรมองค์กรนั้นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ยิ่งวัฒนธรรมองค์กรมีความแข็งแกร่งเท่าใด องค์กรก็จะมีประสิทธิผลมากขึ้นเท่านั้น (พิชามญชุ์ ต่างใจ และคณะ 2567 ; ธาดา วิภัยวรารณ์ และคณะ)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว รวมทั้งจากการพิจารณาผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ให้มีความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และในมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2566) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง และเป็นแนวทางในการพัฒนาระดับสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

2.2 เพื่อศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

2.3 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรของ
สถานศึกษาให้พร้อมสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

3.2 เพื่อเป็นสารสนเทศในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและยกระดับสถานศึกษาสู่การ
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,086 คน
กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน
ได้จำนวน 285 คน และใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่าง (Sampling Technique) ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบ
แบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามตำแหน่งและทำการสุ่มตามสัดส่วน
(Proportional Allocation)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน โดยมีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันและประสบการณ์ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ซึ่งมีลักษณะเป็น
ตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ วัฒนธรรมองค์กร ตามแนวคิดของ Patterson,
Purkey & Parker (1988)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Marquardt (2011)

ซึ่งแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 จะมีลักษณะเป็นแบบจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert's rating scale) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ (Likert,1970) ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง วัฒนธรรมองค์กร / องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5

ระดับ 4 หมายถึง วัฒนธรรมองค์กร / องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4

ระดับ 3 หมายถึง วัฒนธรรมองค์กร / องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3

ระดับ 2 หมายถึง วัฒนธรรมองค์กร / องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2

ระดับ 1 หมายถึง วัฒนธรรมองค์กร / องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยการหาความเที่ยงตรง ได้ค่า IOC (Index of item Objective Congruence) รายข้อได้ระหว่าง 0.67-1.00 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.974

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และประสบการณ์การปฏิบัติงานในตำแหน่งใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

2. การวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมองค์กรและระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. การวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม (n=285)

วัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านความมุ่งมั่นประสงค์	4.70	0.55	มากที่สุด	5
2. ด้านการมอบอำนาจ	4.57	0.57	มากที่สุด	10
3. ด้านการตัดสินใจ	4.66	0.54	มากที่สุด	7
4. ด้านความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร	4.69	0.52	มากที่สุด	6
5. ด้านความไว้วางใจ	4.75	0.50	มากที่สุด	1
6. ด้านความมีคุณภาพ	4.60	0.58	มากที่สุด	9
7. ด้านการยอมรับ	4.71	0.53	มากที่สุด	4
8. ด้านความเอื้ออาทร	4.73	0.48	มากที่สุด	2
9. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	4.62	0.53	มากที่สุด	8
10. ด้านความหลากหลาย	4.71	0.48	มากที่สุด	3
รวม	4.68	0.53	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.50) รองลงมาได้แก่ ด้านความเอื้ออาทร ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.48) ส่วนด้านการมอบอำนาจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.50)

2. ผลการศึกษาระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

โดยภาพรวม

(n=285)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้	4.67	0.52	มากที่สุด	4
2. ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร	4.64	0.51	มากที่สุด	5
3. ด้านการเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร	4.75	0.48	มากที่สุด	1
4. ด้านการจัดการความรู้	4.72	0.50	มากที่สุด	2
5. ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	4.70	0.54	มากที่สุด	3
รวม	4.70	0.51	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.48) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.50) ส่วนด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.51)

3. ผลการวิเคราะห์ วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อำนาจทำนายของวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ตัวแปรทำนาย	b	β	t	p
1. ด้านความหลากหลาย (X_{10})	0.83	0.56	13.14**	0.00
2. ด้านความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (X_4)	0.24	0.23	5.14**	0.00
3. ด้านการมอบอำนาจ (X_2)	0.18	0.14	3.26**	0.00

$R = 0.80$ $R^2 = 0.64$ $R^2_{adj} = 0.64$, $F = 170.40$,
 $df1 = 1$, $df2 = 281$, Sig. < 0.05, $SE_{est.} = 0.84$, $a = 4.69$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันทำนายตัวแปรองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ร้อยละ 64.50 ($R^2 = 0.64$) เมื่อปรับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ที่มีค่าเท่ากับ 0.84 ($SE_{est} = 0.84$) พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายตัวแปรองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ร้อยละ 64.20 ($R^2_{adj} = 0.64$) ส่วนอีกร้อยละ 35.80 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่นำมาเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายสูงสุด คือ ด้านความหลากหลาย ($\beta = 0.56$) รองลงมา ได้แก่ ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ($\beta = 0.23$) และด้านการมอบอำนาจ ($\beta = 0.14$)

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความเอื้ออาทร ส่วนด้านการมอบอำนาจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

6.2 ระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ ส่วนด้านการปรับเปลี่ยนองค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

6.3 วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายตามลำดับจากมากที่สุดได้แก่ ด้านความหลากหลาย (X_{10}) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (X_4) และด้านการมอบอำนาจ (X_2) และสามารถพยากรณ์องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ร้อยละ 64.20 ($R^2_{adj} = 0.64$)

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 จากผลการวิจัยพบว่าระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อมีการพิจารณา ในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านความไว้วางใจ รองลงมาคือ ด้านความเอื้ออาทร ส่วนด้านการมอบอำนาจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามได้กำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้

สถานศึกษาในสังกัด นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ไว้อย่างชัดเจน ตามที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ที่ต้องยึดแนวนโยบาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติของทางราชการเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ Patterson, Purkey & Parker (1988) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กร เป็นกลุ่มของแนวความเชื่อร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาซึ่งมีการแสดงออกทางพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากร ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรนั้นมีความสัมพันธ์ต่อการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนเป็นอย่างมาก ในขณะทำงานวิจัยของ ญัตติธนิชา โคทังคะ (2561) พบว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วัฒนธรรมองค์การลักษณะสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือวัฒนธรรมองค์การลักษณะเฉื่อยชา และวัฒนธรรมองค์การลักษณะก้าวร้าว เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วรญา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, นพรัตน์ ชัยเรือง และ มะลิวัลย์ โยธารักษ์ (2563) พบว่า วัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมเอกภาพ และพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ วัฒนธรรมการปรับตัว รวมถึงงานวิจัยของพงษ์ธร หนูฤทธิ์ และ สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2562) พบว่า ระดับวัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการยอมรับ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความมีคุณภาพ และด้านการตัดสินใจ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งสอดคล้องกับดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป

7.2 จากผลการวิจัย พบว่าระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด การพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร รองลงมาคือด้านการจัดการความรู้ ส่วนด้านการปรับเปลี่ยนองค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร มีระบบโครงสร้างการบริหารงานที่ดี มีการกระจายอำนาจในการดำเนินงานต่าง ๆ มีเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการดำเนินงานหรือใช้สำหรับการสืบค้นข้อมูลที่ดี สอดคล้องกับ Marquardt (2011, p.247) ให้ความหมายว่า องค์กรที่มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มพลัง ส่งเสริมการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะรวบรวม จัดการความรู้ และให้อำนาจแก่บุคลากรได้เรียนรู้ทั้งจากภายในองค์กรและภายนอกองค์กรเช่นเดียวกับงานที่ทำ โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ทั้งในการเรียนรู้และสร้างผลผลิตให้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ ภูมิรพี ขำช่วย (2565) ได้ทำการวิจัยความเป็นองค์กร

แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายการศึกษาเมืองเลก้าวหน้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายการศึกษาเมืองเลก้าวหน้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้ ด้านการให้อำนาจและสร้าง ความสามารถให้กับบุคลากร ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร ด้านการจัดการความรู้ และด้านการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ตามลำดับ เช่นเดียวกับงานวิจัยวาสนา สิริอำนาจ และคณะ (2565) ได้ทำการ วิจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พลวัตแห่งการเรียนรู้ อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร การปรับเปลี่ยนองค์กร และการจัดการ ความรู้ ตามลำดับ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป

7.3 จากผลการวิจัย พบว่าวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้แก่ ด้านความหลากหลาย (X10) ด้านความรู้สึกเป็นส่วน หนึ่งขององค์กร (X4) และ ด้านการมอบอำนาจ (X2) สามารถพยากรณ์ องค์กรแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ได้ร้อยละ 64.20 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรเป็นค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมร่วมที่สมาชิกองค์กรส่วนใหญ่หรือทั้งหมดปฏิบัติมาเป็นระยะเวลานานจนเป็นสิ่งที่ กำหนดแนวทางพฤติกรรมของสมาชิกโดยมิต้องมีหลักการใดมากำกับ อีกทั้งเป็นตัวกำหนดความคิด ความเชื่อ ชี้นำพฤติกรรม และบอกสมาชิกกลุ่มที่จะรับรู้คิด และรู้สึกถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อ ปัญหาต่าง ๆ จึงมีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ทายะ (2565) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม องค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ลำสัน (2565) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม องค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

นครพนม ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 6 ด้าน พบว่า มีจำนวน 5 ด้านที่สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร คุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร คุณภาพ คุณภาพหลากหลายและการจัดการบุคลากร ความมุ่งมั่นขององค์กร

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรในด้านความไว้วางใจ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อองค์การแห่งการเรียนรู้การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการตัดสินใจด้วยความไว้วางใจในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ของครูตามความสามารถมีความรับผิดชอบ โดยให้ออกสครูมีอิสระการทำงานให้ความไว้วางใจว่าครูมีความสามารถตัดสินใจได้เป็นอย่างดี

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร โดยเฉพาะควรมีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ภายในองค์กร นำไปสู่วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ภายในสถานศึกษา

8.1.3 ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด ผู้บริหารควรดำเนินการโดยมีการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านการตัดสินใจ ด้านความไว้วางใจ ด้านคุณภาพ ด้านการยอมรับ ด้านความเอื้ออาทร ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

8.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ควรมีการส่งเสริม จัดอบรมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาให้เกิดขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองด้านการมอบอำนาจ ควรมีกวิธีการมอบหมายงานด้วยวาจาเพื่อให้ครูทราบภาระงาน ระยะเวลา รวมถึง บทบาทหน้าที่ และตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสถานศึกษาด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร สร้างวิสัยทัศน์ภายในองค์กร นำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา เพื่อสร้างให้เกิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสังกัดอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ เนื่องจากองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของความสำเร็จของสถานศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษากับปัจจัยอื่น ๆ
ปรับประยุกต์ให้เหมาะกับสถานศึกษาแต่ละแห่งและเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

8.3.3 ควรศึกษาวัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาของผู้บริหาร
สถานศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการนำมาใช้
ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

จินตนา ทายะ. (2565). วัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.

ธาดา วิภยวราภรณ์ อุไรรัตน์ แยมชุติ และวิเชียร อินทรสมพันธ์ (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร. *Journal of Modern Learning
Development*, 8(7), 98-114.

พิชามญช์ ต่างใจ สมชัย ขวลิตธาดา และ วิเชียร อินทรสมพันธ์.(2567) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
ผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสาคร. *Journal of Modern Learning Development*.9(7), 399–414.

ภูมิรพี ขำช่วย. (2565). ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายการศึกษา
เมืองเลก้าวหน้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 (สารนิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

วรญา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, นพรัตน์ ชัยเรือง และมะลิวัลย์ โยธารักษ์. (2563). วัฒนธรรมองค์กรที่
ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร
นครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*,
12(3), 126-138.

วาสนา สิริอำนวย, พิชญาภา ยืนยาว และธีรวิธ ธาดาตันติโชค. (2565). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อ
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 23(1), 156-166.

สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา
สมุทรสาคร สมุทรสงคราม.

สุกัญญา ลำสัน. (2565). *วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

Likert. (1970). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Readings in Attitude Theory and Measurement*, ed. Martin Fishbein (New York : John Wiley & Sons, 1967).

Marquardt, M. J. (2011). *Building the learning organization: Achieving strategic advantage through a commitment to learning*. 3rd ed. Boston, MA: Nicholas Brealey.

Patterson, J., Purkey, S., & Parker J. (1986). *Productive School Systems for a Nonrational World*. Alexandria, Va: Association for Supervision and Curriculum Development.

Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องด้วยได้รับคำแนะนำจาก ดร.ปฐมพรณ์ อินทรานุกรณ อยู่ธยา คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี ดร.นิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา เสนอแนะการทำงานนี้ให้สำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานดังกล่าวไว้ในโอกาสนี้

การพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว
ปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ปราจีนบุรี เขต 1

DEVELOPING A COLLABORATIVE NETWORK MODEL FOR SUCCESSFUL MANAGEMENT OF
DRUG-FREE AND VICE-FREE WHITE SCHOOLS IN THE PRACHINBURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ยุทธนา สำราญกิจ¹
Yuthana Sumrankit¹
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. พัฒนารูปแบบ 3. ทดลองใช้รูปแบบ และ 4. ประเมินผลทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 62 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบประเมิน และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานการสร้างเครือข่าย พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงอยู่ในสภาวะปัญหา คือ อาศัยในพื้นที่เสี่ยง บุคคลรอบข้างใช้สารเสพติดและครอบครัวขาดความอบอุ่น หลักการสร้างเครือข่ายคือ กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพัฒนาความสัมพันธ์ 2) รูปแบบ ประกอบด้วย 1. ส่วนนำ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ 2. ตัวแบบ ได้แก่ องค์ประกอบเครือข่าย กระบวนการของเครือข่ายและขอบข่ายสถานศึกษาสีขาว 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ ได้แก่ การเตรียม การดำเนินงาน

¹ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

The Deputy Director of the Educational Service Area Office Prachinburi Primary Educational Service Area Office 1

Corresponding author; Email: Tsumrankit@gmail.com

(Received: 11 July 2024; Revised: 10 September 2024; Accepted: 19 September 2024)

ประเมินผล และสรุปผล และ 4. เงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้ พบว่า การปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ประเมินผลทดลองใช้ พบว่า ความสำเร็จของเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน ป้องกันตนจากภัย ยาเสพติด และเป็นแกนนำการสร้างเครือข่าย มีเครือข่าย จำนวน 56 เครือข่าย นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ลดลง ร้อยละ 16.96 และรางวัลที่ได้รับ จำนวน 39 รายการ

คำสำคัญ : 1. การพัฒนารูปแบบ 2. เครือข่ายความร่วมมือ 3. สถานศึกษาสีขาวปลอด ยาเสพติดและอบายมุข

ABSTRACT

The purposes of this study were 1.to study the basic information 2.to develop a model 3.to test the model and 4. to evaluate the implementation of the cooperative network model for Successful Management of Drug-Free and Vice-Free White Schools in the Prachinburi Primary Educational Service Area Office 1.The sample group includes administrators, educational personnel and relevant stakeholders in the academic year 2023 totaling 62 people selected purposively. The tools used were interviews evaluation forms and questionnaires. The statistics employed were percentage, mean, and standard deviation. The findings indicated that 1) Basic information on network creation revealed that at-risk students face problems such as living in high-risk areas being surrounded by individuals using drugs and lack of family warmth. The principles of network creation include setting a shared vision, identifying stakeholders, and developing relationships. 2) The model consists of 1. Introduction Principles and Objectives 2. Main Body Network components, network processes and the scope of the White School. 3. Implementation Steps Preparation execution, evaluation, and summarization. 4. Conditions for Success. 3) The implementation results showed that the overall practice and participation of the network were at the highest level. 4) The evaluation results indicated that the overall success of the network was at the highest level. Students developed resilience against drug threats and became leaders in network creation. There are 56 networks in total, with a 16.96% reduction in at-risk students and the number of awards received is 39

Keywords : 1. Model Development 2. Collaborative Network 3. Drug and Vice-Free White Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อให้เกิดปัญหามากมาย ซึ่งปัญหายาเสพติดนับว่าเป็นปัญหาสำคัญยิ่งและเป็นภัยร้ายแรงที่กำลังคุกคามความมั่นคงของสังคมทุกภาคส่วน ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักในความสำคัญของการขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2565 จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ประจำปี 2566 ตามแผนปฏิบัติการ ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2566 เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการใช้และการตกเป็นเหยื่อในการค้ายาเสพติด ด้วยการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมภายใต้แนวคิด “สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ข้อมูลการคัดกรองผู้เรียนของสถานศึกษาในสังกัด ปีการศึกษา 2565 จำนวน 113 แห่ง นักเรียน 19,677 คน มีสถานศึกษาเสี่ยงจากภัยยาเสพติดทั้งหมด 29 แห่ง นักเรียนเสี่ยงรวม 404 คน คิดเป็นร้อยละ 25.66 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2565) ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข มีหลักพัฒนานักเรียน เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข ตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ ได้แก่ ป้องกัน ค้นหา รักษา เฝ้าระวังและการบริหารจัดการ และกลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ คือ ต้องมียุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูล และต้องมีเครือข่าย และ 2 ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูลและไม่ไล่ผู้เรียนออกมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน (สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา, 2559) ซึ่งปัจจุบันทุกองค์กรให้ความสำคัญกับเครือข่ายเนื่องจากเป็นระบบความร่วมมือของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่มีแนวทางดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (สุดา มงคลสิทธิ์, 2562) เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เสริมประสิทธิภาพของเครือข่าย (ภัทรวรรณ นิลแก้วบรรวิชัย, 2559) การดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ จากเครือข่ายมาช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีสถานศึกษาอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน บางพื้นที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรม นักเรียน มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดค่อนข้างสูง และเป็นกลุ่มเสี่ยงติดยาเสพติดได้โดยง่าย นำมาซึ่งการสูญเสียทรัพยากรของประเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สนับสนุนการส่งเสริมความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และบุคคลในชุมชนในการป้องกันและดูแลช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามที่กำหนด ระดมความคิดและศักยภาพในพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ คือ สร้างผู้เรียนที่ปลอดยาเสพติดและอบายมุข เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของโรงเรียนและชุมชน และเป็นหน่วยงานทางการศึกษาป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข จึงสนใจ ที่จะศึกษาการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด

และอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 เพื่อการดำเนินการป้องกัน แก้ไข ปัญหายาเสพติดในเชิงรุก ตลอดจนสามารถนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำนโยบาย เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

2.4 เพื่อประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 มีรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ

3.3 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ

3.4 นักเรียน มีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด และชุมชนมีเครือข่ายเฝ้าระวังการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษา สีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 โดยการสังเคราะห์เอกสารและศึกษาจากสถานศึกษา ที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศ จำนวน 4 แห่ง โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือ ได้แก่ แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการยก (ร่าง) รูปแบบ โดยผู้ทรงวุฒิ จำนวน 9 คน และตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบตรวจสอบความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องของรูปแบบ

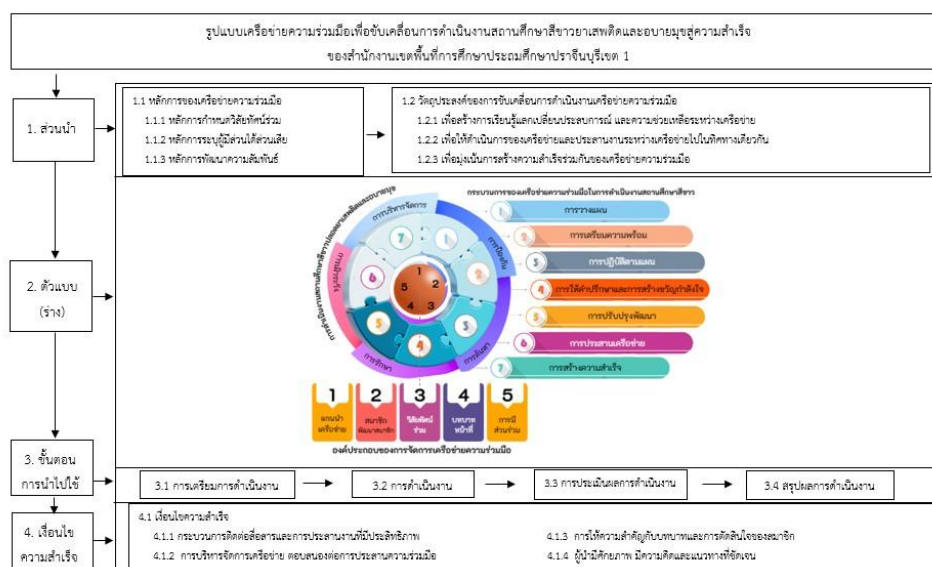
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 3. ศึกษานิเทศก์ 4. ผู้บริหารสถานศึกษา 5. ครูผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาสีขาว 6. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 7. ผู้ปกครองนักเรียน และ 8. เครือข่ายอื่น ๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 62 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือ ได้แก่ แบบรายงานผลการทดลองใช้รูปแบบและแบบรายงานการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 3. ศึกษานิเทศก์ 4. ผู้บริหารสถานศึกษา 5. ครูผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาสีขาว 6. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 7. ผู้ปกครองนักเรียน และ 8) เครือข่ายอื่น ๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 62 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ และแบบรายงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 พบว่า 1. นักเรียนกลุ่มเสี่ยงอยู่ในสถานะที่เป็นปัญหา คือ นักเรียนอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยง นักเรียนมีประสบการณ์พบเห็นผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่รอบข้างใช้ยาเสพติดและครอบครัวขาดความอบอุ่น 2. หลักการพัฒนาความสัมพันธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ คือ (1) หลักการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม (2) หลักการระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ (3) หลักการพัฒนาความสัมพันธ์ 3. บทบาทของเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผน แกนนำการจัดกิจกรรมสมาชิกเครือข่าย กระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การคัดกรองกลุ่มเสี่ยง และสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา/ ให้คำปรึกษา 4. ลักษณะพฤติกรรมนักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ทศนคติที่ถูกต้องในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีวิธีการเลือกปฏิบัติในทางที่เหมาะสม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เห็นคุณค่าในตนเอง รู้เท่าทันโทษของยาเสพติด มีทักษะการป้องกันตนเอง มีจิตใจเข้มแข็ง มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดี และ 5) ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ การประสานระหว่างเครือข่ายมีช่องทางไม่หลากหลาย การประสานขอข้อมูลใช้เวลาในการดำเนินงาน และเครือข่ายความร่วมมือไม่ครบทุกมิติของการป้องกันภัยจากยาเสพติด

2. ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 พบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ องค์ประกอบหลักส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ 3 ข้อ วัตถุประสงค์ 3 ข้อ องค์ประกอบหลักส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ 5 ข้อ กระบวนการขับเคลื่อนดำเนินงาน 7 ขั้นตอน และขอบข่ายของสถานศึกษาสีขาว 5 ด้าน องค์ประกอบหลักส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงาน และ องค์ประกอบหลักส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ 4 ข้อ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสาธิตและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสาธิตและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การนำรูปแบบไปทดลองใช้ โดยภาพรวม

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
องค์ประกอบหลักส่วนที่ 1	4.49	0.47	มาก
องค์ประกอบหลักส่วนที่ 2	4.60	0.49	มากที่สุด
องค์ประกอบหลักส่วนที่ 3	4.48	0.46	มาก
องค์ประกอบหลักส่วนที่ 4	4.59	0.35	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.57	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = 0.45) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า องค์ประกอบหลักส่วนที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) องค์ประกอบหลักส่วนที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D = 0.35) และ องค์ประกอบหลักส่วนที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D = 0.47) ตามลำดับ

2. ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือ โดยภาพรวม

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.30	0.46	มาก	8
2	การดำเนินงานตามรูปแบบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว	4.93	0.19	มากที่สุด	2
3	มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลของโครงการ/กิจกรรม	4.11	0.24	มาก	10
4	ระยะเวลาในการดำเนินงานมีความเหมาะสม	4.18	0.36	มาก	9
5	มีการระดมความคิดเห็นในกิจกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่าย	4.75	0.40	มากที่สุด	4
6	รายงานผลดำเนินงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบ	4.76	0.34	มากที่สุด	3

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
7	สถานศึกษา ผู้เรียนและชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงาน	4.96	0.09	มากที่สุด	1
8	หน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐและเอกชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน	4.35	0.18	มาก	7
9	มีฐานข้อมูลในการอำนวยความสะดวกและช่องทางการติดต่อระหว่างเครือข่าย	4.74	0.40	มากที่สุด	5
10	มีการบันทึกข้อตกลงและความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์กรเพื่อการดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จ	4.69	0.48	มากที่สุด	6
เฉลี่ย		4.57	0.31	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = 0.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงจากลำดับมากไปน้อย ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ สถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานชาว ($\bar{X} = 4.96$, S.D = 0.09) การดำเนินงานตามรูปแบบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ($\bar{X} = 4.93$, S.D = 0.19) และมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบ ($\bar{X} = 4.76$, S.D = 0.34) ตามลำดับ

4. การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ โดยภาพรวม

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D	
ด้านเครือข่ายสถานศึกษา	4.66	0.54	มากที่สุด
ด้านเครือข่ายหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน	4.59	0.59	มากที่สุด
ด้านเครือข่ายสถานประกอบการ	4.58	0.66	มากที่สุด
ด้านเครือข่ายชุมชน	4.62	0.70	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.61	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า 1. ความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเครือข่ายสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.54) ด้านเครือข่าย ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.70) และด้านเครือข่ายหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ($\bar{X} = 4.59$, S.D = 0.59)

6. สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 1) นักเรียนอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยง ผู้ปกครองรอบข้างใช้ยาเสพติดและครอบครัวขาดความอบอุ่น 2) หลักการเครือข่ายความร่วมมือ คือ 1. หลักการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม 2. หลักการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 3. หลักการพัฒนาความสัมพันธ์ 3) บทบาทของเครือข่ายความร่วมมือ 4) นักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ทักษะชีวิตที่ถูกต้อง ปฏิบัติทางที่เหมาะสมรู้เท่าทันยาเสพติด และเป็นแบบอย่างที่ดี และ 5) ปัญหาที่พบ ได้แก่ การประสานเครือข่ายมีช่องทางไม่หลากหลาย การประสานข้อมูลใช้เวลาดำเนินงาน และเครือข่ายความร่วมมือไม่ครบทุกมิติของการป้องกันภัยจากยาเสพติด

2. ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 รูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ หลักส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบ กระบวนการและขอบข่าย ส่วนที่ 3

ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินงาน การประเมินผลและสรุปผล และ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 1. ผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้ พบว่า การปฏิบัติโดยรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด และ 2. ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อน การดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 พบว่า 1. ความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. พฤติกรรมนักเรียนหลังใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน ต่อยาเสพติดและอบายมุข สามารถการป้องกันตนเองจากภัยที่เกิดขึ้น และเป็นแกนนำในการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือ และ 3. ผลการขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อน การดำเนินงาน จำนวน 56 เครือข่าย จำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงลดลง ร้อยละ 16.96 และรางวัล ที่ได้รับ จำนวน 39 รายการ

7. อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงอยู่ในสภาวะ ที่เป็นปัญหา คือ อาศัยอยู่ในแหล่งยาเสพติด ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่รอบข้างใช้สารเสพติด และ ครอบครัวขาดความอบอุ่น นำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สอดคล้องกับธีรพงษ์ ชูพันธ์ (2562) ที่กล่าวถึง ยาเสพติดว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว ไม่ได้รับความรักและ การดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้เกิดปัญหาที่มากขึ้น ส่วนด้านหลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่

1. หลักการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมเป็นกระบวนการที่สมาชิกในเครือข่ายหรือองค์กรมุ่ง ภารกิจหลัก และวิสัยทัศน์ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนมีความ เข้าใจและมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับ พงศกร อุดลพิทยาภรณ์ (2560) กล่าวว่าเครือข่ายความร่วมมือ คือ กลุ่มคน องค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน วางแผนดำเนินงานร่วมกันเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

2. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ได้แก่ องค์กรประกอบ กระบวนการและขอบข่าย ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินงาน ประเมินผล และสรุปผล และ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับ อนันต์ มีพจนนา (2563) กล่าวถึงรูปแบบเครือข่าย

ความร่วมมือประกอบด้วย 1. หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย 2. การรวมกลุ่มสมาชิก เครือข่าย 3. กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 4. องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ 5. การประเมินผลการใช้รูปแบบ และ 6. เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ ทั้งนี้รูปแบบ ไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของเรื่องที่กำลังศึกษา

3. การทดลองใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือไปใช้ดำเนินงาน ทำให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษามีรูปแบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สามารถดำเนินการตามรูปแบบได้อย่างง่ายและเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้ผลการใช้รูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวรรณ นิลแก้ววรวิชัย (2559) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และนอกจากนี้ Ehsan Jozaghi (2018) ได้ศึกษาการสร้างแนวทางการลดความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติดด้วยเครือข่ายสังคมและเครือข่าย ผู้ติดยาเสพติด พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายสังคม และเครือข่ายผู้ใช้สารเสพติด ส่งผลให้ ผู้ใช้สารเสพติดลดลงหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมลดความเสี่ยง รู้ถึงภัยอันตรายจากยาเสพติดและได้รับการดูแลช่วยเหลือโดยการสนับสนุนจากเครือข่ายชุมชน เครือข่ายสังคม และเครือข่ายผู้ใช้สารเสพติด

4. ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบ มีความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือโดยรวม อยู่ ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติดและอบายมุข สามารถป้องกันตนเองจากภัยที่เกิดขึ้นและเป็นแกนนำการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร ครู บุคลากร ทางการศึกษาและหน่วยงานต่างให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน สอดคล้องกับ Buasai (2011) ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ABC พบว่า การร่วมกันของเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่เกิดขึ้นได้ และมีพลังขับเคลื่อน เนื่องจากเจ้าของพื้นที่เป็นกลไกหลักในการสร้างความร่วมมือสร้างพลังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแนวทางไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพร่วมกัน และยังมี Richard Spoth (2022) ที่ศึกษา การประยุกต์ใช้ระบบ PROSPER (Promoting School-community-university Partnerships to Enhance Resilience) การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน มหาวิทยาลัย และชุมชนสู่ความเข้มแข็ง พบว่า ภัยที่พบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด เริ่มที่มัธยมศึกษาตอนต้น ภัยที่ดูแลตนเองได้อยู่ช่วงอายุ 19 ปีขึ้นไป การนำระบบ PROSPER ไปทดลองใช้ พบว่า ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน และเสริมสร้างพฤติกรรมเชิง บวกให้นักเรียนสามารถแยกแยะปัญหา ผลเสียจากการใช้สารเสพติดและลดความเสี่ยงการใช้ สารเสพติดได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 ควรนำสาระของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 ไปกำหนดเป็นนโยบาย ในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 ควรมีการเผยแพร่คู่มือการใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จให้กับสถานศึกษาในสังกัด

8.2.2 สถานศึกษาควรนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยมีการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและอาจมีการปรับแผนการดำเนินการตามสถานการณ์

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

สถานศึกษาควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานสถานศึกษาด้านอื่นๆ โดยมีการขยายเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้น เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา ชุมชน หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

9. บรรณานุกรม

- ธีรพงษ์ ชูพันธุ์. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา และภาวะผู้นำ, 8(32), 263-273.
- พงศกร อตุลพิทยาภรณ์. (2560). แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรวรรณ นิลแก้วบวรวิญญ์. (2559). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุดา มงคลสิทธิ์. (2562). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(19), 5843-5859.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1. ปราชญ์บุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2564-2565) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา. (2559). คู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนันต์ มีพจนาน. (2563). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3.(รายงานผลการวิจัย). โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Buasai, S. (2011). *ABC: Area-based collaborative research*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. [in Thai].
- Ehsan Jozaghi. (2018). *A Plea for Harm Reduction Policing Involving People Who Use Drugs*. International Journal of Health Policy and Management, 7(8), 766–767.
- Spoth, R., Redmond, C., Shin, C., Trudeau, L., Greenberg, M. T., Feinberg, M. E., & Welsh, J. (2022). Applying the PROSPER prevention delivery system with middle schools: Emerging adulthood effects on substance misuse and conduct problem behaviors through 14 years past baseline. *Child development*, 93(4), 925-940.
- Jozaghi, E., Buxton, J. A., Thomson, E., Marsh, S., Gregg, D., & Bouchard, M. (2018). Building new approaches to risk reduction with social networks and people who smoke illegal drugs from participatory community-based research. *International Journal of Qualitative Methods*, 17(1), 1609406918771247.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องด้วยได้รับคำแนะนำจาก ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ดร.สมใจ วิเศษทักษิณ นายไพศาล ที่รัก ดร.ชนะ สุ่มมาตย์ ดร.อารยันต์ แสงนิกุล ดร.วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง ดร.วรลักษณ์ จันทร์ผา ดร.อภิรดี กลกิจ ดร.ชนินทร์ คะอังกู ดร.นระรงค์ ชาวเพ็ชร ดร.วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน ดร.สุวิทย์ บึงบัว ดร.วรัญญภรณ์ ชาลีรักษ์ ดร.รติมา พานิชอนุรักษ์ ดร.กรชพรรณ บุญงาม สม ดร.นิสา บรรจงการ ผอ.ประกิจ พุ่มพฤษดิ์ ดร.ประเสริฐศักดิ์ เทินไธสง ดร.สมิต ออบสุวรรณ ผอ.มีเกียรติ นาสมตริก ดร.ภารดี ผางสง่า ดร.ปรพล แก้วชาติ ดร.พิรภาว บุญเพลิง ดร.วิไลลักษณ์ เพชรเอี่ยม และ ดร.ปิยาภัก อุ่นเอน ที่กรุณาให้คำปรึกษาเสนอแนะการทำงานนี้ให้สำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบคุณดังกล่าวไว้ในโอกาสนี้

รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร
CONDOMINIUM JURISTIC PERSON MANAGEMENT MODEL AFFECTS THE
SATISFACTION OF RESIDENTS IN BANGKOK

ก่อวิท พรหมจักร¹, พุฒิธร จิรายุส²
Kowit Promajuk¹, Puttithorn Jirayus²
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษารูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานครและ 3. ศึกษาแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้จัดการอาคารของนิติบุคคลอาคารชุดและผู้พักอาศัย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดและความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในอาคารชุดประกอบไปด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ, ด้านความปลอดภัย, ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านความสะอาด, และด้านการสื่อสารภายในอาคาร

คำสำคัญ : 1. รูปแบบการจัดการ 2. นิติบุคคลอาคารชุด 3. ความพึงพอใจ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
PhD Business Administration Faculty of Graduate Studies Southeast Asia University

² อาจารย์ประจำ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Lecturer, Faculty of Graduate Studies Southeast Asia University
Corresponding Author: kpromajuk@gmail.com

(Received: 23 April 2024; Revised: 27 August 2024; Accepted: 12 December 2024)

ABSTRACT

The objectives of this research are to: 1. study the management models of condominium juristic persons in relation to resident satisfaction in Bangkok 2. examine the level of satisfaction among condominium residents in Bangkok, and 3. explore management approaches for condominium juristic persons to enhance resident satisfaction in Bangkok. This study employs qualitative research methods, using structured interviews to collect data from 18 key informants. The participants were purposively selected from condominium building managers and residents. The findings reveal that various issues related to the management of condominium juristic persons in Bangkok can be addressed through management approaches and resident satisfaction in five key areas: management, safety, facilities, cleanliness, and internal communication within the building.

Keywords: 1. Management format 2. Condominium juristic person 3. Satisfaction

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย ยิ่งจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเท่าไร ความต้องการที่อยู่อาศัยย่อมเพิ่มขึ้นตามมา ทั้งนี้เพราะการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะบ่งชี้ถึงความต้องการด้านที่อยู่อาศัย จำนวนตัวเลขการเจริญเติบโตและการย้ายถิ่นฐานเข้ามาเพิ่มมากขึ้นทุกปี (วรารักษ์ เดชวัฒน์, 2559) อีกทั้งครอบครัวในปัจจุบันมีขนาดเล็กลงจากเดิม ส่งผลให้จำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น เพราะความต้องการที่อยู่อาศัยก็มากขึ้นตามไปด้วย สถานการณ์ในปัจจุบันคนในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร มีความเป็นอยู่อย่างเร่งรีบและเวลาเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ทำให้คนส่วนมากต้องการความรวดเร็วและความสะดวกสบาย ที่อยู่อาศัยซึ่งเป็น 1 ในปัจจัย 4 จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในการช่วยให้คนในเมืองหลวงมีชีวิตและสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (อดุลย์ จาตุรงค์กุล, 2558)

คอนโดมิเนียมจัดเป็นที่อยู่อาศัยรูปแบบใหม่ที่กำลังเป็นที่สนใจของคนในเมืองกันมาก เนื่องจากใช้งบประมาณต่ำกว่าการซื้อบ้าน แต่สามารถเก็บเป็นสินทรัพย์ส่วนตัวได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตแบบใหม่ที่เน้นครอบครัวขนาดเล็ก มีพื้นที่พอเหมาะ มีความสะดวกสบายในการดูแลรักษาและการเดินทาง (สุริยา หาญพานิช, 2557) การดูแลรักษาไม่ยุ่งยากเหมือนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นเป็นร้านค้า ร้านซักรีด สระว่ายน้ำ สโมสร ที่จอดรถ และบริการต่าง ๆ เนื่องจากธุรกิจคอนโดมิเนียมกำลังเป็นที่ต้องการของตลาด ผู้ประกอบธุรกิจประเภทนี้จึงต้องมีการแข่งขันกันเพื่อดึงเอาส่วนแบ่งทางการตลาดมาให้ได้มากที่สุด ทั้งการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ส่วนประสมทางการตลาดการศึกษาถึง

พฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ จนเกิดพฤติกรรมตอบรับตามที่ต้องการ ผู้ประกอบการคาดหวังว่า อสังหาริมทรัพย์นั้นมีลักษณะเป็นสินทรัพย์ที่มีราคาค่อนข้างสูง ต้องใช้รายละเอียดประกอบการเลือกซื้อมากมาย เมื่อเทียบกับสินค้าอื่น ๆ การเลือกซื้อจึงต้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจจากองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ลักษณะของอสังหาริมทรัพย์ประโยชน์ที่จะได้รับความน่าเชื่อถือของโครงการ การบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ และสภาพแวดล้อม (พรณรัตน์ หารารักษ์, 2562)

เหตุผลที่อาคารชุดหรือคอนโดมิเนียมเป็นที่นิยมพวากลุ่ม Generation Y กับกลุ่มบุคคลอื่น มีกระบวนการและปัจจัยในการเลือกซื้อคอนโดมิเนียมที่ใกล้เคียงกันโดยความต้องการซื้อเกิดจากแรงกระตุ้นภายใน ขั้นตอนการหาข้อมูลและประเมินทางเลือกใช้แหล่งข้อมูลและปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจคล้ายกันโดยพบพฤติกรรมที่แตกต่าง คือ กลุ่มบุคคลอื่นมีอิทธิพลในการตัดสินใจกระบวนการค้นหาข้อมูลจะใช้ระยะเวลาและความละเอียดในการหาข้อมูลที่น้อยกว่ามีการรับรู้ความเสี่ยงในการซื้อที่น้อยกว่ารวมไปถึงเกณฑ์ในการพิจารณาจะมีการนำเกณฑ์ในมุมมองของผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจคือ เกณฑ์ด้านความปลอดภัยมารวมเป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาด้วยส่วนในขั้นประสบการณ์หลังการเข้าอยู่อาศัยทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน และพบว่าช่องว่างระหว่างปัจจัยที่ใช้การพิจารณาในช่วงการตัดสินใจซื้อและช่วงพฤติกรรมหลังการเข้าพักอาศัยในด้านคุณภาพการบริหารงานของนิติบุคคล (วิทวัส รุ่งเรืองผล และพิชชา ฉัตรชัยพลรัตน์, 2564) การนิยมซื้อของผู้บริโภคนั้นเพราะสามารถตอบสนองความต้องการของคนในกรุงเทพมหานครได้ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกด้านคมนาคมความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมการทำงานและการใช้ชีวิตที่ต้องแข่งกับเวลาจึงทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครให้ความสนใจที่จะพักอาศัยอยู่คอนโดมิเนียมมากขึ้นทำให้คอนโดมิเนียมมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันกันสูงในขณะนี้ผู้บริโภคต้องมีการตัดสินใจเลือกซื้อเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุด (วัชรพงศ์ พงษ์สิทธิ์, 2556)

ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่พื้นที่มีเท่าเดิม ที่อยู่อาศัยถือเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีพ ธุรกิจห้องเช่าที่ใช้พื้นที่ปลูกสร้างน้อย แต่สามารถรองรับผู้อยู่อาศัยได้ในจำนวนมาก จึงเข้ามามีบทบาทและมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่เข้ามาทำงานกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ถูกพัฒนาด้วยปัจจัยที่หลากหลายทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจสังคม และเทคโนโลยีเพื่อเป็นศูนย์กลางในการบริหารประเทศ กรุงเทพมหานครจึงเป็นเมืองที่ดึงดูดความสนใจให้ประชาชนอพยพเข้ามาหางานทำ ไขว่คว้าหาคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า โอกาสทางการศึกษาและสวัสดิการทางสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดการขยายตัวของที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของที่อยู่อาศัยประเภท

คอนโดมิเนียมที่ใช้รองรับการอยู่อาศัยของประชากรที่เคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานหนาแน่นมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในห้องชุดหรือคอนโดมิเนียม โดยบุคลากรด้านฝ่ายบริหารจัดการนิติบุคคลอาคารชุดในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้ จะนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแนวทางการบริหารจัดการนิติบุคคลอาคารชุดที่มีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจต่อผู้พักอาศัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และการแก้ไขการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดและวิธีการให้บริการของนิติบุคคลอาคารชุด
- 3.2 ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานคร
- 3.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อ 1. ศึกษาแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3. ศึกษาแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้มั่นใจโดยวิธีการเลือกการเจาะจงบุคคลผู้มีคุณสมบัติคือ เป็นผู้จัดการอาคารของนิติบุคคลอาคารชุด และมีประสบการณ์การบริหารจัดการอาคารชุดมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้จัดการอาคารของนิติบุคคลอาคารชุดและผู้พักอาศัย จำนวน 10 อาคาร จำนวน 18 คน ได้แก่ผู้จัดการอาคารของนิติบุคคลอาคารชุด จำนวน 8 คน และผู้พักอาศัยคอนโดมิเนียมจำนวน 10 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้ประกอบการพูดคุย สอบถาม สังเกต ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนากลุ่มอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการและตรงประเด็นมากที่สุด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้จากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร เอกสารการวิจัย หรือรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการเข้าไปสังเกต วิธีการ และขั้นตอนในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารว่ามีขั้นตอนและการดำเนินงานต่าง ๆ ในขณะทำการให้บริการในลักษณะใด ซึ่งในขณะทำการสังเกตจะอาศัยการสอบถามด้วยเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อนำมาซึ่งการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในประเด็นที่ศึกษาข้อมูลที่ได้จึงเป็นเนื้อหา (Content) แบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) จากการถอดบทสนทนา และเนื้อความจากที่บันทึกไว้ ฯลฯ โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้วสรุปออกมาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนามาอธิบายต่อไป

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีดังนี้

1. ปัญหาด้านระบบประกอบอาคาร เป็นเรื่ององค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารชุดที่ส่งผลให้เกิดการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคาร ซึ่งการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคารยังขาดความรู้เรื่องพระราชบัญญัติอาคารชุด ขาดการดูแลตรวจเช็คระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการใช้งาน ขาดการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ อุปกรณ์ขาดความสมบูรณ์ในการใช้งาน ขาดการฝึกอบรมเจ้าของร่วมในการใช้ระบบประกอบอาคารต่าง ๆ

2. ปัญหาด้านการบริหารทั่วไป เป็นเรื่องของการควบคุมดูแลบริษัทคู่สัญญา ด้านปัญหาเรื่องการสื่อสาร ระหว่างพนักงานนิติบุคคลกับเจ้าของร่วม ปัญหาเรื่องพื้นที่จอดรถยนต์ของบุคคลภายนอกที่นำรถเข้ามาจอดภายในพื้นที่คอนโดมิเนียม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องของการไม่รู้กฎหมายและขาดความรู้ด้านพระราชบัญญัติอาคารชุด

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินและการบัญชี เป็นเรื่องการทุจริตในการรับเงินค่าส่วนกลาง การควบคุมค่าใช้จ่ายให้ประหยัด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความโปร่งใส การเร่งรัดจัดเก็บเงินค่าใช้จ่ายส่วนกลาง การที่นิติบุคคลไม่มีการติดประกาศแสดงงบสถานะทางการเงินหรือกระแสเงินสด

4. ปัญหาด้านการบริหารอาคารชุดด้านบุคลากร เป็นเรื่องของการที่ผู้ปฏิบัติงานหรือพนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรทางด้านนี้ขาดแคลน ปัญหาเรื่องของการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมอบหมายงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติงาน

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดในด้านการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความสะอาดและด้านการสื่อสารภายในอาคาร ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่โครงการจัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้พักอาศัย ซึ่งมีแตกต่างกันออกไปตามนโยบายของแต่ละโครงการ แต่โดยหลักแล้วต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยและการตัดสินใจซื้อในที่สุด

2. ศึกษาแนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาวิจัย แนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

แนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย ด้านการสื่อสารภายในอาคาร ด้านการบริหารจัดการด้านความสะอาด ด้านความปลอดภัย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้พักอาศัยมีความพึงพอใจต่อการจัดการนิติบุคคลอาคารชุด โดยมีดังนี้

1. ด้านการสื่อสารภายในอาคาร เจ้าหน้าที่บริหารต้องพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้พักอาศัย/ผู้มาติดต่อด้วย อัยยาศัยไมตรี ที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีใจบริการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆของนิติฯ ผ่านช่องทางที่นิติฯจัดให้มีขึ้น เน้นการรณรงค์ขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อให้ผู้อาศัยร่วมกันด้วยดี

2. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการของผู้พักอาศัยยังเน้นการดูแลเรื่องความปลอดภัยและการให้บริการพื้นฐานที่ดี รวมถึงการสร้างสังคมที่มีความเป็นสมดุและเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม

3. ด้านความสะอาด เพิ่มความ เข้มงวด กวดขัน ให้พนักงานทำความสะอาด ใส่ใจ และปฏิบัติงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามมาตรฐานงานรักษาความสะอาด จัดให้มีระบบการรายงานผลการทำงาน การตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านความปลอดภัย ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตรวจสอบเข้มงวดกรณีบุคคล (เข้า-ออก) อาคาร/เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารหมั่นเดินตรวจสอบอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยให้มีสภาพพร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการงานด้านความปลอดภัย เช่น ระบบคีย์การ์ดระบบ CCTV และ ระบบสัญญาณแจ้งเตือนต่าง ๆ

5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ฝ่ายบริหารจัดการ กำหนดให้มีการ ดูแลและบำรุงรักษาสาธารณูปโภคต่างๆให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ เช่น ลิฟต์ บันไดหนีไฟ สัญญาณเตือนภัย ฯลฯ การจัดพื้นที่จอดรถ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามสิทธิของผู้พักอาศัยตามกฎหมายของอาคารชุด ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยแจ้งเตือน พื้นที่จอดรถว่าง และ มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยช่วยอำนวยความสะดวกเรื่องการจอดรถแก่ผู้พักอาศัย

6. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การบริหารจัดการของผู้พักอาศัยยังเน้นการดูแลเรื่องความปลอดภัยและการให้บริการพื้นฐานที่ดี รวมถึงการสร้างสังคมที่มีความเป็นสมดุลงานและเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ การบริหารจัดการผู้พักอาศัยยังต้องพิจารณาถึงการพัฒนายั่งยืนและการจัดการเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วย เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงในระยะยาว ในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม โดยมีปัญหาต่าง ๆ นำมาดังนี้

1. ปัญหาด้านระบบประกอบอาคาร เป็นเรื่ององค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารชุด ที่ส่งผลให้เกิดการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคาร ซึ่งการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคารยังขาดความรู้เรื่องพระราชบัญญัติอาคารชุด ขาดการดูแลตรวจเช็คระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการใช้งาน ขาดการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ อุปกรณ์ขาดความสมบูรณ์ในการใช้งาน ขาดการฝึกอบรมเจ้าของร่วมในการใช้ระบบประกอบอาคารต่าง ๆ

2. ปัญหาด้านการบริหารทั่วไป เป็นเรื่องของการควบคุมดูแลรักษาคูสัญญา ด้านปัญหาเรื่องการสื่อสาร ระหว่างพนักงานนิติบุคคลกับเจ้าของร่วม ปัญหาเรื่องพื้นที่จอดรถยนต์ของบุคคลภายนอกที่นำรถเข้ามาจอดภายในพื้นที่คอนโดมิเนียม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องของการไม่รู้กฎหมายและขาดความรู้ด้านพระราชบัญญัติอาคารชุด

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินและการบัญชี เป็นเรื่องการทุจริตในการรับเงินค่าส่วนกลาง การควบคุมค่าใช้จ่ายให้ประหยัด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความโปร่งใส การเร่งรัดจัดเก็บเงินค่าใช้จ่ายส่วนกลาง การที่นิติบุคคลไม่มีการติดประกาศแสดงงบสถานะทางการเงินหรือกระแสเงินสด

4. ปัญหาด้านการบริหารอาคารชุดด้านบุคลากร เป็นเรื่องของการที่ผู้ปฏิบัติงานหรือพนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรทางด้านนี้ขาดแคลน ปัญหาเรื่องของการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมอบหมายงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ กุลสรรา เพลิงศรีเกิด และไพโรจน์ เกิดสมุทร พบว่า ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการของนิติบุคคลอาคารชุด ลาซาลพาร์ค อาคาร A สุขุมวิท 105 ผลการศึกษาพบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารชุดลาซาลพาร์คอาคาร A สุขุมวิท 105 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาคุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการ และด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ พบว่า ทุกด้านมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารชุด ลาซาลพาร์ค อาคาร A สุขุมวิท 105 ที่มีเพศ การศึกษา อายุอาชีพ รายได้ และสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพการ ให้บริการในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ผู้พักอาศัย ที่มีอายุ อาชีพ รายได้ และสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพการให้บริการรายด้านแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวัฒน์ แซ่ตั้ง พบว่า ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความพึงพอใจ ในการใช้บริการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนลุมพินี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนลุมพินีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เฉพาะชุมชนที่มี ขนาดใหญ่กว่า 500 ห้องชุดขึ้นไปมี 8 ปัจจัยเรียงตามอิทธิพลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจจากมากไปน้อย การบริหารความปลอดภัยการบริหารคุณภาพชีวิตการบริหารทรัพย์สินส่วนกลางในส่วนงานระบบและ สำนักงานนิติ การบริหารสภาพแวดล้อมในชุมชน การจัดการบริการให้กับห้องชุด การบริหาร ผู้เกี่ยวข้องการบริหารงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินส่วนกลางในส่วนที่จอดรถและร้านค้า ตามลำดับ ในส่วนของลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันในด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อ ครอบครัว ระยะเวลาที่พักอาศัย จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยร่วมกัน และประเภทของการพักอาศัย ผลการวิจัยพบว่า เพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว และประเภทของการพักอาศัยที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความพึงพอใจโดยรวมในการใช้บริการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนลุมพินีขนาด 500 ห้องชุดขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในขณะที่อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจแตกต่างกัน โดยถ้าอายุมากกว่า 60 ปี ความพึงพอใจจะต่ำกว่ากลุ่มที่อายุน้อยกว่า 60 ปี สำหรับระยะเวลาที่พัก อาศัยในชุมชนที่แตกต่างกัน โดยถ้าระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 5 ปี จะมีความพึงพอใจในการให้บริการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนลุมพินีน้อยกว่าอยู่อาศัยน้อยกว่า 5 ปี และจำนวนสมาชิกที่พักอาศัย อยู่ร่วมกันมากกว่า 3 คนขึ้นไปมีผลต่อความพึงพอใจโดยรวมในการใช้บริการของผู้อยู่อาศัยในชุมชน ลุมพินีน้อยกว่าจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ร่วมกันน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 คน

7. อภิปรายผลการวิจัย

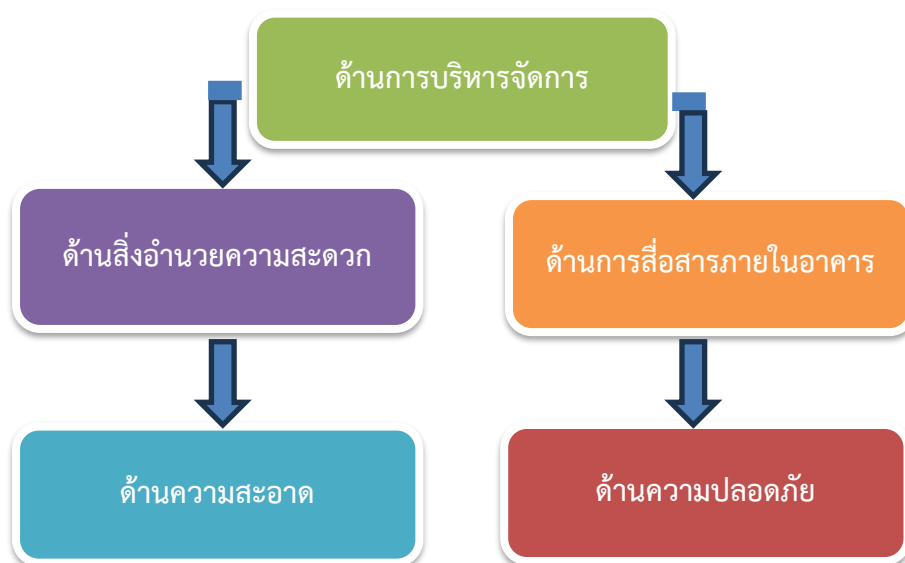
ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยใน เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขต กรุงเทพมหานคร ผู้จัดการอาคารนิติบุคคลอาคารชุดได้เสนอแนวทางไว้ 7 แนวทาง คือ 1. บริหาร จัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย 2. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของผู้พักอาศัยรับ

ฟังปัญหาและลงมือทำ/ร่วมมือแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน รวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ 3. ต้องบริการด้วยใจ (service mind) ยิ้มแย้มแจ่มใสพร้อมดูแล และให้คำปรึกษาช่วยเหลือ 4. ต้องทำการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจกรรมของอาคารชุดให้ผู้พักอาศัยเข้าใจถึงการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ 5. ใช้กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน 6. ทำแผนพัฒนา ตรวจสอบบำรุงรักษา ประเมินผลสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ความปลอดภัยและมีความพร้อมในการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ และ 7. อบรมเพิ่มทักษะให้กับเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนในด้านการบริหารจัดการ

สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร” ได้ดังนี้

การจัดการนิติบุคคลอาคารชุดมีความสำคัญในการดูแลและบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ภายในอาคารชุด เช่น การซ่อมแซมบำรุงรักษาสสิ่งอำนวยความสะดวก, การจัดการเรื่องการเงิน, การปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ รวมไปถึงการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้พักอาศัย ในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองที่มีอาคารชุดจำนวนมาก การจัดการที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยอย่างมาก

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย ด้านการสื่อสารภายในอาคาร ด้านการบริหารจัดการ ด้านความสะอาด ด้านความปลอดภัย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้พักอาศัยมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุด โดยมีดังนี้

1. ด้านการสื่อสารภายในอาคาร เจ้าหน้าที่บริหารต้องพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้พักอาศัย/ผู้มาติดต่อด้วย อัยยาศัยไมตรี ที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีใจบริการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆของนิติฯ ผ่านช่องทางที่นิติฯจัดให้มีขึ้น เน้นการรณรงค์ขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยร่วมกันด้วยดี

2. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการของผู้พักอาศัยยังเน้นการดูแลเรื่องความปลอดภัยและการให้บริการพื้นฐานที่ดี รวมถึงการสร้างสังคมที่มีความเป็นสมดุและเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม

3. ด้านความสะอาด เพิ่มความ เข้มงวด กวดขัน ให้พนักงานทำความสะอาด ใส่ใจ และปฏิบัติงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามมาตรฐานงานรักษาความสะอาด จัดให้มีระบบการรายงานผลการทำงาน การตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานทำความสะอาด อย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านความปลอดภัย ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตรวจสอบเข้มงวดกรณีบุคคล (เข้า-ออก) อาคาร/เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารหมั่นเดินตรวจสอบอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยให้มีสภาพพร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการงานด้านความปลอดภัย เช่น ระบบคีย์การ์ดระบบ CCTV และ ระบบสัญญาณแจ้งเตือนต่าง ๆ

5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ฝ่ายบริหารจัดการ กำหนดให้มีการ ดูแลและบำรุงรักษา สาธารณูปโภคต่างๆให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ เช่น ลิฟต์ บันไดหนีไฟ สัญญาณเตือนภัย ฯลฯ การจัดพื้นที่จอดรถ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามสิทธิ์ของผู้พักอาศัยตามกฎระเบียบของอาคารชุด ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยแจ้งเตือน พื้นที่จอดรถว่าง และ มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ช่วยอำนวยความสะดวกเรื่องจอดรถแก่ผู้พักอาศัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการนิติบุคคลอาคารชุดต่อความพึงพอใจของผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

8.1.1 ผู้บริหารอาคารชุดควรจัดทำแผนการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการนิติบุคคลอาคารชุดให้ตอบสนองความพึงพอใจของผู้พักอาศัย โดยเฉพาะปัจจัยทั้ง 5 ด้านได้แก่ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสะอาด ด้านการสื่อสารภายในอาคาร ด้วยการสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นในการให้บริการที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในทุกๆด้าน

8.1.2 ผู้บริหารอาคารต้องเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้พักอาศัยภายในอาคารชุดโดยอาจจัดตั้ง เจ้าหน้าที่ลูกค้าสัมพันธ์ที่มีจิตบริการคอยรับฟังปัญหาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้พักอาศัยใน

อาคารชุดเพื่อแก้ปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยต้องนำมาทบทวนและปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ภาครัฐควรต้องสร้างระบบการสื่อสารที่สามารถทำให้ผู้พักอาศัยในอาคารชุดมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน

8.2.2 ภาครัฐควรอำนวยความสะดวกและจัดการด้านบริการในทุกด้านให้เต็มรูปแบบตามที่สิทธิที่ผู้พักอาศัยพึงมีพึงได้และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเจาะลึกในแต่ละประเด็นปัญหาการวิจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในอาคารชุดหรือโครงการพักอาศัยแบบอื่น เพื่อจะได้มีองค์ความรู้ใหม่เพิ่มมากขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งภาคธุรกิจและส่วนผู้บริโภค

8.3.2 ควรมีการศึกษาถึงจุดอ่อน จุดแข็งของงานวิจัยเพื่อการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้ผลของการทำวิจัยมีส่วนในการพัฒนาการบริหารจัดการนิติบุคคลอาคารชุดเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้พักอาศัยในห้องชุด สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของร่วมและหรือผู้เช่าพักอาศัย

9. บรรณานุกรม

- กุลสรรา เพล่งศรีเกิด และไพโรจน์ เกิดสมุทร. (2560). คุณภาพการให้บริการของนิติบุคคลอาคารชุด
ลาซาลพาร์คอาคาร A สุขุมวิท 105. *วารสารวิชาการเชอร์ฮิลท์บางกอก*, 3(2), 30-39.
- พรรณรัตน์ หะราภักษ์. (2562). *กลยุทธ์ในการพัฒนาอาคารชุดพักอาศัย กรณีศึกษาบริษัท พฤกษา
เรียลเอสเตท จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์เคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต)*.จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- วรารักษ์ เดชวัฒน์. (2559). *ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อระบบการให้บริการของ
คอนโดมิเนียมในเขตมาบยางพร อำเภอบลวกแดง จังหวัดระยอง*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการธุรกิจโลก วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- วัชรพงศ์ พงษ์สิทธิ์. (2556). *พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของปัจจัยการเลือกซื้อคอนโดมิเนียม
กรณีศึกษา คอนโดมิเนียมลุมพินีคอนโดทาวนโครงการบดินทรเดชา-รามคำแหง
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร
- วิทวัส รุ่งเรืองผล และพิชชา ฉัตรชัยพลรัตน์. (2564). พฤติกรรมการเลือกซื้อคอนโดมิเนียมของกลุ่ม
ลูกคำ Generation Y. *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา*, 3(3),1-26.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย .(2566). เผยผลสำรวจ กรุงเทพฯ ศูนย์รวมด้านเศรษฐกิจของไทยและอาเซียน
(ออนไลน์). สืบค้น 24 ตุลาคม 2567, จาก www.mfa.go.th/asean/th/news/2352/32963

- สุริยา หาญพานิช. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สอยและทัศนคติของผู้อยู่อาศัยต่อพื้นที่นันทนาการของโครงการอาคารชุดศุภาลัยปาร์คและโครงการฟลอราวิลล์ กรุงเทพฯ (ปริญญามหาบัณฑิต). ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- สุวัฒนา แซ่ตั้ง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนลุมพินี. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2558). กลยุทธ์การตลาด (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณประพัฒน์ หาญพานิชกิจ Assistant Vice President ฝ่ายบริการและลูกค้าสัมพันธ์บริษัทแลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) และผู้ทรงคุณวุฒิทั้งที่เป็นเจ้าของโครงการและผู้จัดการอาครนิตินุคคลอาคารชุด รวมถึงผู้พักอาศัยในอาคารชุดที่ให้ข้อมูลทั้งข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และที่ขาดไม่ได้ คือ ผู้เขียนเจ้าของผลงานทั้งเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยทั้งหลาย รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ และให้ความร่วมมือผู้วิจัยด้วยดีตลอดการวิจัย ขอขอบคุณ กองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัย ที่รับเผยแพร่ผลงานวิจัยฉบับนี้

แนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บริการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย
INVESTORS' GUIDELINES FOR CHOOSING A DIGITAL ASSET TRADING
ACCOUNT IN THAILAND.

ชาตรี จันทรเจริญฤทธิ์¹, ณัฐพงษ์ จุตรชาติสุคนธ์²
Chatree Chanchaoenrit¹, Nuttapon Jaturachadsukol²
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย และ 2. ศึกษาแนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บริการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจาก ผู้บริหารผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับอนุญาตศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดใช้บริการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย คือ 1. การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มที่เหมาะสม ช่วยให้ นักลงทุนสามารถวางแผนและดำเนินการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลได้ 2. การติดตามข่าวสารและเทรนด์ตลาดเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล 3. การจัดการความเสี่ยง เป็นส่วนสำคัญของการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล และ 4. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสำคัญสำหรับนักลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อทำความเข้าใจตลาดและลดความเสี่ยงในการลงทุน

คำสำคัญ : 1. การส่งเสริมการลงทุน 2. ผู้ประกอบการ 3. สินทรัพย์ดิจิทัล

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

PhD. Student Faculty of Graduate Studies Southeast Asia University

² ดร. อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Dr., Special Lecturer, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author; E-mail: cchanchaoenrit@gmail.com

(Received: 16 May 2024; Revised: 2 July 2024; Accepted: 12 December 2024)

ABSTRACT

The objectives of this research are to 1. study the factors affecting the selection of digital asset trading accounts in Thailand, and 2. examine investors' approaches in choosing digital asset trading accounts in Thailand.

This research employs a qualitative methodology, using semi-structured interviews to collect data from 6 key informants. The participants were purposively selected from executives of licensed digital asset exchange businesses and the Securities and Exchange Commission of Thailand.

The study results indicate that the factors influencing the choice of opening digital asset trading accounts through digital asset exchanges in Thailand are: 1. The use of appropriate tools and platforms, which helps investors plan and execute digital asset trades; 2. Monitoring news and market trends, which is crucial for digital asset investors; 3. Risk management, which is an essential part of digital asset investment; and 4. Studying and analyzing data, which is a critical step for digital asset investors to understand the market and reduce investment risks.

Keywords: 1. Investment promotion 2. Entrepreneurship 3. Digital assets

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนจากประชาชน และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน รวมถึงนำมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล แต่ยังไม่มีความหมายที่กำกับดูแลการดำเนินการดังกล่าวในประเทศไทย ทำให้มีการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินระบบเศรษฐกิจของประเทศ และอาจเกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อให้มีการกำกับการประกอบธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล และรองรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิด การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน อันจะเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กิจการที่มีศักยภาพมีเครื่องมือในการระดมทุนที่หลากหลาย ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อประกอบการตัดสินใจเกิดความโปร่งใส และป้องกันมิให้ มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนไปใช้ประโยชน์หรือกระทำการหลอกลวงประชาชนหรือ ประกอบอาชญากรรมตลอดจนมีกลไกในการดูแลรักษาเสถียรภาพทาง การเงินและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของ ประเทศจึงได้มีการตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 (“พ.ร.ก.

สินทรัพย์ดิจิทัลฯ”) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลการระดมทุนต่อประชาชนผ่านการเสนอขาย โทเคนดิจิทัลการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล และการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล (คมสันต์ สันติประดิษฐ์กุล, 2563)

สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทย ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาคนไทยเริ่มให้ความสนใจ และหันไปลงทุนใน Cryptocurrency มากขึ้น มีการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลนี้มากขึ้น ซึ่งรัฐบาลมองว่าอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง จึงได้มีการออก พระราชกำหนด การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ขึ้น ให้อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เพื่อกำกับดูแลการระดมทุนผ่านสินทรัพย์ดิจิทัลรวมทั้งการประกอบ ธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้การซื้อขายมีความเป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อคุ้มครองผู้ลงทุนไม่ให้ถูกหลอกหรือถูกเอาเปรียบ และป้องกันการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งยังมีการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับ Cryptocurrency เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนทำให้นักลงทุนชาวไทยรู้สึกปลอดภัย ในการลงทุนมากขึ้น (สิรินทร์ สุขหงษ์ทอง, 2560)

การลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของประเทศไทยเริ่มมีมากขึ้นหลังจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่ส่งผลโดยตรงกับระบบเศรษฐกิจของประเทศธนาคารแห่งประเทศไทย ต้องออกมาตรการลดอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate) ทำให้ดอกเบี้ยเงินฝากไม่เป็นที่สนใจของประชาชน ในขณะที่รายได้ลดลงแต่ค่าใช้จ่ายเพื่อการครองชีพคงที่หรืออาจสูงกว่าเดิม ประชาชนจึงต้องมองหาทางเลือกอื่นเพื่อนำมาชดเชยรายได้ และจากการที่มีข่าวอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลแล้วได้กำไรอย่างมหาศาล ซึ่งมีการวิเคราะห์ว่าผลตอบแทนนั้นสูงกว่าการลงทุนในหลักทรัพย์และทองคำอีกด้วย ประกอบกับเป็นช่วงที่ประชาชนกำลังมองหาทางเลือกในการออมเงิน และลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูง จึงเป็นเหตุให้ประชาชนเริ่มหันไปศึกษาและลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลมากขึ้น (ขวัญชนก โชคชัยวงศ์, 2565)

นักลงทุนควรพิจารณาก่อนลงทุน เช่น นักลงทุนจะต้องทำการเปิดบัญชีใหม่กับผู้ให้บริการด้านการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล เพราะไม่สามารถใช้บัญชีร่วมกับบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ทั่วไปได้ หรือการที่สินทรัพย์ดิจิทัลไม่มีศูนย์กลาง กล่าวคือ ไม่ได้ซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์ อาจทำให้การควบคุมดูแลโดยทางการหรือภาครัฐอาจไม่ทั่วถึงเท่ากับสินทรัพย์อย่างหุ้น ETF หรือ DR ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ อีกทั้ง ในด้านของสภาพคล่องก็ถูกสร้างโดยผู้ให้บริการนั้น ๆ เท่านั้น สินทรัพย์ดิจิทัลถือเป็นมิติใหม่แห่งการลงทุน และด้วยความคาดหวังผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูง ทำให้หลายคนเริ่มหันมาสนใจที่จะลงทุนกันมากขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ผลตอบแทนที่สูงก็มาพร้อมกับความเสี่ยงสูงเช่นกัน ซึ่งหากนักลงทุนต้องการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าประเด็นเรื่องปัจจัยนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นยังมีความเสี่ยงต่อการลงทุนอยู่ ก่อนการลงทุนจะต้องศึกษาระบบการซื้อขายเงินดิจิทัลให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ หรือปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 2.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย
- 2.2 ทำให้ทราบถึงแนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อ 1. ศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อแนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย และ 2. ศึกษาแนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ข้อมูลสำคัญที่แท้จริงประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารของบริษัทผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหารของบริษัทผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล จำนวน 3 คน ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้ประกอบการพูดคุย สอบถาม สังเกต ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการและตรงประเด็นมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้จากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร เอกสารการวิจัย หรือรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

4.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการเข้าไปสังเกต วิธีการและขั้นตอนในการศึกษาพฤติกรรมของนักลงทุนเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล รวมทั้งศึกษาพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และในประเด็นเกี่ยวกับการสินทรัพย์ดิจิทัลว่ามีขั้นตอนและการทำงานต่าง ๆ ในขณะทำการให้บริการในลักษณะใด ซึ่งในขณะทำการสังเกตจะอาศัยการสอบถามด้วยเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อนำมาซึ่งการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในประเด็นที่ศึกษาข้อมูลที่ได้จึงเป็นเนื้อหา (Content) แบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) จากการถอดบทสนทนา และเนื้อความจากที่บันทึกไว้ ฯลฯ โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้วสรุปออกมาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนามาอธิบายต่อไป

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

ผลการศึกษาวิจัย สำหรับการเลือกเปิดใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ควรให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของแพลตฟอร์มและการควบคุมเงินทุนของคุณอย่างมีความระมัดระวัง โดยใช้รหัสผ่านที่ปลอดภัย, การตรวจสอบความปลอดภัยสองขั้นตอน, และการเก็บรักษาข้อมูลการเข้าถึงอย่างปลอดภัยในทุกๆ ช่องทางที่เกี่ยวข้องกับบัญชีซื้อขายของนักลงทุน” โดยปัจจัยที่นักลงทุนใช้ตัดสินใจเลือกใช้บัญชีกับ Digital Assets Exchange ในประเทศไทย คือ Digital Asset Exchange

ในประเทศไทย ได้รับการกำกับดูแลจาก สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ซึ่งการเปิดบัญชีกับ Digital Asset Exchange ในประเทศไทย อย่างน้อยก็คือได้รับการคุ้มครอง มีกฎหมายรองรับ เมื่อเทียบกับการเปิดบัญชีกับ Digital Asset Exchange ในต่างประเทศ การโฆษณาของ Digital Asset Exchange ในประเทศไทย ที่ช่วยกระตุ้นให้อยากเปิดบัญชี โดยเฉพาะช่วงตลาดขาขึ้น โดยการโฆษณาที่ค่อนข้างเร้าอารมณ์ให้นักลงทุนอยากเปิดบัญชีกับตน ใช้สกุลเงินบาทซื้อขายและถอนเงินได้ง่าย เนื่องจากบัญชี Digital Asset Exchange ในต่างประเทศจะยากกว่า และไม่สะดวกในการซื้อและถอนเงินด้วยสกุลเงินบาท

5.2 เพื่อศึกษาแนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

ผลการศึกษาวิจัย แนวทางการตัดสินใจของนักลงทุนในการลงทุนในทรัพย์สินทางการเงิน เช่น การลงทุนในตลาดหุ้น ตลาดเงินทุนรวม หรือสินทรัพย์ดิจิทัล เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย บางปัจจัยส่งผลต่อทางเศรษฐกิจ และบางปัจจัยมีต่ออารมณ์และพฤติกรรมของตลาดเงินด้วย นี่คือนำทางปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน การตัดสินใจของนักลงทุนเป็นเรื่องซับซ้อนและมีผลทั้งจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทางเทคนิค และทางจิตวิทยา การทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้ นักลงทุนสามารถตัดสินใจในการลงทุนได้อย่างมีความเชื่อถือน่าเชื่อถือและมั่นใจมากขึ้น ให้ภาครัฐเน้นการส่งเสริมให้มี Product ที่หลากหลายเทียบเท่ากับต่างประเทศ เช่น Staking, Defi, Future และ Lending จะส่งผลให้นักลงทุนเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลกับ Digital Asset Exchange ในประเทศไทยการสนับสนุนในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การยกเว้นภาษีจากกำไรในการเทรดสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้บัญชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

แนวทางนักลงทุนในประเทศไทยถึงแม้จะมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเปิดบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อการลงทุนผ่านแพลตฟอร์มที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังต่ำกว่าด้านการลงทุน ดังนั้น บริษัทผู้ให้บริการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์ม ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ แนะนำ หรือมีฟังก์ชันเกี่ยวกับการเปิดบัญชีเพื่อการลงทุน ผ่านการใช้งานแพลตฟอร์มในการทำธุรกรรมทางการเงินที่ถูกต้องปลอดภัย สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ คมสันต์ สันติประดิษฐ์กุล พบว่า การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ของนักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยรามคำแหง จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของ นักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีอายุต่างกัน และสถานภาพต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยต่างกัน และนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยรามคำ

แห่งที่มีเพศต่างกัน อาชีพต่างกัน และรายได้เฉลี่ยต่อ 2 เดือนต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่ต่างกัน นอกจากนี้แรงจูงใจในการลงทุน ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านส่วนหนึ่งของการเข้าสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ดัชนีราคาหลักทรัพย์ มีผลกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ Bashar Yaser AL-MANSOUR พบว่า Cryptocurrency Market: Behavioral Finance Perspective โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักลงทุนรายย่อยที่ลงทุนใน ตลาดสกุลเงินดิจิทัลในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ผลการวิจัยพบว่าตัวเลือกของนักลงทุนในการเลือก ประเภทของสกุลเงินดิจิทัลได้รับผลกระทบจากทางเลือกของนักลงทุนรายอื่น ดังนั้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ และแสดงให้เห็นว่าเมื่อนักลงทุนทำการกำไรจากการลงทุนพวกเขาจะตัดสินใจลงทุนอีกครั้งในการเลือกพอร์ตการลงทุนต่อไปตามประสบการณ์ ความรู้ และทักษะ ซึ่งสรุปได้ว่านักลงทุนมีลักษณะเป็นนักเก็งกำไรในตลาดสกุลเงินดิจิทัล นอกจากนี้ ผลการศึกษายัง พบว่า ปัจจัยด้าน Herding, Prospect และ Heuristic มีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจลงทุนของนัก ลงทุนในตลาดสกุลเงินดิจิทัล สิ่งนี้เน้นย้ำถึงบทบาทที่สำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมที่เป็นปัจจัย กำหนดการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การตัดสินใจลงทุนในสกุลเงิน ดิจิทัลนั้นมักจะขึ้นอยู่กับความรู้สึกของผู้ลงทุน

นักลงทุนควรให้ความสำคัญกับการช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสาร การประเมินความรู้ความเข้าใจ เพื่อสนองต่อความต้องการของนักลงทุนให้ได้มากที่สุด เช่น วิดีโอประกอบในการอธิบายข้อมูลสินทรัพย์ดิจิทัล แบบประเมินความรู้ความเข้าใจในสินทรัพย์ดิจิทัล เปิดช่องทางการตอบข้อสงสัยเพื่อให้ให้นักลงทุนเข้าถึงข้อมูลการลงทุนได้ง่ายขึ้น และได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจนยิ่งขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของภททิยา เพ็งประไพ และบุญกา ปันจุมอัมพร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ (Bitcoin) ของนักลงทุนรายย่อยในสถานการณ์ COVID-19 จากการศึกษาผลการวิจัยพบว่านักลงทุนรายย่อยที่มี เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ทำให้การตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ (Bitcoin) ของนักลงทุนรายย่อยในสถานการณ์ COVID-19 ต่างกัน และนักลงทุนรายย่อยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้การตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ (Bitcoin) ของนักลงทุนรายย่อยในสถานการณ์ COVID-19 ต่างกัน และนักลงทุนรายย่อยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้การตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ (Bitcoin) ของนักลงทุนรายย่อยในสถานการณ์ COVID-19 ไม่ต่างกัน นอกจากนี้ลักษณะพฤติกรรมการลงทุน และปัจจัยแวดล้อมในการลงทุนด้านบุคคลที่มีอิทธิพลในการลงทุน ด้านวัตถุประสงค์ในการลงทุน ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านสังคมและการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ (Bitcoin) ของนักลงทุนรายย่อยในสถานการณ์ COVID-19 และลักษณะพฤติกรรมการลงทุนและปัจจัยแวดล้อมในการลงทุน ด้านเศรษฐกิจ ด้านความรู้และนวัตกรรม และด้านความเสี่ยง

ไม่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ (Bitcoin) ของนักลงทุนรายย่อยในสถานการณ์ COVID-19 พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ Minh Man CAO, Nhu-Ty NGUYEN and Thanh-Tuyen TRAN พบว่า Behavioral Factors on Individual Investors' Decision Making and Investment Performance: A Survey from the Vietnam Stock Market โดยทำการศึกษาผู้ที่เป็นักลงทุนทั้งหมด 250 คน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้าน Heuristic, Prospect, Market และ Herding ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจลงทุน และส่งผลเชิงบวกต่อผลการลงทุน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้าน Prospect, Heuristic, Herding และ Market ตามลำดับ สำหรับผลการลงทุน ปัจจัยด้าน Prospect มีอิทธิพลมากกว่า ปัจจัยด้าน Heuristic, Herding และ Market

7. อภิปรายผลการวิจัย

สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้อุปชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย” ได้ดังนี้

การเลือกใช้อุปชีซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่เหมาะสม จะช่วยให้การลงทุนของคุณมีประสิทธิภาพและปลอดภัยยิ่งขึ้นการเปิดบัญชีดิจิทัลจึงเป็นทางเลือกที่สะดวกและทันสมัยที่ตอบสนองความต้องการในยุคดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการตัดสินใจของนักลงทุนซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

นักลงทุนที่ประสบความสำเร็จในการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลมักใช้แนวทางการตัดสินใจที่ชัดเจน มีการวางแผน และควบคุมอารมณ์ในการลงทุน แนวทางสำคัญสำหรับการตัดสินใจ การตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยทั้งการวิเคราะห์และความรอบคอบ ควบคู่กับการวางแผนที่เหมาะสมสำหรับเป้าหมายการลงทุน

1. การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มที่เหมาะสม ช่วยให้นักลงทุนสามารถวางแผนและดำเนินการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยในการลงทุน การเลือกแพลตฟอร์มซื้อขายที่ปลอดภัยและมีฟีเจอร์ที่ตอบโจทย์ เช่น การตั้งออเดอร์อัตโนมัติ (Automated Orders)

2. การติดตามข่าวสารและเทรนด์ตลาด เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล เพราะข่าวสารและเทรนด์ใหม่ๆ สามารถส่งผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวของราคาและโอกาสการลงทุนได้โดยตรง การติดตามข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยช่วยให้คุณวางแผนการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดการความเสี่ยง เป็นส่วนสำคัญของการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล เนื่องจากตลาดนี้มีความผันผวนสูงและอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงราคาอย่างรวดเร็ว การจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความเสียหายและเพิ่มโอกาสในการสร้างกำไร

4. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสำคัญสำหรับนักลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อทำความเข้าใจตลาดและลดความเสี่ยงในการลงทุน โดยสามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองประเภทหลักคือ การวิเคราะห์พื้นฐาน (Fundamental Analysis) และการวิเคราะห์ทางเทคนิค (Technical Analysis)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางของนักลงทุนในการเลือกใช้อุปกรณ์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย นั้นควรมีกลยุทธ์ในการดำเนินการดังนี้

8.1.1 นักลงทุนสามารถเลือกการลงทุนให้เข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม โดยศึกษาข้อมูลภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

8.1.2 ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเงินดิจิทัล จำเป็นต้องมีการควบคุมและกำกับดูแลเงินดิจิทัล ทั้งในแง่การใช้ในระบบชำระเงินที่ต้องการเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ

8.1.3 การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลจะต้องมีการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งมาตรการดังกล่าวจำเป็นต้องออกมาให้เร็วและให้ทันเวลาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ตลาดหลักทรัพย์ควรมีนโยบายที่ชัดเจนต่อการลงทุนให้สำหรับนักลงทุนรุ่นใหม่ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของนักลงทุนรุ่นใหม่โดยการนำนโยบายของภาครัฐมาผลักดันให้เกิดการลงทุนที่มากขึ้น

8.2.2 ภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนให้ความช่วยเหลือต่อการลงทุนให้สำหรับนักลงทุนทั้งใหม่และเก่าเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือมั่นคงต่อการลงทุนซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเรื่องผลกระทบความเสี่ยงที่เกิดจากการลงทุนการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย

8.3.2 ควรมีการวิจัยเรื่องปัจจัยความเสี่ยงจากการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลปัจจัยด้านสัดส่วนเงินออมต่อรายได้เป็นต้น เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

- ขวัญชนก โชคชัยวงศ์. (2565). *ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ของคนไทย*. (ปริญาการศึกษาระดับบัณฑิต). วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คมสันต์ สันติประดิษฐ์กุล. (2563). *การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของนักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยรามคำแหง (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจระดับบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ภัททิยา เพ็ญประไพ และบุญภา ปันทุรอมพร. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลบิตคอยน์ (Bitcoin) ของนักลงทุนรายย่อยในสถานการณ์ COVID-19 (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร
- สิรินทร์ สุขหงษ์ทอง. (2560). *ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนจากบริษัทแอปเปิ้ลจำกัดในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2566). *คู่มือบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2567, จาก https://www.set.or.th/th/regulations/supervision/files/SET_Manual_2014.pdf
- Al-Mansour, B. Y. (2020). Cryptocurrency market: Behavioral finance perspective. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(12), 159-168.

Tran, S. H., & Nguyen, L. T. (2020). Financial development, business cycle and bank risk in Southeast Asian countries. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(3), 127-135.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับอนุญาตศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่อนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ และให้ความร่วมมือคณะผู้วิจัยด้วยดีตลอดการวิจัย ขอขอบคุณกองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยที่รับเผยแพร่ผลงานวิจัยฉบับนี้

การปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย
ADAPTATION OF SERVICE BUSINESS DURING CRISIS OF BEAUTY CLINICS IN THAILAND

ณัฐชรัตน์ อภิวงวงศ์¹, ณัฐพงษ์ จตุรชาติสุขคนธ์²
Natcharat Apiwawongs¹, Nuttapong Jaturachadsukol²
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจของคลินิกเสริมความงาม 2. ศึกษาการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย และ 3. ศึกษาแนวทางการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจาก ผู้บริหารคลินิกเสริมความงามและเจ้าของธุรกิจเสริมความงามในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย คือ 1. การพัฒนาบุคลากรและการบริการ บุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของบริการเสริมความงาม 2. การใช้เทคโนโลยีทันสมัยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในบริการ 3. ปรับปรุงสถานที่และบรรยากาศภายในคลินิกบรรยากาศในคลินิกที่สะอาดทันสมัย 4. เพิ่มคุณภาพในการสื่อสารและให้ข้อมูลลูกค้า การให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นกันเอง 5. การทำการตลาดและการบริการหลังการขาย การตลาดผ่านสื่อออนไลน์

คำสำคัญ : 1. การปรับตัวของธุรกิจ 2. ภาวะวิกฤต 3. คลินิกเสริมความงาม

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

PhD. Student Faculty of Graduate Studies Southeast Asia University

² ดร. อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Dr., Special Lecturer, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author: apiwawongsanatcharat@gmail.com

(Received: 23 April 2024; Revised: 4 September 2024; Accepted: 12 December 2024)

ABSTRACT

The objective of this research is to: 1. Study the problems and obstacles in business operations of beauty clinic entrepreneurs, 2. Examine the business adaptation of service providers during the crisis period of beauty clinics in Thailand, and 3. Explore the adaptation strategies of service businesses during the crisis period of beauty clinics in Thailand. This research is a qualitative study. Data collection was conducted using structured interviews with 6 key informants, selected through purposive sampling from beauty clinic executives and beauty business owners in Thailand.

The study results show that the business adaptation of service providers during the crisis period of beauty clinics in Thailand includes: 1. Personnel and service development, as staff are crucial to beauty enhancement services 2. Utilization of modern technology by implementing new technologies in services 3. Improvement of clinic premises and atmosphere to ensure a clean and modern environment 4. Enhancement of communication quality and customer information provision, offering comprehensive and friendly information, and 5. Marketing and after-sales service, particularly through online media marketing.

Keywords: 1. Business adaptation 2. Crisis 3. Beauty clinic

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ธุรกิจคลินิกเสริมความงาม เป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีความน่าสนใจที่สามารถสร้างผลกำไรให้แก่ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชาย ตั้งแต่กลุ่มนักศึกษา กลุ่มวัยทำงาน รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุในปัจจุบันทำให้ตลาดธุรกิจคลินิกเสริมความงามในประเทศไทยมีการขยายและเติบโตอย่างรวดเร็ว (พิมพ์ขวัญ บุญจิตต์พิมล, 2559) กล่าวถึงแนวโน้มอุตสาหกรรมความงาม ที่ผ่านมานับว่ามีการเติบโตในทุก ๆ ปี กระทั่งโควิด-19 โรงพยาบาลหรือคลินิกที่ให้บริการเสริมความงามมีสัดส่วนลูกค้าลดลงเหลือราว 30-40% ซึ่งขณะนี้การเปิดประเทศส่งผลให้ลูกค้าต่างชาติกลับมาอีกครั้งราว 10% และคาดว่าจะเริ่มฟื้นในช่วงปี 2566 สำหรับประเทศไทยพบว่า สถานประกอบการศัลยกรรมตกแต่งเสริมความงามมีจำนวนมากเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้คลินิกความงามเกิดขึ้นเป็นรายวัน และมูลค่าตลาดศัลยกรรมความงามในประเทศไทยปี 2563 เพิ่มขึ้นอยู่ที่ 45,000 ล้านบาท แบ่งออกเป็นศัลยกรรมความงามจากโรงพยาบาล ร้อยละ 70 คลินิกเสริมความงาม ร้อยละ 30 โดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปี และมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 20 และคาดว่า ปี 2564 (Aldrich, H. and Auster, E.1986) โรงพยาบาลจะกลายเป็นศัลยกรรมความงามครบวงจร แม้ว่าการประกอบ

ธุรกิจเสริมความงามมีความเสี่ยงในหลาย ๆ ด้าน แต่ก็มีโอกาสประสบความสำเร็จในหลาย ๆ เรื่อง สถานการณ์ภาพรวมของธุรกิจเสริมความงามว่า คลินิกเสริมความงามมีมูลค่านับหมื่นล้านบาท ซึ่งปัจจุบันใคร ๆ ก็เปิดได้ทำให้มีคลินิกความงามเกิดขึ้นใหม่มากมาย แต่ก็ล้มหายไปมากมายเช่นกัน ส่วนสำคัญ เพราะไม่มีความชำนาญในการบริหารธุรกิจนี้ (ของขวัญ พุฒินรินทร์, 2562) ดังนั้นผู้ประกอบการที่จะเข้าสู่ธุรกิจนี้ หรือประกอบการอยู่แล้วต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญในตัวธุรกิจ และสายงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจให้เติบโตได้ในระยะยาวและยั่งยืน

ปัญหาเกี่ยวกับคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย คือการไม่แยกประเภทการประกอบกิจการสถานพยาบาลเสริมความงามออกจากคลินิกเวชกรรม กล่าวคือในปัจจุบันประเทศไทยมีผู้เข้ารับบริการหรือผู้บริโภคใน สถานพยาบาลเสริมความงามเป็นจำนวนมาก (ธัญพร เล้าโสภณภิมย์, 2559) สำหรับกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กล่าวคือความหมายของ “สถานพยาบาล” คือสถานที่รวมตลอดถึงยานพาหนะซึ่งจะเอาไว้เพื่อการประกอบโรคศิลปะ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.2541 การประกอบกิจการสถานพยาบาลเสริมความงามเป็นธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับ สุขภาพที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีจึงทำให้ผู้ประกอบการคาดหวังผลกำไรมากกว่า ใส่ใจและให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยของผู้เข้ารับบริการ อีกทั้งกฎหมายในประเด็นดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้ผู้รับอนุญาตมีหน้าที่ความรับผิดชอบควบคุมและดูแลบุคคลที่ไม่ใช่แพทย์ในการประกอบวิชาชีพหรือให้การรักษาผู้ป่วยในสถานพยาบาล (สุปรียา พงศ์สุริพงษ์ และ ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจจา, 2563)

สำหรับลักษณะของคลินิกเสริมความงาม มีการให้บริการดูแลผิวพรรณโดยเฉพาะผิวหนัง คลินิกเสริมความงาม กำลังได้รับความนิยม และการเติบโตอย่างต่อเนื่อง เพราะคนให้ความสำคัญกับการดูแลผิวพรรณมากขึ้นนอกจากจะมีลูกค้ากลุ่มผู้หญิงแล้ว ปัจจุบันกลุ่มลูกค้าผู้ชายก็ให้ความสนใจกับการเสริมความงามเพื่อเพิ่มบุคลิกภาพให้ดูดี ในขณะเดียวกันคนไทยให้ความสำคัญและห่วงใยสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสวยความงามทางด้านผิวพรรณ รูปร่างหน้าตา ซึ่งผู้ที่มีผิวพรรณ รูปร่างหน้าตาแม้ว่าจะดูดีอยู่แล้ว ก็ยังต้องเข้าคลินิกความงามเพื่อคงสภาพสิ่งที่ดูดีอยู่แล้วหรือทำให้ดียิ่งขึ้น (อรรธรณ หอยจันทร์, 2561) ส่วนผู้ที่มีข้อด้อยทางด้านรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ กลุ่มอายุของผู้ที่เข้ารับบริการเสริมความงามในปัจจุบัน ก็ได้จำกัดแต่เพียงกลุ่มคนวัยทำงานหรือผู้ใหญ่เท่านั้นแต่กลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา ต่างก็ให้ความสนใจใช้บริการกันมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้บริการดูแลรักษาเกี่ยวกับใบหน้า เช่น การรักษาสิว ฝ้า ซึ่งกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อไม่สูงมาก แต่ประชากรที่มีมาก ก็นับเป็นลูกค้าเป้าหมายที่ผู้ประกอบการคลินิกเสริมความงามต้องการแย่งชิงมาเป็นลูกค้า ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของผู้ประกอบการในธุรกิจเสริมความงามที่พบว่า ธุรกิจคลินิกรักษาผิว มีมูลค่าตลาดในปี 2552 มีประมาณ 110,001 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย

อยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 การให้ความสำคัญกับความสวยงามดังกล่าว จึงผลักดันให้ตลาดธุรกิจคลินิกเสริมความงามเติบโตเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2557 มูลค่าตลาดคลินิกความงามโดยรวมในประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึง 20,000-30,000 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตของผู้บริโภคอยู่ที่ 95% โดยแบ่งตลาดของคลินิกเป็นตลาดแมส 75-80% และตลาดพรีเมียม 20-25% และยังมีแนวโน้มขยายตัวต่อปีสูงถึงร้อยละ 15-20% (วาสนา แสงทอง และรัชดา ภักดียิ่ง, 2564)

ดังนั้นเพื่อให้ธุรกิจคลินิกเสริมความงามมีความสามารถทางการแข่งขันได้ จึงต้องมีกลยุทธ์ในการแข่งขันที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการที่ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยทำให้มีนวัตกรรมใหม่ๆ ในการดูแลผิวพรรณและช่วยแก้ไขปัญหาด้านผิวพรรณต่างๆ เช่น ริวรอย แผล เป็น สิว ฝ้า และกระ เป็นต้นประกอบกับประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ หรือการขยายสาขาเพื่อให้สะดวกต่อการเข้าถึงบริการของผู้บริโภคมากขึ้น และกลยุทธ์การตลาดต่างๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค เช่น การโฆษณาเพื่อให้เกิดการจดจำการส่งเสริมการขาย และเพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน (อัมพล ชูสนุก และคณะ, 2559)

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคธุรกิจคลินิกเสริมความงาม มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้มากมายและทำในหลายหลายแง่มุมทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องผู้ประกอบการ ระบบธุรกิจ และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่พบงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการค้นคว้าหาการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจของคลินิกเสริมความงาม

2.2 เพื่อศึกษาการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

3. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจของคลินิกเสริมความงาม

3.2 ทำให้ทราบถึงการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

3.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อ 1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจของคลินิกเสริมความงาม 2. ศึกษาการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย และ 3. ศึกษาแนวทางการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

4.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ข้อมูลสำคัญที่แท้จริงประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารคลินิกเสริมความงามและเจ้าของธุรกิจเสริมความงามในประเทศไทย จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหารคลินิกเสริมความงามจำนวน 3 คน และเจ้าของธุรกิจเสริมความงาม จำนวน 3 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้ประกอบการพูดคุย สอบถาม สังเกต ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการและตรงประเด็นมากที่สุด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้จากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร เอกสารการวิจัย หรือรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการเข้าไปสังเกตวิธีการและขั้นตอนในการให้บริการคลินิกเสริมความงาม และในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวของธุรกิจว่ามีขั้นตอนและการดำเนินงานต่าง ๆ ในขณะทำการให้บริการในลักษณะใด ซึ่งในขณะทำการสังเกตจะอาศัยการสอบถามด้วยเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อนำมาซึ่งการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในประเด็นที่ศึกษาข้อมูลที่ได้ จึงเป็นเนื้อหา (Content) แบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) จากการถอดบทสนทนา และเนื้อหาจากที่บันทึกไว้ ฯลฯ โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้วสรุปออกมาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนามาอธิบายต่อไป

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจของคลินิกเสริมความงาม

ผลการศึกษาวิจัย ปัญหาที่เกิดขึ้นในธุรกิจคลินิกเสริมความงาม ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการขายของธุรกิจคลินิกเสริมความงามหลายอย่าง เช่น ติดตามลูกค้าไม่ได้ จัดการข้อมูลลูกค้าจำนวนมากที่เข้ามาใช้บริการอย่างไรไม่ได้ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกับลูกค้าขาประจำ หากเข้ามาใช้บริการบ่อย ๆ ก็จะมีข้อมูลที่เรารวบรวมจัดระเบียบจำนวนมาก ซึ่งปัญหาหลัก ๆ ที่เจอก็คือ ข้อมูลการจัด

กระจาย ข้อมูลสำคัญบางอย่างก็ยังคงเก็บใน Excel หรือบางที่ยังถูกจัดเก็บในรูปแบบกระดาษ ที่เสี่ยงสูญหายง่าย อีกทั้งไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้น หากอยากตามคู่แข่งให้ทัน และเข้าถึงหัวใจลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

5.2 เพื่อศึกษาการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

ผลการศึกษาวิจัย การปรับตัวของธุรกิจความงาม ที่ผ่านมาตลาดเสริมความงามที่เติบโตทำให้คลินิกเสริมความงามเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากภาวะถดถอย การเติบโตของตลาดเสริมความงามได้สร้างความสนใจให้กับนักลงทุนหน้าใหม่เข้ามาลงทุนมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการดูแลรักษาผิวและศัลยกรรม อีกทั้งมีการขยายสาขาและการพัฒนาของผู้ประกอบการเดิมเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคลินิกเสริมความงาม โรงพยาบาลเฉพาะทางด้านความงามและศัลยกรรม รวมทั้งโรงพยาบาลได้เริ่มหันมาเปิดศูนย์ผิวพรรณ ศูนย์ศัลยกรรมความงาม และศูนย์ anti-aging มากขึ้น ซึ่งส่วนมากจะมีรูปแบบการให้บริการและเครื่องมืออุปกรณ์ที่คล้ายคลึงกัน จึงส่งผลให้ตลาดคลินิกเสริมความงามมีการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรงมากขึ้น ส่วนหนึ่งสังเกตได้จากอัตรากำไรเฉลี่ยของธุรกิจที่มีแนวโน้มลดลงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา และผลักดันให้สถานบริการเสริมความงามเริ่มหันมาจับตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) มากขึ้น โดยการสร้างจุดเด่นในการเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ศัลยกรรมแปลงเพศ ซึ่งไทยเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในตลาดโลกมากขึ้น

5.3 ศึกษาแนวทางการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

ผลการศึกษาวิจัย แนวทางการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากรและการบริการ บุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของบริการเสริมความงาม การอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคหรือเครื่องมือใหม่ ๆ ในการรักษา รวมถึงการให้คำแนะนำแก่ลูกค้าอย่างเหมาะสม ช่วยให้ลูกค้าได้รับบริการที่ปลอดภัยและเป็นมิตร นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการสื่อสารของพนักงานยังช่วยให้การบริการราบรื่นและสร้างความไว้วางใจ ทำให้ลูกค้ารู้สึกได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและเชื่อมั่นในคำแนะนำ

2. การใช้เทคโนโลยีทันสมัย การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในบริการ เช่น เครื่องเลเซอร์ยกกระชับผิว เครื่องมือวิเคราะห์ผิวหน้าที่มีความแม่นยำสูง จะช่วยยกระดับผลลัพธ์ในการรักษา และสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้ซอฟต์แวร์จัดการข้อมูลลูกค้าจะทำให้คลินิก

สามารถติดตามประวัติและผลการรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแผนการรักษาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ลูกค้ารู้สึกว่าได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

3. ปรับปรุงสถานที่และบรรยากาศภายในคลินิก บรรยากาศในคลินิกที่สะอาด ทันสมัย และผ่อนคลายจะทำให้ลูกค้ารู้สึกสบายใจ คลินิกควรปรับปรุงการออกแบบภายในให้ดูทันสมัย สะอาด และเป็นมิตร เช่น การจัดแสงสีให้เหมาะสม การจัดพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน และสร้างความรู้สึกรอบอุ้นเป็นกันเอง เพื่อให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่น่าประทับใจ

4. เพิ่มคุณภาพในการสื่อสารและให้ข้อมูลลูกค้า การให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นกันเองจะช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ระบบการให้คำปรึกษาที่เปิดกว้างและเป็นกันเองจะทำให้ลูกค้าเข้าใจถึงขั้นตอน ผลลัพธ์ และความเสี่ยงในการรักษา รวมถึงการทำแผนการรักษาเฉพาะบุคคล (Personalized Treatment Plan) โดยคำนึงถึงความต้องการและสภาพผิวของลูกค้า จะช่วยให้การรักษาตรงตามความคาดหวังมากขึ้น

5. การทำการตลาดและการบริการหลังการขาย การตลาดผ่านสื่อออนไลน์และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีมีความสำคัญในการเพิ่มฐานลูกค้าใหม่ ๆ คลินิกควรสร้างคอนเทนต์ที่น่าสนใจและใช้รีวิวจากลูกค้าเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ รวมถึงการมีระบบติดตามผลการรักษาหลังการขาย เช่น การให้คำแนะนำเพิ่มเติมหลังการรักษา และวิธีการดูแลตัวเองหลังจากทำหัตถการ จะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาหลังการรักษา และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การปรับตัวของธุรกิจความงาม ที่ผ่านมามีตลาดเสริมความงามที่เติบโตทำให้คลินิกเสริมความงามเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากภาวะล้นตลาด การเติบโตของตลาดเสริมความงามได้สร้างความสนใจให้กับนักลงทุนหน้าใหม่เข้ามาลงทุนมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการดูแลรักษาผิวและศัลยกรรม อีกทั้งมีการขยายสาขาและการพัฒนาของผู้ประกอบการเดิมเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคลินิกเสริมความงาม โรงพยาบาลเฉพาะทางด้านความงามและศัลยกรรม รวมทั้งโรงพยาบาลได้เริ่มหันมาเปิดศูนย์ผิวพรรณ ศูนย์ศัลยกรรมความงาม และศูนย์ anti-aging มากขึ้น ซึ่งส่วนมากจะมีรูปแบบการให้บริการและเครื่องมืออุปกรณ์ที่คล้ายคลึงกัน จึงส่งผลให้ตลาดคลินิกเสริมความงามมีการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรงมากขึ้น ส่วนหนึ่งสังเกตได้จากอัตรากำไรเฉลี่ยของธุรกิจที่มีแนวโน้มลดลงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา และผลักดันให้สถานบริการเสริมความงามเริ่มหันมาจับตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) มากขึ้น โดยการสร้างจุดเด่นในการเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ศัลยกรรมแปลงเพศ ซึ่งไทยเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในตลาดโลกมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ เพ็ญทรัพย์

เวชสุกรรม พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุกลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อคุณค่าตราสินค้าของผู้ประกอบการคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 1. ด้านแรงจูงใจ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารและการบรรลุเป้าหมาย ของข้อมูล 2. ด้านทัศนคติต่อสื่อ ได้แก่ ง่ายต่อการใช้มีประโยชน์และการรับรู้ประโยชน์ 3. ด้านรูปแบบสื่อ ได้แก่ อินสตาแกรม และเว็บไซต์ 4. ด้านกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ชุมชน ตราสินค้าออนไลน์ เนื้อหาที่ผู้ใช้สร้างขึ้น และการมีส่วนร่วมของลูกค้า และ 5. ด้านคุณค่า ตราสินค้า ได้แก่ ตระหนักถึงตราสินค้า จงรักภักดีต่อตราสินค้า รับรู้คุณภาพตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความเชื่อมั่นในตราสินค้า และ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ สุปรียา พงศ์กริพจน์ และ ชิมโสมน์ วิสิฐนิจิกิจา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสปาเสริมความงาม เขตกรุงเทพฯ ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ สปาเสริมความงาม พบว่าด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก 2. ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจใช้บริการสปาเสริมความงาม พบว่าด้านการรับรู้ถึง ความต้องการ ด้านหารค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก 3. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการสปาเสริมความงามจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจใช้บริการสปาเสริมความงาม ที่แตกต่างกัน ส่วนข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพเป็น พนักงานบริษัท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจใช้บริการสปาเสริมความ งามที่ไม่แตกต่างกัน 4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการ ตัดสินใจใช้บริการสปาเสริมความงาม ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการ จัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะ ทางกายภาพและการนำเสนอ พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการสปา เสริมความงามระดับความสัมพันธ์ปานกลางทิศทางเดียวกัน

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในธุรกิจคลินิกเสริมความงาม ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการขายของธุรกิจคลินิกเสริมความงามหลายอย่าง เช่น ติดตามลูกค้าไม่ได้ จัดการข้อมูลลูกค้าจำนวนมากที่เข้ามาใช้บริการอย่างไรไม่ได้ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกับลูกค้าขาประจำ หากเขามาใช้บริการบ่อย ๆ ก็จะมี

ข้อมูลที่เราต้องจัดระเบียบจำนวนมาก ซึ่งปัญหาหลัก ๆ ที่เจอก็คือ ข้อมูลการจัดกระจาย ข้อมูลสำคัญ บางอย่างก็ยังคงเก็บใน Excel หรือบางที่ยังถูกจัดเก็บในรูปแบบกระดาษที่เสี่ยงสูญหายง่าย อีกทั้งไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้น หากอยากตามคู่แข่งให้ทัน และเข้าถึงหัวใจลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

ส่งผลกระทบต่อการทำงานของธุรกิจให้บริการคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย ดังนี้

1. ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการรักษา

บริษัทมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในคุณภาพการตรวจวิเคราะห์รวมถึงการให้บริการในการรักษาแก่ผู้ป่วยของบริษัทด้วยการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย และได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยาแห่งสหรัฐอเมริกา (US FDA) และ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เท่านั้น

2. ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค

เนื่องจากในปัจจุบันพฤติกรรมของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความต้องการที่ซับซ้อนหลากหลายมากยิ่งขึ้น หากบริษัทไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้บริษัทเสียโอกาสในการสร้างรายได้จากการที่ไม่สามารถดึงดูดลูกค้าใหม่และไม่สามารถรักษาลูกค้าเก่าไว้ได้

3. ความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้องค่าเสียหายจากการให้บริการทางการแพทย์

บริษัทมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการให้การรักษามีคุณภาพและตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ป่วย แต่เนื่องจากผู้ป่วยแต่ละรายมีความคาดหวังที่แตกต่างกัน รวมทั้งผลการรักษาขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ซึ่งหากทางบริษัทไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม

4. ความเสี่ยงจากการพึ่งพิงบุคลากรทางการแพทย์

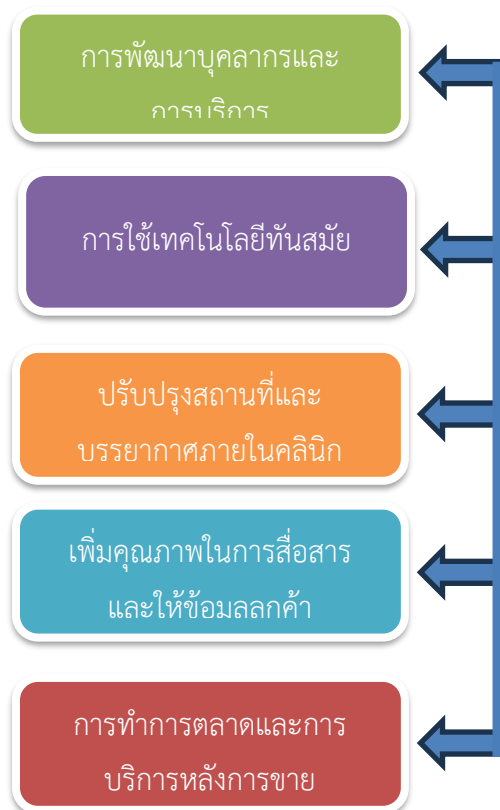
ในปัจจุบันธุรกิจเสริมความงามในประเทศไทยนั้น มีอัตราการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องเนื่องจากผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและความงามมากขึ้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการทางการแพทย์ คือ การมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง

5. ความเสี่ยงในด้านการแข่งขันที่รุนแรงในธุรกิจเสริมความงาม

ธุรกิจเสริมความงามเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงทั้งการแข่งขันกับโรงพยาบาลเอกชน สถานพยาบาลรายเดิมและรายใหม่ที่เข้าสู่ตลาดเสริมความงาม ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและต่างแข่งขันทางการตลาดเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ธุรกิจเสริมความงามยังมีอัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “ การปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย ” ได้ดังนี้

การพัฒนาคลินิกเสริมความงามให้ทันสมัยและมีคุณภาพนั้นต้องอาศัยการพัฒนาบุคลากร การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้การปรับปรุงสถานที่ให้บริการ และการสื่อสารกับลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อรวมถึงการติดตามผลและดูแลหลังการขายอย่างใส่ใจ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความภักดีในลูกค้า ให้คลินิกเป็นที่น่าไว้วางใจในระยะยาว

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย

ในยุคที่การเสริมความงามได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่เต็มไปด้วยการแข่งขันที่สูงและความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ธุรกิจคลินิกเสริมความงามจำเป็นต้องมีแนวทางการปรับตัวที่ชัดเจนเพื่อความอยู่รอดและการเติบโตอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากรและการบริการ บุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของบริการเสริมความงาม การอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคหรือเครื่องมือใหม่ ๆ ในการรักษา รวมถึงการให้คำแนะนำแก่ลูกค้าอย่างเหมาะสม ช่วยให้ลูกค้าได้รับบริการที่ปลอดภัย

และเป็นมิตร นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการสื่อสารของพนักงานยังช่วยให้การบริการราบรื่นและสร้างความไว้วางใจ ทำให้ลูกค้ารู้สึกได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและเชื่อมั่นในคำแนะนำ

2. การใช้เทคโนโลยีทันสมัย การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในบริการ เช่น เครื่องเลเซอร์ยกกระชับผิว เครื่องมือวิเคราะห์ผิวหน้าที่มีความแม่นยำสูง จะช่วยยกระดับผลลัพธ์ในการรักษา และสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้ซอฟต์แวร์จัดการข้อมูลลูกค้าจะทำให้คลินิกสามารถติดตามประวัติและผลการรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแผนการรักษาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ลูกค้ารู้สึกว่าได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

3. ปรับปรุงสถานที่และบรรยากาศภายในคลินิก บรรยากาศในคลินิกที่สะอาด ทันสมัย และผ่อนคลายจะทำให้ลูกค้ารู้สึกสบายใจ คลินิกควรปรับปรุงการออกแบบภายในให้ดูทันสมัย สะอาด และเป็นมิตร เช่น การจัดแสงสีให้เหมาะสม การจัดพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน และสร้างความรู้สึกอบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่น่าประทับใจ

4. เพิ่มคุณภาพในการสื่อสารและให้ข้อมูลลูกค้า การให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นกันเองจะช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ระบบการให้คำปรึกษาที่เปิดกว้างและเป็นกันเองจะทำให้ลูกค้าเข้าใจถึงขั้นตอน ผลลัพธ์ และความเสี่ยงในการรักษา รวมถึงการทำแผนการรักษาเฉพาะบุคคล (Personalized Treatment Plan) โดยคำนึงถึงความต้องการและสภาพผิวของลูกค้า จะช่วยให้การรักษาตรงตามความคาดหวังมากขึ้น

5. การทำการตลาดและบริการหลังการขาย การตลาดผ่านสื่อออนไลน์และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีมีความสำคัญในการเพิ่มฐานลูกค้าใหม่ ๆ คลินิกควรสร้างคอนเทนต์ที่น่าสนใจและใช้รีวิวจากลูกค้าเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ รวมถึงการมีระบบติดตามผลการรักษาหลังการขาย เช่น การให้คำแนะนำเพิ่มเติมหลังการรักษา และวิธีการดูแลตัวเองหลังจากทำหัตถการ จะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาหลังการรักษา และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การปรับตัวของธุรกิจให้บริการในช่วงภาวะวิกฤตของคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย นั้นควรมีรูปแบบในการดำเนินการเชิงนโยบาย ดังนี้

8.1.1 คลินิกเสริมความงาม ควรมุ่งเน้นการให้บริการพัฒนาการบริการในมิติด้านความรวดเร็วเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อคลินิกเสริมความงาม

8.1.2 คลินิกเสริมความงาม ควรสนับสนุนการให้บริการทางด้านการแพทย์และการพยาบาลที่ไม่ยุ่งยากหลายขั้นตอน เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความรู้สึกประทับใจ มุ่งเน้นการมีสิ่งอำนวยความสะดวกตอบสนองความต้องการผู้เข้ารับบริการได้อย่างเพียงพอ

8.1.3 คลินิกเสริมความงาม ควรมีการให้บริการอย่างชัดเจนถูกต้อง ได้มาตรฐาน ให้บริการด้วยความเต็มใจ มีระบบและกระบวนการให้บริการที่รวดเร็วทันสมัย

8.2 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

8.2.1 บุคลากรหรือพนักงานที่ให้บริการทั้งในส่วนของพนักงานต้อนรับ พนักงาน ให้บริการและสนับสนุน ควรผ่านการฝึกอบรมพัฒนาทั้งทางด้านเทคนิคการให้บริการ และด้านอื่นให้ สามารถให้บริการอย่างมืออาชีพ

8.2.2 ควรมีมาตรฐานการจ้างบุคลากรหรือพนักงานที่ให้บริการทำงานนอกเวลา มาทำงานพิเศษในสถานความงามดูแลผิวหน้าและผิวพรรณ เพราะลูกค้าคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่วิชาชีพ เหล่านั้น จะสามารถให้บริการกับลูกค้าได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเรื่องส่งเสริมมาตรฐานคลินิกเสริมความงามกับการพัฒนาคุณภาพ การให้บริการ

8.3.2 ควรมีการวิจัยเรื่องการให้บริการของธุรกิจเสริมความงามมาตรฐานของการ ประกอบกิจการสถานพยาบาลเสริมความงาม

9. บรรณานุกรม

- ของขวัญ พุจิตนรินทร์, (2562). “คลินิกความงาม” คนในอยากออก-คนนอกอยากเข้า.ผู้จัดการ. ออนไลน์สืบค้น 1 มีนาคม 2566: <<https://mgronline.com/business/detail/96200>>
- ธัญพร เล้าโสภากิรมย์, (2559). *ปรับกลยุทธ์ คลินิกเสริมความงาม พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส*. กรุงเทพมหานคร:ธนาคารไทยพาณิชย์.
- พิมพ์ขวัญ บุญจิตต์พิมล,(2559). *ธุรกิจความงามและสุขภาพ บ่อทองคำที่ยังอุดมสมบูรณ์*. สืบค้น 1 มีนาคม 2566, จาก <http://www.bangkokbiznews.com>.
- เพิ่มทรัพย์ เวชสุกกรม (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุกลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อคุณค่าตราสินค้าของผู้ประกอบการคลินิกเสริมความงามในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(10), 364-380.
- วาสนา แสงทอง และรัชดา ภักดิ์ยิ่ง. (2564). กลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของคลินิกเสริมความงามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(2), 675-688.
- สุปรียา พงศ์ภูริพจน์ และ ชินโสณ วิสิฐนิจิภา. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสปาเสริมความงาม เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(11), 334-347.
- อรรธรณ หอยจันทร์. (2561). *ธุรกิจความงามไทยพุ่ง อันดับ 3 แห่งเอเชีย*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.thebangkokinsight.com/news/business/55035342>

อัมพล ชูสนุก และคณะ. (2559). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการต่อคุณค่าที่รับรู้ความพึงพอใจและความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการ คลินิกเสริมความงามในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(1), 1565-1584.

Aldrich, H. E., & Auster, E. (1986). Even dwarfs started small: liabilities of size and age and their strategies implications. *Res. Organ. Behav*, 8, 165-198.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารคลินิกเสริมความงามและเจ้าของธุรกิจเสริมความงามในประเทศไทย ที่อนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ และให้ความร่วมมือคณะผู้วิจัยด้วยดีตลอดการวิจัย ขอขอบคุณกองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัย ที่รับเผยแพร่ผลงานวิจัยฉบับนี้

นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

THE GOVERNMENT POLICIES ON THE MANAGEMENT OF THAI SOFT POWER TO SUPPORT AN AGING SOCIETY

ณัฐพงษ์ จตุรชาติสุคนธ์¹

Nuttapong Jaturachadsukol¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอการแก้ไข นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย 2. เพื่อศึกษา นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และ 3. เพื่อศึกษา แนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลักในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารกระทรวงแรงงานและกรมกิจการผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ การวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แบบอุปนัยและใช้ภาษา อธิบายบรรยาย และพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยเน้นการบริหารจัดการดังนี้ สนับสนุนให้มีการจัดการแผน ค่ารักษาพยาบาลหลังเกษียณ, การขยายอายุเกษียณสำหรับผู้สูงอายุได้ทำงาน, สนับสนุนให้บริษัทจ้าง งานผู้สูงอายุ, เพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสม, การยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มี คุณภาพ

คำสำคัญ : 1. นโยบายภาครัฐ 2. การบริหารจัดการซอฟต์แวร์ 3. สังคมสูงวัย

¹ อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม วิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย

Department of Social Faculty of Buddhapanyasri Dvaravati Sangha College Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Corresponding Author: Nutttapong2023@gmail.com

(Received: 23 April 2024; Revised: 18 November 2024; Accepted: 12 December 2024)

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1. To study the problems, obstacles, and proposed solutions for government policies regarding the management of Thai soft power to support an aging society; 2. To examine government policies on managing Thai soft power to support an aging society; and 3. To explore government policy approaches for managing Thai soft power to support an aging society. The key informants in this research include 12 executives from the Ministry of Labor and the Department of Older Persons. The research tool used was an in-depth interview form. The collected data was analyzed using inductive analysis and described using explanatory and descriptive language. The research findings reveal that government policies on managing Thai soft power to support an aging society focus on the following management aspects: supporting post-retirement healthcare plans, extending retirement age for older workers, encouraging companies to employ older adults, enhancing skills and providing suitable job placements, and improving the quality of life for the elderly.

Keywords: 1. Government policies 2. Soft power management 3. Aging society

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“สังคมสูงวัย” หรือ “สังคมสูงอายุ” ถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ได้รับการให้ความสำคัญมากขึ้นทุกขณะ เนื่องจากเป็นสถานการณ์ทางสังคมที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ (Hanson, M. A., et al., 2016) ทั้งนี้สังคมสูงวัย (Aged Society) หมายถึง สังคมที่ประกอบด้วย ผู้สูงอายุในสัดส่วนที่สูงโดยสามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ กล่าวคือ สังคมสูงวัย (Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดหรือประชากร 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14 และสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ในขณะที่คำว่า “Aging Society” มีความหมายสื่อถึงสถานะสังคมที่มีอายุสูงขึ้น เนื่องจากประชากรกำลังมีอายุ สูงขึ้น สังเกตได้จากสัดส่วนของประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด

เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) ทั้งนี้การกำหนดอายุของผู้สูงอายุในแต่ละประเทศแตกต่างกันไป บางประเทศกำหนดที่ 55 ปี บางประเทศกำหนดที่ 60 ปี และมีบางประเทศกำหนดที่ 65 ปี การกำหนดอายุ ผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นนโยบายของแต่ละรัฐซึ่งส่วนใหญ่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดสรรสวัสดิการ และพบว่าประเทศทางตะวันตกส่วนใหญ่นับเป็นผู้สูงอายุเริ่มที่อายุ 65 ปีขึ้นไป ส่วนประเทศทางตะวันออก นับเป็นผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปี เป็นส่วนใหญ่ สหประชาชาติ (United Nation) คำนวณสัดส่วน ผู้สูงอายุที่ 65 ปี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสหประชาชาติเองยังคาดหวังว่าคนที่อายุ 60-64 ปี เป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ (Productive Aging) เป็นผู้ที่ยังเป็นกำลังแรงงาน มีรายได้หรือยังมีบทบาททาง เศรษฐกิจและสังคม

ประเทศไทยมีมาตรการที่สำคัญหลายมาตรการเพื่อรองรับการทำงานของผู้สูงอายุ โดยเป็นภารกิจหนึ่งของการขับเคลื่อนประชารัฐเพื่อสังคม คือ การส่งเสริมการมีรายได้และมีงานทำของผู้สูงอายุอันเป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการทำงานของผู้สูงอายุไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การทำงานแบบมีนายจ้างหรือการขยายการเกษียณอายุการทำงาน การทำงานไม่เต็มเวลา และการทำงานโดยผ่านกลไกการทำ CSR ของกิจการต่าง ๆ (ศุภชัย ศรี สุชาติ และคณะ, 2562) นอกจากนี้ประเด็นการทำงานของผู้สูงอายุยังเป็นหนึ่งในมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติเรื่องสังคมสูงอายุ โดยอยู่ภายใต้มาตรการหลักที่ 1 การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุและคนทุกวัยมาตรการย่อยที่ส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของผู้สูงอายุโดยให้มีการกำหนดงานอาชีพ และระยะเวลาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งควรมีการกำหนดโครงการที่สำคัญ เพื่อส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุตามช่วงวัย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564) นอกจากนี้เพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนจ้างงานผู้สูงอายุเข้าทำงานมากขึ้น รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการจูงใจโดยการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560 กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีสิทธินำรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้สูงอายุมายกเว้นภาษีเงินได้โดยสามารถหักรายจ่ายได้ร้อยละ 100 ใน การจ้างผู้สูงอายุเข้าทำงานในสถานประกอบการของตน โดยรายจ่ายที่จะได้รับการยกเว้นภาษี ต้องเกิดจากรายจ่ายที่จ่ายเป็นค่าจ้างให้แก่ผู้สูงอายุไม่เกินเดือนละ 15,000 บาท

ปัจจุบันผู้สูงอายุโดยทั่วไปในประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาหลัก 3 ประการ ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจคือ เมื่อผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงาน ไม่มีรายได้ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ (ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย, 2565) ส่วนปัญหาทางด้านสังคมโดยบทบาทและความสำคัญของผู้สูงอายุในสังคมมักถูกจำกัดให้ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากถูกมองว่าสุขภาพไม่แข็งแรงการสื่อสารกับคนทั่วไปทำได้ลำบากมีผลให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ในบ้านและมีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีประโยชน์หมดคุณค่า เป็นภาระให้ลูกหลาน โดยเฉพาะ

ผู้สูงอายุที่เคยพึ่งตนเองได้หรือเป็นที่พึ่งให้สมาชิกในครอบครัว ต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้รับการช่วยเหลือและถ้าผู้ใกล้ชิดไม่ให้ความสนใจจะส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดอาการซึมเศร้าอย่างรุนแรงถึงขั้นทำร้ายตนเองได้ และสุดท้ายคือ ปัญหาด้านสุขภาพซึ่งผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมโทรมมีโรคภัยต่างๆ เบียดเบียนทั้งโรคทางกายและทางสมอง ผู้ที่มีอายุเกิน 65 ปี มักมีการเปลี่ยนแปลงทางสมอง คือ โรคสมองเสื่อม โรคหลงลืม โรคซึมเศร้า ซึ่งจากปัญหาหลักทั้ง 3 ปัญหานี้ ปัญหาด้านสุขภาพเป็นที่พบมากที่สุดคือ พบร้อยละ 60.80 (บรรลุ ศิริพานิช, 2563) โดยปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากการมีพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมสุขภาพหรือมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในระดับต่ำ (วรรณิ ชัชวาลทิพการและคณะ, 2562)

ปัญหาที่ท้าทายที่สำคัญอย่างยิ่งของการเป็นสังคมผู้สูงอายุ ก็คือ จะทำอะไรให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพราะผลการสำรวจไม่ว่าจะเป็นการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติและอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุมากกว่า 80% มีเงินไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในวัยหลังเกษียณ แหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ การเกื้อหนุนทางการเงินจากบุตรซึ่งก็มีแนวโน้มลดลงด้วยเช่นกัน คือลดลงจาก 54.10% ของรายได้รวมในปี 2537 เหลือเพียง 40.10% ในปี 2564 อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เดิมประเทศไทยเป็นครอบครัวขยายที่อยู่ร่วมกัน อันประกอบด้วย รุ่นปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูกหลานที่มีการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจที่พ่อแม่เลี้ยงลูกและเมื่อสูงวัยลูกที่ทำงานก็เลี้ยงพ่อแม่สืบต่อกันมา ก็จะเปลี่ยนแปลงไป เพราะครอบครัวก็จะมีขนาดเล็กลงที่ครอบครัวจะแยกไปอยู่กันเป็นพ่อแม่ ลูก และมีการไปมาหาสู่พ่อแม่เป็นครั้งคราว ดังนั้นการหวังพึ่งพาทางการเงินจากลูกหลานจึงลดน้อยลง (อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยศึกษานโยบายภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการและสนับสนุนการดำเนินงานของสังคมสูงวัย โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้ จะนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแนวทางการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัยที่มีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

2.2 เพื่อศึกษานโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
- 3.2 ทำให้ทราบนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
- 3.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อ 1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย 2. ศึกษานโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และ 3. ศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

4.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ข้อมูลสำคัญที่แท้จริง ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารกระทรวงแรงงานและกรมกิจการผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐของกระทรวงแรงงาน จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ จำนวน 7 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้ประกอบการพูดคุย สอบถาม สืบเสาะ ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการและตรงประเด็นมากที่สุด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้จากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร เอกสารการวิจัย

หรือรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการเข้าไปสังเกตวิธีการและขั้นตอนในการบริหารจัดการสวัสดิการแรงงาน และการปฏิรูประบบบริหารแรงงานอย่างชัดเจนว่ามีขั้นตอนและการดำเนินงานต่าง ๆ ในขณะทำการให้บริการในลักษณะใด ซึ่งในขณะทำการสังเกตจะอาศัยการสอบถามด้วยเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อนำมาซึ่งการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากผู้รู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในประเด็นที่ศึกษาข้อมูลที่ได้จึงเป็นเนื้อหา (Content) แบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) จากการถอดบทสนทนา และเนื้อความจากที่บันทึกไว้ ฯลฯ โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้วสรุปออกมาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนามาอธิบายต่อไป

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

ผลการศึกษาวิจัย ปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขนโยบายภาครัฐเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยมีดังนี้

5.1.1 ปัญหาโดยรวมคือคนไทยส่วนใหญ่ยังคงแก่ลงแต่มีเงินไม่เพียงพอในการเกษียณ และ ใช้จ่ายในช่วงบั้นปลายชีวิตนอกจากเศรษฐกิจจะไม่โตแล้ว ปัญหาแรงงานก็จะยิ่งหนักขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเวลาผ่านไป มีการประเมินไว้ว่าครอบครัวที่มีแต่ผู้สูงอายุต้องประหยัดจะมีการใช้จ่ายที่ต่ำกว่าปกติประมาณ 30% และปัจจุบันงานในไทยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ต้องการใช้แรงงานส่วนมากทำให้เป็นปัญหาต่อผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจะไม่ค่อยดีทำงานหนักๆ ก็ไม่ได้แล้ว ถ้าประเทศไทยเปลี่ยนไป

มุ่งเน้นงานที่เป็น การให้บริการมากขึ้นแทนที่งานแบบโรงงานหรือเกษตรกรรม ก็อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถกลับมาเข้าสู่ระบบแรงงานและช่วยแก้ปัญหาเรื่องการเกษียณได้

5.1.2 ปัญหาที่ตามมาจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยทำให้สัดส่วนของประชากรต่ออัตราของประชากรเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สัดส่วนคนวัยทำงานจะลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลงไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงานไม่มีรายได้ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัว และที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลง ปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริการทางการแพทย์

สำหรับปัญหาที่กระทบต่อนโยบายการบริหารจัดการภาครัฐ ได้แก่ รายได้จากการจัดเก็บภาษีจะลดลงการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขจะเพิ่มสูงขึ้นรวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุข นอกจากนี้แล้วจำนวนเยาวชนที่จะอยู่ในระบบการศึกษาจะลดลงเช่นเดียวกัน

5.2 เพื่อศึกษานโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ผลการศึกษาวิจัย การมีนโยบายยุทธศาสตร์ มาตรการแผนระดับชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศไทยมีการเตรียมการที่เพียงพอต่อการรองรับการเป็นสังคมสูงวัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่จนถึงปัจจุบันประเด็นดังกล่าวยังไม่มีความก้าวหน้าในทางปฏิบัติมากนัก จึงต้องมีการจัดทำมาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม) เพื่อให้มีความทันสมัยและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการศึกษาวิจัยและมาตรการต้นแบบจากประเทศที่พัฒนาแล้วและได้เข้าสู่สังคมสูงวัยมาเป็นระยะเวลานานจนทำให้สามารถพัฒนานโยบายมาตรการ และระบบรองรับสังคมสูงวัยได้อย่างมีคุณภาพแล้ว ทั้งนี้ภาครัฐ และภาคเอกชน ต้องมีความเข้าใจสถานการณ์สังคมสูงวัยของประเทศไทยและของโลก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน รวมทั้งผลกระทบและความท้าทายที่จะเกิดขึ้นจากการเป็นสังคมสูงวัยทั้งระดับสมบูรณ์ตลอดจนถึงเห็นความสำคัญและร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทย โดยเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบาย (ระดับชาติ) ระดับหน่วยงาน (กระทรวง/กรม/สำนักงาน) ระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ จนลงไปถึงการพัฒนาระดับบุคคลให้มีการนำมาตรการฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรมในทุกระดับ

5.3 ศึกษาศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

ผลการศึกษาวิจัย ศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ดังนี้

การเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ มีผลกระทบกับจำนวนแรงงานในตลาดอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวัยแรงงานลดลง เพราะเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการใช้แรงงานสูง ทำให้มีต้องพึ่งแรงงานข้ามชาติหลายล้านคน เพื่อพยุงประเทศไทยให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไปรัฐบาลไทยจึงควรส่งเสริมให้มีการเพิ่มผลิตภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัย โดยปรับโครงสร้างแรงงาน การศึกษา การพัฒนาสมรรถนะของผู้สูงวัย และต้องเพิ่มการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่จะสามารถทำให้ผู้สูงวัยยังคงทำงานต่อไปได้อย่างสะดวก โดยวางแผนการรับมือกับสังคมสูงวัย ดังนี้

5.3.1 จัดการแผนค่ารักษาพยาบาลหลังเกษียณ เมื่อล่วงถึงอายุใกล้เกษียณแล้วจะมีค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นจึงควรเริ่มต้นจาก จัดทำสรุปแผนสวัสดิการสุขภาพหลังเกษียณเพื่อตรวจสอบว่าหลังเกษียณแล้วยังมีสวัสดิการสุขภาพอะไรอยู่บ้าง ถ้ายังขาดให้มีแผนสวัสดิการสุขภาพตลอดชีวิต โดยการโอนไปให้ประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถึงอายุที่คาดการณ์ไว้และต้องลงทุนเงินเพื่อให้มูลค่าเพียงพอให้การจ่ายเบี้ยประกันในอนาคต

5.3.2 การขยายอายุเกษียณหลายประเทศใช้นโยบายนี้เพื่อเพิ่มจำนวนคนวัยทำงาน ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยสิงคโปร์เพิ่มอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี และเกาหลีใต้จะขยายอายุเกษียณจาก 55 เป็น 60 ปีภายในปีนี้ ญี่ปุ่นจะให้ผู้สูงอายุทำงานได้จนถึงอายุ 65 ปี จากเดิมที่ 62 ปี ภายในปี 2025 ขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ขยายอายุเกษียณของแรงงานในสถานประกอบการจาก 55 เป็น 60 ปี

5.3.3 สนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยภาครัฐได้เริ่มตั้งศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น, ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทที่จ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งต้องมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท

5.3.4 เพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงานจะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว ซึ่งทำได้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดช่วงอายุ โดยมากมักได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน ในตอนนี้ประเทศไทยก็มีโครงการฝึกอบรมแรงงานสูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีการคุ้มครองทางสังคมให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้เช่นกัน

5.3.5 การยกระดับคุณภาพชีวิตเราสามารถวางแผนตั้งแต่กำหนดการโดยภาครัฐก็มีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล โดยเฉพาะรายได้หลังวัยเกษียณผ่านการตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

6. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

เป้าหมายการเกษียณเป็นสิ่งสำคัญมากของชีวิต เพื่อรับมือกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน แต่คนส่วนใหญ่มักมองข้ามปัญหานี้ไปเพราะให้น้ำหนักหรือเน้นกับปัจจุบันมากกว่าอนาคต โดยมีเสนอปัญหาต่างๆ ดังนี้

6.1 ปัญหาโดยรวมคือคนไทยส่วนใหญ่ยังคงแกล้งแต่มีเงินไม่เพียงพอในการเกษียณและใช้จ่ายในช่วงบั้นปลายชีวิตนอกจากเศรษฐกิจจะไม่โตแล้ว ปัญหาแรงงานก็จะยิ่งหนักขึ้นเรื่อยๆเมื่อเวลาผ่านไป มีการประเมินไว้ว่าครอบครัวที่มีแต่ผู้สูงอายุต้องประหยัดจะมีการใช้จ่ายที่ต่ำกว่าปกติประมาณ 30% และปัจจุบันงานในไทยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ต้องการใช้แรงงานส่วนมากทำให้เป็นปัญหาต่อผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจะไม่ค่อยดีทำงานหนักๆ ก็ไม่ได้แล้ว ถ้าประเทศไทยเปลี่ยนไปมุ่งเน้นงานที่เป็น การให้บริการมากขึ้นแทนที่งานแบบโรงงานหรือเกษตรกรรม ก็อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถกลับมาเข้าสู่ระบบแรงงานและช่วยแก้ปัญหาเรื่องการเกษียณได้

6.2 ปัญหาที่ตามมาจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยทำให้สัดส่วนของคนชราต่ออัตราของประชากรเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สัดส่วนคนวัยทำงานจะลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลงไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงานไม่มีรายได้ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัวและที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลง ปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริการทางการแพทย์

สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ มีชนะและคณะ ที่ระบุว่าควรส่งเสริมในเรื่องรายได้ของประชากรก่อนวัยสูงอายุ ได้แก่ การฝึกอาชีพเสริม การเรียนรู้การประกอบอาชีพที่ถูกต้อง และประชากรก่อนวัยสูงอายุควรหาอาชีพเสริมทำก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ควรฝากเงินไว้กับธนาคารเป็นประจำ มีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยสรุปคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ควรประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ การมีความสุขทางด้านจิตใจ (Psychological Well-Being) ความสามารถในการแสดงพฤติกรรม (Behavioral Competence) สิ่งแวดล้อมของบุคคล (Objective Environment) และการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life) พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฉัตรสมุน พงศ์ภิญโญ ได้อธิบายถึง กลไกการพัฒนานโยบายสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย มี 3 ระดับ คือ 1. ในระดับชาติ มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติที่ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549 ตามแนวทางการพัฒนานโยบายแบบ

บูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2. ในระดับกระทรวง กระทรวงที่เป็นหลักในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ คือ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ และ 3. ในระดับปฏิบัติการ หน่วยงานส่วนภูมิภาคพัฒนาบริการตามกรอบและการสนับสนุนวิชาการจากหน่วยงานส่วนกลางที่ต้องทำแบบองค์รวม และบูรณาการด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนร่วมกันพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การขับเคลื่อนด้านนโยบายภาครัฐเป็นโอกาสสำคัญในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยมีภาครัฐเป็นศูนย์กลาง และเป็นแกนนำในการประสานการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคมเพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทร่วมให้การสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยจะเป็นการประสานองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละหน่วยงานรวมถึงบุคลากรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อรับมือกับ “สังคมสูงวัย” ของประเทศไทย

สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย” ได้ดังนี้

อนาคตอันใกล้เพื่อร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ คู่ขนานไปกับการเตรียมความพร้อมผู้ที่อยู่วัยทำงาน วัยเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุในอนาคตได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคงทั้งทางด้านรายได้ การออมการมีสุขภาพที่ดีมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัยตลอดจนมีระบบการดูแลระยะยาวเมื่อยามสูงวัยต่อไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ มีผลกระทบกับจำนวนแรงงานในตลาดอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวัยแรงงานลดลง เพราะเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการใช้แรงงานสูง ทำให้มีต้องพึ่งแรงงานข้ามชาติหลายล้านคน เพื่อพยุงประเทศไทยให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไปรัฐบาลไทยจึงควรส่งเสริมให้มีการเพิ่มผลิตภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัย โดยปรับโครงสร้างแรงงาน การศึกษา การพัฒนาสมรรถนะของผู้สูงวัย และต้องเพิ่มการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่จะสามารถทำให้ผู้สูงวัยยังคงทำงานต่อไปได้อย่างสะดวก โดยวางแผนการรับมือกับสังคมสูงวัย ดังนี้

7.1 จัดการแผนการรักษาพยาบาลหลังเกษียณ เมื่อล่วงถึงอายุใกล้เกษียณแล้วจะมีค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นจึงควรเริ่มต้นจาก จัดทำสรุปแผนสวัสดิการสุขภาพหลังเกษียณเพื่อตรวจสอบว่าหลังเกษียณแล้วยังมีสวัสดิการสุขภาพอะไรอยู่บ้าง ถ้ายังขาดให้มีแผนสวัสดิการสุขภาพตลอดชีวิตโดยการโอนไปให้ประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถึงอายุที่คาดการณ์ไว้และต้องลงทุนเงินเพื่อให้มูลค่าเพียงพอให้การจ่ายเบี้ยประกันในอนาคต

7.2 การขยายอายุเกษียณหลายประเทศใช้นโยบายนี้เพื่อเพิ่มจำนวนคนวัยทำงาน ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยสิงคโปร์เพิ่มอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี และเกาหลีใต้จะขยายอายุเกษียณจาก 55 เป็น 60 ปีภายในปีนี้ ญี่ปุ่นจะให้ผู้สูงอายุทำงานได้จนถึงอายุ 65 ปีจากเดิมที่ 62 ปี ภายในปี 2025 ขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ขยายอายุเกษียณของแรงงานในสถานประกอบการจาก 55 เป็น 60 ปี

7.3 สนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยภาครัฐได้เริ่มตั้งศูนย์บริการ จัดหางานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น, ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ให้แก่บริษัทที่จ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งต้องมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท

7.4 เพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงานจะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว ซึ่งทำได้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดช่วงอายุ โดยมากมักได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน ในตอนนี้ประเทศไทยก็มีโครงการฝึกอบรมแรงงานสูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีการคุ้มครองทางสังคมให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้เช่นกัน

7.5 การยกระดับคุณภาพชีวิตเราสามารถวางแผนตั้งแต่กำหนดการโดยภาครัฐก็มีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล โดยเฉพาะรายได้หลังวัยเกษียณผ่านการตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

8. ข้อเสนอแนะ

การรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการรับมือและแก้ไขปัญหาโดยข้อเสนอแนะ ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านนโยบายภาครัฐการเพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว สนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยภาครัฐได้จัดตั้งศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงวัย (Smart Job Center) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ออกมาตรการเพิ่มแรงจูงใจผู้ประกอบการในการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เช่น การลดภาษีนิติบุคคลให้แก่สถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุ เป็นต้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ส่งเสริมการให้ความรู้ทางการเงิน รวมถึงการออม ให้แก่แรงงานตั้งแต่ช่วงวัยหนุ่มสาว รวมถึงการออมเพื่อการเกษียณภาคบังคับ เช่น กองทุนประกันสังคม กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพแบบภาคสมัครใจ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการออม และสามารถใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาด ราวจับ ซึ่งออกแบบสภาพแวดล้อมให้กับคนทุก ๆ กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุ คนพิการ เพื่อให้ไม่มีอุปสรรคในการทำงาน สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงพื้นที่การให้บริการ และพัฒนาพื้นที่ให้สังคมมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อสังคมผู้สูงวัยเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจจากการขาดแคลนแรงงาน

8.3.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์สังคมผู้สูงอายุกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

8.3.3 ควรศึกษาปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะ

9. บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. (2558). การทบทวนกฎหมายและนโยบายด้านผู้สูงอายุสู่การจัดการสุขภาพ. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 1(2), 149-163.
- ภาณุวัฒน์ มีชนะและคณะ. (2560). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 7(1), 73-82.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2563). *พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่อายุยืนยาวและแข็งแรง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สามดีการพิมพ์.
- วรรณิ ชัชวาลทิพากร. (2562). การศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและมีปัญหาสุขภาพ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการแห่งชาติว่าด้วยผู้สูงอายุ “ผู้สูงอายุ ด้วยคุณภาพ”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย. (2565). ประเทศไทย..... ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุเกือบเต็มตัวแล้ว.สืบค้น 15 สิงหาคม 2567, จาก [http:// www. royalthaident. org/dentist/talk/7](http://www.royalthaident.org/dentist/talk/7)
- ศุภชัย ศรีสุชาติ แก้วขวัญ ตั้งติพงศ์กุล และอนิน อรุณเรืองสวัสดิ์. (2562). *โครงการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6)* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Hanson, M. A., Cooper, C., Aihie Sayer, A., Eendebak, R. J., Clough, G. F., & Beard, J. R. (2016). Developmental aspects of a life course approach to healthy ageing. *The Journal of physiology*, 594(8), 2147-2160.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารกระทรวงแรงงานและกรมกิจการผู้สูงอายุ ที่อนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เป็นอย่างดียิ่ง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ และให้ความร่วมมือคณะผู้วิจัยด้วยดีตลอดการวิจัย ขอขอบคุณกองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัย ที่รับเผยแพร่ผลงานวิจัยฉบับนี้

มุมมองยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏตามนโยบายตัวแบบบีซีจี
RAJABHAT UNIVERSITY ADMINISTRATORS EDUCATIONAL STRATEGIES NOTION
ACCORDING BCG MODEL POLICY

วรุณรัตน์ คนชื่อ¹, สงวน อินทร์รักษ์², วราภรณ์ ศรีอัยยุธ³
Waroonrat Khonsue¹, Sangaun Inrak², Waraporn Sriayut³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ เพื่อนำเสนอมุมมองยุทธศาสตร์ ในการบริหารอุดมศึกษาของ
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏตามแนวนโยบายตัวแบบบีซีจีด้านการศึกษา ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนา
เศรษฐกิจของประเทศที่ต้องดำเนินการด้วยการบูรณาการทั้งองค์ความรู้และทักษะ จากหลากหลายสาขา
การดำเนินการศึกษา ใช้กระบวนการศึกษาเชิงอนาคตผสมผสานกับรูปแบบการศึกษาแบบชาติพันธุ์
วรรณ หรือเรียกว่าการศึกษาแบบ EDFR โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การทบทวนแนวคิดและแนวทาง
ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ การทบทวนนโยบายตัวแบบบีซีจีด้าน
การศึกษา การทบทวนแนวคิดผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏและการทบทวนแนวคิดการบริหารจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏ จากนั้นได้นำข้อสรุปจากการทบทวนแนวคิดเข้าสู่ขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การระดม

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Assistant Professor Dr. Program in Library and Information Science, Humanities and Social
Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

²รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Associate Professor Dr. Department of Educational Administration, Faculty-of-Educationl, Silpakorn
University

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นักวิชาการอิสระ

Assistant Professor Dr. Independent Academic

Corresponding author; Email: waroonrat/kh@bsru.ac.th

(Received: 23 February 2024; Revised: 30 July 2024; Accepted: 5 August 2024)

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์การอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ การสังเคราะห์แนวคิดจากการระดมความคิดเห็น การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล การแสดงความคิดเห็นเพื่อการวิเคราะห์และการสร้างมาตรวัดฉันทามติ รวมทั้งการยืนยันฉันทามตินั้น

ผลการศึกษาพบว่า มีลักษณะยุทธศาสตร์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ 22 ประเด็นตามฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความเห็นสอดคล้องต่อเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของตัวแบบบีซีจี รวมทั้งแนวทางยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏข้างต้น

คำสำคัญ : 1. แนวคิดยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของผู้บริหาร 2. นโยบายตัวแบบบีซีจี 3. การศึกษาเชิงอนาคตผสมผสานรูปแบบชาติพันธุ์วรรณา

ABSTRACT

The purpose of this article to present Rajabhat University administrators' educational strategies notion according to the BCG model policies. The policies have been an economic development integrated the various fields of knowledge and skill. This study uses the Ethnographic Delphi Futures Research or EDFR study to perform. The process proceeded to review the concept of Rajabhat education strategy, BCG model policy, Rajabhat management, and Rajabhat administrators therefore brainstorming from strategic educational expert groups, synthesizing the notion, and establishing questionnaire and measurement for data collected, indicated agreeable and analyzing to reach ideas and confirmation consensus.

The results of the study found the consensus of the Rajabhat University administrators' educational strategies 22 issues according to economic development goals of the BCG model by the educational development as those BCG model policy.

Keywords: 1. Administrators' educational strategy notion 2. BCG Model Polic 3. Ethnographic Delphi Futures Research

บทนำ

นโยบายการพัฒนาประเทศตามตัวแบบ บีซีจีโมเดล (BCG Model) เป็นเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของประเทศ อันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นเจ้าของสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูงอันเป็นการยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาทำให้เกิดการก้าวกระโดดต่อการพัฒนาต่อยอด สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนเกิดการกระจายรายได้ สร้างโอกาสของความมั่นคงแบบทั่วถึง พร้อมกับการรักษาฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้สมดุล โดยการพัฒนาดังกล่าวประกอบด้วยการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ 3 ประการ ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เรียกว่า ตัวแบบ บีซีจี (BCG Model) ทั้งนี้ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในฐานะผู้นำแนวความคิดและได้รับมอบหมายในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564) ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนามีการเชื่อมโยงถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา 4 แนวทาง ได้แก่ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ การสร้างและพัฒนากำลังคนที่สนับสนุนการนำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับพื้นที่ เพิ่มจำนวนนักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร นักเทคนิค เพื่อพัฒนาหรือต่อยอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม การส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมให้ทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลก แนวทางทั้ง 4 ประการทำให้ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ ต้องมีภารกิจที่มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาชีพให้มีความรู้เพื่อเพิ่มทักษะตามความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาบุคลากรสายวิชาการให้มีความรู้กลุ่มลึกทางวิชาการ การพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์ในทุกสาขา ทั้งนี้รวมถึงการทํานุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมสู่สังคม ชุมชนและท้องถิ่น

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง จึงต้องมีแผนยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับนโยบาย บีซีจี โมเดล อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านบริบทแวดล้อมทางสังคม ความถนัดในสาขาวิชา ทรัพยากรทางการบริหาร ด้านการศึกษา ทั้งทรัพยากรคน และทรัพยากรอื่น ๆ ดังนั้น แนวทางยุทธศาสตร์ในการบริหารอุดมศึกษาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนามาตามนโยบายบีซีจี โมเดล และความสำเร็จด้านต่าง ๆ ท่ามกลางการแข่งขันและข้อจำกัดของจำนวนผู้เรียนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอเสนอมุมมองยุทธศาสตร์ ในการบริหารอุดมศึกษาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏตามแนวนโยบายตัวแบบบีซีจีด้านการศึกษาด้านการศึกษา

เนื้อเรื่อง

การทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย

แนวคิดนโยบายตัวแบบบีซีจี

นโยบายตัวแบบบีซีจี เป็นนโยบายภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ของที่ประชุมสหประชาชาติซึ่งได้เสนอแนวทาง ของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ประเทศสมาชิกนำแนวทางดังกล่าวไปเป็นแนวทางการพัฒนา ประเทศ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) ไทยในฐานะ สมาชิกของสหประชาชาติจึงได้นำแนวทางดังกล่าวจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้ตัวแบบบีซีจี หรือ ตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio economy Circular economy Green economy Model) โดยมีกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม เป็นแม่ข่ายในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก การ สร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการจัดสมดุลระหว่างการ อนุรักษ์ ป่าไม้ และการใช้ประโยชน์ โดยการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปบริหารจัดการให้เกิด ความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ การฟื้นฟูป่า และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและรวมถึง การสร้างความสามารถในการบริหารทรัพยากรและการบริโภคที่ยั่งยืนของชุมชนด้วยการพัฒนาระบบ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ประการที่สอง การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้ เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การใช้ประโยชน์จาก ความเข้มแข็งจากภายในอันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและทางวัฒนธรรม การยกระดับ ในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการให้มีมูลค่าสูงขึ้น การเพิ่มความมั่นคงด้านอาหาร สุขภาพ และ พลังงานของชุมชน การพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชน ประการที่สาม การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจบีซีจี ให้สามารถแข่งขันได้อย่าง ยั่งยืน เน้นการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการให้สามารถเติบโตได้ อย่างต่อเนื่อง ด้วยการนำความรู้ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพการผลิต ลดความสูญเสียในกระบวนการผลิตโดยหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ หรือนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มตาม หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ยกระดับมาตรฐานสู่การเป็นแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการที่มีคุณภาพ มีความ ปลอดภัย มีสุขอนามัยที่ดี ให้ความสำคัญกับระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานการ ผลิตที่ยั่งยืนเทียบเท่ามาตรฐานสากล โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวจะมีสาขาต่าง ๆ ได้แก่

1. การเกษตรและอาหาร เป็นยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารไปสู่ ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและมีมูลค่าสูง
2. การสุขภาพและการแพทย์ เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อ สร้างความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์เพื่อความมั่นคง เพิ่มคุณภาพการให้บริการ ด้านสุขภาพและการแพทย์ของไทยรวมถึงการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค
3. พลังงานวัสดุ และ

เคมีชีวภาพ มุ่งเน้นยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร และวัสดุเหลือใช้จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ด้วยการใช้เทคโนโลยีและเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงด้านพลังงานในทุกระดับสร้างมูลค่าเพิ่ม 4. การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์การปรับปรุงการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวสีเขียว และการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูง ผลักดันให้เกิดการนำตัวแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ เช่น การท่องเที่ยวอย่างมีความสุขส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสีเขียว เป็นต้น การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโอกาสการลงทุนและการสร้างตลาดด้วยตัวแบบธุรกิจเศรษฐกิจหมุนเวียนการประยุกต์ใช้หลักคิดของเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นพื้นฐานการขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างเศรษฐกิจใหม่ พร้อมทั้งส่งเสริมงานวิจัยที่สร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่จากการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ สร้างกำลังคนที่มีความรู้และความเข้าใจผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ จากการอบรม หรือหลักสูตร รวมทั้งสร้างความตระหนักในการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน นอกจากนี้ ยังมีการเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกสร้างภูมิคุ้มกัน และสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อบรรเทาผลกระทบ รวมถึงเข้าถึงโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกที่เกิดขึ้น การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประมวลผลความเร็วสูงด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์ยุคใหม่ สำหรับการพัฒนาเทคโนโลยี เกษตรอาหาร และสุขภาพการแพทย์แม่นยำ และเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มขั้นสูง ได้แก่ การเชื่อมต่อยุคหน้า ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligent system) และ Molecular sensory เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารแห่งอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

แนวคิดยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

นโยบายของตัวแบบปียีจีข้างต้น เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏก็ได้วางยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาไว้ 4 แนวทาง ได้แก่ 1. การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่และผู้ประกอบการธุรกิจด้านนวัตกรรม 2. การพัฒนากำลังคนที่สนับสนุนการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับพื้นที่ 3. การส่งเสริมให้มีการเพิ่มจำนวนนักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร นักเทคนิคเพื่อพัฒนาหรือต่อยอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม 4. การส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมให้ทันสมัย รองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลก โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของธุรกิจและอุตสาหกรรม ดังนั้น การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีการเชื่อมโยงกับนโยบายตัวแบบปียีจีใน 2 ระดับ ได้แก่ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2564) 1. ระดับนโยบายตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยตัวแบบเศรษฐกิจ BCG เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการสร้างความรู้เสริมภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปะ

วิทยาการให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลนำไปสู่ความยั่งยืน ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง รวมทั้งผลิตครู ส่งเสริมวิทยฐานะครู วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏต้องดำเนินการจัดการศึกษาทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง แก่บุคคลทั่วไปและบุคลากรทางการศึกษาอย่างหลากหลายสาขาวิชา พัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและสมรรถนะพร้อมทำงานด้านการวิจัยมุ่งวิจัยเพื่อใช้ทรัพยากรชีวภาพให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูง เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนปลอดภัยให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยนำวิชาการหลากหลายศาสตร์ให้สังคมมีความรู้ ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมที่มีหลากหลายในแต่ละท้องถิ่นให้คงอยู่ ร่วมสร้างสรรค์ภูมิวัฒนธรรม (Soft Power) ทางศิลปะและวัฒนธรรม และแพร่กระจายไปสู่สังคมโลกอย่างกว้างขวาง นำรายได้เข้าประเทศและเพื่อสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืน 2) ระดับปฏิบัติการมหาวิทยาลัยโดยราชภัฏต้องเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการปฏิบัติงานโครงการที่กำหนดไว้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงต้องศึกษาและเข้าใจภารกิจของแต่ละโครงการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยที่ตนรับผิดชอบ เพื่อร่วมปฏิบัติในการขับเคลื่อนที่เชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาประเทศด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ภารกิจของแต่ละโครงการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยที่ตนรับผิดชอบ เพื่อร่วมปฏิบัติการขับเคลื่อนที่เชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาประเทศด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

แนวคิดการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

แนวคิดการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏต้องมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา 2547 และแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี 2560-2579 ซึ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนโดยมุ่งเป้าหมายสู่ความเข้มแข็งทางสังคม ตอบสนองสถานะด้านแรงงาน มาตรฐานคุณภาพ การพัฒนาการวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม และทำให้เกิดระบบการศึกษาที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เมื่อพิจารณาแนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2547 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2547) และแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2560-2579 พบว่า มีทิศทางเดียวกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ฉบับที่สอง ปี พ.ศ. 2551 – 2565 (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) และแผนการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2564-2570 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) ซึ่งมีการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษา การผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษา บนพื้นฐานของ

เสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นองค์กรในระดับปฏิบัติการ โดยมติจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง จึงร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนปฏิบัติการระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดี, 2560) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อแนวทางของยุทธศาสตร์กรอบการศึกษาและแผนการอุดมศึกษาขั้นต้น ได้กำหนดแนวทางของยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1. การพัฒนาท้องถิ่น ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการศึกษา 2. การผลิตครูให้มีสมรรถนะด้านวิชาชีพที่สูงขึ้นเป็นมืออาชีพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก 3. ยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ผลิตภัณฑ์มีความเป็นมืออาชีพมีระเบียบวินัยสูง มีความเป็นพลเมืองดี และสามารถสนองต่อความต้องการด้านแรงงานได้มีความสามารถในการบูรณาการมีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาท้องถิ่น 4. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

นอกจากนั้น ยังมีแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Action Plan) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566 – 2570 (กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2566) ซึ่งมีการนำเอายุทธศาสตร์ 4 ประการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ เชิงยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง เพื่อเป็นกรอบให้มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการตามอัตลักษณ์ และศักยภาพของตน โดยมีแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและชุมชนเมืองตามลักษณะภูมิสังคมและความต้องการเชิงพื้นที่และตลาด (demand-driven) ด้วยความเชี่ยวชาญ และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งด้านการวิจัย บริการวิชาการ การจัดการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจท้องถิ่น และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เน้นเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะเพื่อการพัฒนากระบวนการผลิตครูให้มีความสมดุลทั้งคุณภาพและคุณธรรม เพื่อเป็นต้นแบบครูเพื่อศิษย์ ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่ตอบโจทย์การศึกษาของโลกอนาคตร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การเป็นนักพัฒนาและนวัตกรรมที่มีทัศนคติที่ดีมีอัตลักษณ์ ใช้กระบวนการ “วิศวกรสังคม” เป็นกลไกการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้คน (Soft Skills) และคุณลักษณะตามพระราโชบายด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษา บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏคือผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัลที่เพียบพร้อมด้วยข้อมูล และเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Digital Organization & Green university) ควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงด้วยสมรรถนะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ (Agile Learner) พร้อมทำงานเชิงรุก

จะเห็นว่ายุทธศาสตร์ข้างต้นสอดคล้องต่อแนวทางการพัฒนาตามนโยบายของตัวแบบป๋ายี่จีเพื่อจะทำให้ประเทศไทยมีความสามารถใช้ความพร้อมด้านทรัพยากรจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม มาสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศและนำความอยู่ดี กินดี มีความสุข ทั่วถึงด้วยความยั่งยืนของฐานทรัพยากร ตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ดังนั้น การปฏิบัติการกิจ

ของมหาวิทยาลัยดังกล่าว จึงเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยตัวแบบเศรษฐกิจปีซีจี ได้อย่างลงตัว

แนวคิดผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผู้บริหารมหาวิทยาลัย หมายถึง คณะผู้บริหารโดยมีอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย และในฐานะที่เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นต้องนิยามเพื่อสะท้อนถึงลักษณะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเช่นเดียวกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ซึ่งอยู่นอกกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้บริหารต้องมาจากค่านิยมตามลักษณะของการบริหารงานสองขอบเขต ขอบเขตแรกคือขอบเขตผู้บริหารงานทั่วไป และขอบเขตที่สองคือการบริหารสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ วิโรจน์ สารรัตนะ (2546) อนันท์ งามสะอาด (2562) และ Pickersgill, Barneveld and Bearfield (1998) ได้เสนอนิยามความเป็นผู้บริหารทั้งในขอบเขตของผู้บริหารทั่วไป และขอบเขตของผู้บริหารในสถาบันการศึกษาเอาไว้ อย่างไรก็ตาม McInnis (1998) Bossu, Brown and Warren (2019) Adams (2016) Whitchurch (2017) และ Padro (2018) ได้สะท้อนนิยามของผู้บริหารการศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารต้องมีความชัดเจนในการบริหารงานแต่ละส่วน โดยการสร้างความชัดเจน ด้านอัตลักษณ์จากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นอัตลักษณ์ที่ส่งเสริมวิชาการ อัตลักษณ์การพัฒนาและสร้างนวัตกรรมด้านวิชาการ อัตลักษณ์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล และด้านอื่น ๆ รวมถึงหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อสาธารณะไม่ว่าจะเป็นการสร้างการผลิตนักศึกษา ที่สามารถตอบสนองต่อภาคสังคมโดยเฉพาะตลาดแรงงานที่มีแนวโน้มความต้องการแรงงานที่มีทักษะและความสามารถด้านเทคโนโลยี และด้านวิทยาศาสตร์ในทุกสาขาที่สูงมากขึ้น อีกทั้งยังต้องรับผิดชอบต่อ การสนองตอบต่อนโยบายภาครัฐ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่มีอัตราเร่งที่สูงมากในปัจจุบัน ดังนั้นจะเห็นว่า การให้นิยามของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำเป็นต้องมาจากนิยามที่สอดคล้องต่อลักษณะการเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารสถาบันการศึกษา ได้แก่ งานของ Alshammri & Alenesi (2021) ได้นำรูปแบบทางความคิด หรือสไตลในการคิดมาใช้ในการศึกษา โดยการให้นัยของรูปแบบหรือรูปแบบการคิดของผู้นำมหาวิทยาลัยในซาอุดีอาระเบียว่าเป็นความคิดเชิงสร้างสรรค์และเป็นการตัดสินใจในการจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผลการศึกษาไม่พบความแตกต่างกันของแนวทางและรูปแบบทางความคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ยกเว้นการจัดการมีส่วนร่วมที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ความแตกต่างในการมีส่วนร่วมจะขึ้นอยู่กับประเภทของมหาวิทยาลัย ขณะที่ Hong, Wen, Xie and Coates (2020) ศึกษาพัฒนาการของคุณลักษณะภาวะผู้นำจากมหาวิทยาลัยทั่วโลกเพื่อแสดงภาวะผู้นำ

สู่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยผลการศึกษา พบว่า อธิการบดีมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำแบบที่มาจากพรสวรรค์และทักษะมีประสพ การณ์ในการทำงานและด้านวิชาการมีบุคลิกภาพน่าดึงดูดใจมีวินัยการทำงานที่รวดเร็วมีวิชาการในสายเลือด มีบทบาทในความเป็นผู้นำสูง มีทักษะทั้งจากมหาวิทยาลัยภายนอก และภายในมหาวิทยาลัยของตน มีทักษะด้านการเมืองเพื่อการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานมีรูปแบบเน้นความเป็นมหาวิทยาลัยที่ล้ำสมัย สร้างสรรค์นวัตกรรมมีการทำงานเป็นทีม สร้างการรับรู้แก่สาธารณะต่อคุณค่าการศึกษาระดับอุดมศึกษา สนับสนุนนโยบายพัฒนาและการร่วมดำเนินการกับมหาวิทยาลัยอื่น และมักใช้การเมืองเป็นกลไกในการวิ่งเต้นเพื่อให้ได้รับการสนับสนุน การระดมทุนและการสร้างรายได้ Black (2015) ศึกษาพบว่า ผู้นำในสถาบันอุดมศึกษา ไม่ได้ใช้ลักษณะใดลักษณะหนึ่งในการทำหน้าที่ทางการบริหาร แต่จะมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองตามค่านิยมไปสู่ความเชี่ยวชาญเพื่อให้ตนเองความก้าวหน้าอยู่เสมอ เรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่ออนาคตความก้าวหน้าของตนเอง นอกจากนั้น ผู้นำสถาบันอุดมศึกษา ยังมีลักษณะการผสมผสานระหว่างความเป็นผู้นำและความสามารถในการจัดการผลกระทบเชิงลบ รวมทั้งความสามารถในการพัฒนากรอบการทำงานที่หลากหลายเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สร้างวิธีการและกระบวนการกระตุ้นความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงาน การศึกษาของ กรณัญญ์ สุกุลฤดี (2562) พบว่า กรอบแนวคิดการบริหารสถาบันอุดมศึกษา มี 4 ด้าน คือ 1. การบริหารด้านการผลิตบัณฑิต 2. การบริหารด้านการวิจัย 3. การบริหารด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม 4. การบริหารด้านการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม นอกจากนั้น ยังต้องมีกรอบแนวคิดทักษะการทำงานในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย ทักษะส่วนบุคคล ทักษะด้านคน ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะที่ใช้ในการทำงาน รวมถึงทักษะการทำงานในอนาคต ซึ่งหมายถึง นวัตกรรมการบริหารที่เน้นการผลิตบัณฑิตให้มีทักษะที่ใช้ในการทำงาน ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะส่วนบุคคล การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรการให้มีระบบการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยทำให้ได้ข้อสรุปซึ่งนำไปสู่ข้อกำหนดแนวคิดของผู้บริหารราชภัฏต้อง 1. คำนึงถึงนโยบายหลักในการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบองค์รวม และยุทธศาสตร์ที่สำคัญอันเป็นเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบองค์รวม ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้ตัวแบบ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเป็นการบูรณาการสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้ง ด้านเศรษฐกิจ ด้านชีวภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม 2. คำนึงถึงปัญหาการดำเนินงานวิชาการควบคู่ไปกับงานบริหารอื่น ๆ และการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ภายใต้ตัวแบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว

ซึ่งจะทำให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและแนวทางในการบริหารจัดการภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่และภายใต้ระเบียบอื่น ๆ ที่ยังต้องดำเนินการ 3. คำนี้ถึงปัญหาข้อจำกัดทั้งด้านการดำเนินงานด้านตลาดวิชา การแข่งขันกับมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ข้อจำกัดของบุคลากรที่ต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและการวิจัย 4. การคำนึงถึงความถนัดในสาขาวิชา การผลิตคน การผลิตนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ชุมชน ตลาดแรงงาน และนโยบายภาครัฐ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มาใช้ศึกษาโดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ 1) ขั้นตอนที่ 1 กำหนดและเตรียมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญกลุ่มต่าง ๆ โดยเจาะจง ผู้บริหารของหน่วยงานทั้งในภาคการศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และผู้เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบาย BCG จำนวน 19 คน ซึ่งจะทำให้มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.02) ตามแนวคิดของ Thomas (1971) การสัมภาษณ์เป็นคำถามเปิดเพื่อให้ได้แนวโน้มของมุมมองยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และจำแนกประเด็นแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด ในขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) สำหรับวิเคราะห์เพื่อหาฉันทามติ และขั้นที่ 3 เป็นการยืนยันฉันทามติ ทั้งนี้ ขั้นตอนต่าง ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการดำเนินการศึกษา

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลที่ได้
1	1. การกำหนดและเตรียมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 2. การสัมภาษณ์แบบ EDFR 3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์	ภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด (most probable perspective) จำแนกตามรายด้าน
2	การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามแบบมาตรวัดของ Likert และสถิติเพื่อพิจารณาฉันทามติ	ได้ข้อมูลภาพอนาคตตามและแบบสอบถามการประมาณค่าของ Likert Scale เพื่อค้นหาฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลที่ได้
3	1. การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามแสดงข้อมูลย้อนกลับทางสถิติ เพื่อหาความสอดคล้อง โดยค่าความสอดคล้อง มีดังนี้ Median 4.50 – 5.00 เท่ากับ สอดคล้องมาก ที่สุด 3.50 – 4.49 เท่ากับ สอดคล้องมาก 2.59 – 3.49 เท่ากับ สอดคล้อง ปานกลาง 1.50 – 2.49 เท่ากับ สอดคล้อง น้อย 1.00 - 1.49 เท่ากับ สอดคล้องน้อย ที่สุด ความแตกต่างระหว่าง Median กับ Mod มีค่า ≥ 1.5 พิสัยควอไทล์ (Q1 -Q3) ≥ 1.50 2. การยืนยันฉันทามติ	ฉันทามติของระบบ ยุทธศาสตร์ตามเป้าหมายปีซีจี โมเดลของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า มุมมองด้านยุทธศาสตร์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งได้จากข้อสรุปในการทบทวนแนวคิด และการให้มุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมี 2 ประการดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของตัวแบบนโยบาย บีซีจี โมเดล

ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ราชภัฏตามนโยบาย บีซีจี โมเดล	MED	(MOD)	MED- MOD	IQR
1. เป้าหมายแต่ละยุทธศาสตร์มีความชัดเจนสอดคล้องกับบริบทของชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อมและมีสัมฤทธิ์ผลอย่างมีคุณภาพ	5.00	5.00	0	0.00
2. ยุทธศาสตร์ต้องครอบคลุมภารกิจขององค์การในทุกด้าน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	5.00	5.00	0	0.00
3. กลยุทธ์ หรือยุทธวิธีในการปฏิบัติงาน เน้นจุดมุ่งหมายสูงสุด	5.00	5.00	0	0.00
4. ยุทธศาสตร์ต้องครอบคลุมภารกิจของวัตถุประสงค์มหาวิทยาลัยราชภัฏ คือ การจัดการศึกษาและผลิตครู วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	5.00	5.00	0	0.00
5. ขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ	5.00	5.00	0	0.00
6. การวางแผนยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองความท้าทายสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง และมุ่งเน้นประโยชน์สุขของประชาชน	5.00	5.00	0	0.00
7. แผนปฏิบัติการที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยลงไปทุกภาคส่วน โดยผ่านเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก	5.00	5.00	0	0.00
8. ติดตามผลของการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ การแก้ไขปัญหา และการรายงานผลอย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	5.00	0	0.00
9. กำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ	5.00	5.00	0	1.00

ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ราชภัฏตามนโยบาย บีซีจี โมเดล					MED	(MOD)	MED- MOD	IQR
10. จัดการศึกษาควรเน้นยกระดับคุณภาพ สร้างให้บัณฑิต เรียนรู้ วิถีบูรณาการ องค์กรความรู้กับบริบทความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี เพื่อสนองความต้องการของ ท้องถิ่น					5.00	5.00	0	1.00
11. พัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ทันโลก ยุคสมัยใหม่และเป็นประโยชน์ต่อสังคม					5.00	5.00	0	0.00
12. มีหลักสูตรที่หลากหลายศาสตร์ มาบูรณาการ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อช่วยสร้างผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรม ที่เข้มแข็ง ยั่งยืนได้มากขึ้น					5.00	5.00	0	1.00
13. จัดหลักสูตรระยะสั้น เพื่อบริการวิชาการได้ทั่วถึง และ จะเพิ่มรายได้แก่มหาวิทยาลัยด้วย					5.00	5.00	0	1.00
14. จัดการเรียนการสอน การวิจัย ศิลปวัฒนธรรมต้อง เชื่อมโยง กับท้องถิ่น					5.00	5.00	0	1.00
15. จัดการศึกษาต้องให้โอกาสทุกช่วงวัย ทุกอาชีพได้ เรียนรู้ตลอดชีวิต					5.00	5.00	0	0.00
16. พัฒนวิจัย และสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และประเทศ ให้มีขีดความ สามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์					5.00	5.00	0	0.00
17. จัดการเรียนการสอน ไม่จำกัดระยะเวลาเรียน โดยให้ ผู้เรียนสามารถเรียนต่อไปจนกว่าจะจบหลักสูตร					5.00	5.00	0	0.00
18. ให้บริการวิชาการแก่สังคม ต้องมุ่งเน้นการพัฒนา ส่งเสริมในท้องถิ่นทุกมิติ					5.00	5.00	0	1.00
19. ปรับปรุงหลักสูตรเป็นรูปแบบ CWIE ทั้งผู้เรียน โดย เรียน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติงานจริงในสถาน ประกอบการ และมีสมรรถนะในการทำงาน					5.00	5.00	0	1.00

ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัย				
ราชภัฏตามนโยบาย บีซีจี โมเดล		MED	(MOD)	MED- MOD IQR
20. ปฏิรูปการศึกษาเปลี่ยนจากแบบท่องจำ เป็นการศึกษาแบบเน้นการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การจัดการความรู้ และสร้างสรรค์มากขึ้นทั้งปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่บนพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยี		5.00	5.00	0 0.00
21. จัดการเรียนการสอนที่สามารถสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ของแต่ละรายวิชาเพื่อโอนสู่การรับปริญญาต่อไป		5.00	5.00	0 1.00
22. จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลาในการศึกษาแบบออนไลน์และออนไลน์		5.00	5.00	0 1.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับของฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 22 ประเด็นมีความสอดคล้องในระดับมาก อันเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงแนวทางยุทธศาสตร์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏที่สอดคล้องต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามนโยบายของตัวแบบบีซีจี

อภิปรายผล

ยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำเป็นต้องมีแนวทางสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามนโยบาย บีซีจี โมเดล หรือนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ดังนั้นมุมมองยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงสอดคล้องต่อแนวคิดผู้บริหารมหาวิทยาลัยตามข้อเสนอของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2546) อนันท์ งามสะอาด (2562) และ Pickersgill, Barneveld and Bearfield (1998) McInnis (1998) Bossu, Brown and Warren (2019) Adams (2016) Whitchurch (2017) และ Padro (2018) ทั้งในประเด็นนโยบายและการปฏิบัติตามบริบทแวดล้อมทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจน จนเป็นลักษณะของตนเองหรือเรียกว่า อัตลักษณ์ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยังต้องดำเนินการในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเสริมทักษะแก่บัณฑิตพร้อมในการทำงานทันที ทั้งยังต้องเป็นองค์กรของการพัฒนาความรู้ การวิจัย นวัตกรรม ให้บริการวิชาการแก่ชุมชน องค์กรต่าง ๆ และดำเนินการที่สอดคล้องต่อเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตามนโยบายตามตัวแบบบีซีจี

ข้อเสนอแนะ

1. มุมมองยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะมีความแตกต่างกันตามบริบทแวดล้อมด้านภูมิสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งทรัพยากร ซึ่งกรอบยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเปิดช่องให้แต่ละมหาวิทยาลัยฯ สามารถวางแนวทางด้านยุทธศาสตร์ของตนเอง อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีแนวทางของยุทธศาสตร์ ในด้านการผลิตบัณฑิต การพัฒนาองค์ความรู้ และการบริการสังคม รวมทั้งการพัฒนาตามมุมมองของการศึกษา

2. มุมมองด้านยุทธศาสตร์เป็นมุมมองที่สามารถนำมาจัดทำยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมได้และเป็นผลดีทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏเองและสังคมส่วนรวม

3. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงผลสำเร็จของ ผลผลิตและผลลัพธ์ของเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ว่ามีความสอดคล้องต่อเป้าหมายการพัฒนาตามกรอบยุทธศาสตร์ของทั้งระดับกระทรวงและระดับรัฐบาลหรือไม่

การจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเรียบเรียงเนื้อหา การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การใช้ภาษาวิธีการนำเสนอ

บรรณานุกรม

- กรณัญญ์ สกฤตฤติ. (2562). *นวัตกรรมการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะการทำงานในอนาคต*. (ปริญาดุขุภีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570*. สำนักงานปลัด, กองยุทธศาสตร์และแผน, สืบค้น 15 มีนาคม 2023, จาก <https://shorturl.asia/ZfNL8>
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551– 2565)*. Retrieved Mach 15 2023, <https://shorturl.asia/sfEcW>
- กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2566). *แผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)*. สืบค้น 15 กันยายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/pPhi4>
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2546). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทยวิสุทธิ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565)*. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2023,จาก <https://shorturl.asia/M3QUv>
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดี. 2560. *ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)*. ฉบับปรับปรุง 11 ตุลาคม 2561. สืบค้น

- 15 กันยายน 2023, จาก https://plan.vru.ac.th/?page_id=3710.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). *ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2569*. มติคณะรัฐมนตรี.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). *แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570*. สืบค้น 9 มกราคม 2023, <https://www.bcg.in.th/bcg-action-plan/>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2547). *พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547*. สืบค้น 15 กันยายน 2566, <https://shorturl.asia/qrV87>
- อนันท์ งามสะอาด. (2562). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหาร*. [Online]. สืบค้น 9 มกราคม 2023. <http://www.sisat.ac.th/main/index.php>.
- Adams, T. L. (2016). *Professional Self-Regulation and the Public Interest in Canada*. Professions & professionalism. 6, 3, Retrieved January 12, 2023 available <https://journals.oslomet.no/index.php/pp/article/view/1587>.
- Alshammri, F. S. and Alenesi, A. K. (2021). Creative Leadership and Its Relationship to Thinking Styles among Saudi University Reader. *International Journal of Education and Practice* 9, no. 2(2021): 340-353.
- Black, S. A. (2015). Qualities of Effective Leadership in Higher Education. *Open Journal of Leadership*. 4. 54-66.
- Bossu, C., Brown N., & Warren, V. (2019). *Professional and Support Staff in Higher Education: An Introduction*. Springer Nature Singapore Pte.
- Hong, L. L. X., Wen, W., Xie Z., and Coates, H. (2020). *Global University President Leadership Characteristics and Dynamics*. *Studies in Higher Education* 45, no. 10. 2036-2044.
- McInnis, C. (1998). Academics and Professional Administrators in Australian Universities Dissolving Boundaries and New Tensions. *Journal of Higher Education Policy and Management*. 20(2). 161-173.
- Padro, F. F. (2018). *University Development and Administration*. University of Southern Queensland.

- Pickersgill, R., Barneveld, V. K. & Bearfield, S. (1998). *General and Academic Work: Are They Different?*. A Discussion Paper on Current Practices and Options for Changing Work Organization and Enterprise Bargaining. Evaluations and Investigations Program 98(10).
- Thomas, T. M. (1971). *The Delphi Technique*. (Paper presented at annual meeting of California Junior College Association Commission on Research and Development, Monterrey California, May 3).
- Whitchurch, C. (2017). *Professional Staff Identities in Higher Education*. In Encyclopedia of International Higher Education Systems and Institutions. Springer.

การสร้างความปรองดองในชาติโดยอาศัยหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า
BUILDING NATIONAL RECONCILIATION BASED ON THE TEACHINGS OF THE BUDDHA

กรุณา มธูลาภรังสรรค์¹, ทองใบ อีรณันทางกูร², เจริญ ทุนชัย³
Karuna Mathulaprangsan¹, Thongbai Dhiranandankura², Charoen Thunchai³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

แนวคิดในการสร้างความปรองดอง โดยอาศัยหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของชาวพุทธ ได้ให้คำนิยามของความปรองดองไว้ว่า ความปรองดอง คือ กระบวนการแห่งการดำรงไว้ หรือการรู้ถึงพื้นที่ซึ่งความสัมพันธ์อันมีตรรกะระหว่างคู่ปรปักษ์ในเหตุการณ์ของความพิพาทหรือความขัดแย้งกัน ความปรองดองนี้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต้องให้เกิดมีขึ้นด้วยการพยายาม ให้ความบาดหมางและความขัดแย้งมีความลดน้อยหรือหมดไป ซึ่งเป็นหลักการที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างความปรองดองในชาติที่เกิดความแตกแยกทางการเมืองได้ ความปรองดองได้แก่กระบวนการต่างๆ ที่ป้องกันแก้ไขไม่ให้ความขัดแย้งเกิดขึ้นมาใหม่อีกครั้ง โดยการสร้างสันติภาพ หยุดยั้งวงจรความรุนแรง และสร้างสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ในส่วนของแนวทางการปฏิบัตินั้นเป็นที่ยอมรับว่าอาจไม่ง่ายนักที่จะสามารถทำตามแนวคิดทฤษฎีของการปรองดอง เนื่องจากกระบวนการปรองดองไม่สามารถแยกออกจากสังคมที่มีปัญหาความขัดแย้งและความหวาดกลัวอย่างรุนแรงได้ การปรองดองเป็นกระบวนการที่ยากลำบาก ยาวนาน คาดเคาได้ยากและเกี่ยวข้องกับ การวางแผน ขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม และต้องทำอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่น การมีสันติธรรมแทนที่จะแก้แค้น การจัดการความทรงจำร่วมกัน และสร้างการอธิบายจากมุมมองต่างๆ ของความขัดแย้งอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น

คำสำคัญ 1. พระพุทธศาสนากับความปรองดอง 2. พระพุทธเจ้ากับความปรองดอง
3. พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง

¹ ดร. อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Dr., Lecturer in the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

² พลเรือตรี รศ. อาจารย์พิเศษคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Rear Admiral, Assoc Professor., Special Lecturer, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

³ อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Lecturer in the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author: Email address: karunamathulap@gmail.com

(Received: 13 March 2024; Revised: 3 July 2024; Accepted: 18 September 2024)

ABSTRACT

The concept of creating harmony based on the teachings of Lord Buddha, the Buddhist master, which has given the definition of harmony as follows: Harmony is the process of maintaining or the restoration of friendly relations between rivals in the event of dispute or conflict. This harmony is something that must be achieved by trying to reduce or eliminate both discord and conflict. This is a principle that can be used to create reconciliation in a nation that is politically divided. Harmony includes various processes. that prevents conflicts from occurring again by creating peace, stops the cycle of violence and rebuild democratic institutions once again. But in terms of practice, it is acknowledged that it may not be easy to follow the theoretical concept of reconciliation. This is because the reconciliation process cannot be separated from a society suffering from severe conflict and fear. Reconciliation is a difficult, long, unpredictable process that involves planning. Various steps and methods are appropriate and must be done continuously. It involves a change in attitude, such as having peace instead of revenge, shares memory management and creates explanations from various perspectives of equal conflict.

Keywords: 1. Buddhism on Reconciliation 2. Buddha on Reconciliation 3. Buddhism on Politics

บทนำ

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ยืดเยื้อและเรื้อรัง มาอย่างยาวนาน ระยะเวลาที่ผ่านมาทุกภาคส่วนมีความพยายามสร้างความปรองดองผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยสภาพความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่าไม่มีความคิดเห็นของฝ่ายใดที่ถูก หรือผิดไปทั้งหมด ท่ามกลางสภาวะความขัดแย้งที่แต่ละฝ่ายยังคงยึดมั่นอยู่ในจุดยืนของตนเอง สิ่งที่ต้องริเริ่มดำเนินการโดยเร็ว คือ การสร้างบรรยากาศแห่งความปรองดองให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมืองได้ให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะการสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์ที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้ที่มีความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์บนพื้นฐานของ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์และการผลักดันการปฏิรูปประเทศให้บรรลุผลสำเร็จ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างการรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องดังกล่าวตั้งแต่ระดับฐานรากอย่างทั่วถึงเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและขับเคลื่อนการพัฒนา โดยปราศจากความขัดแย้งต่อไป

การสร้างความปรองดองในชาติ ตามแผนราชกิจจานุเบกษา 25 กุมภาพันธ์ 2564 การปฏิรูปประเทศด้านการเมือง (ฉบับปรับปรุง) ซึ่งมีภารกิจหลักในการเสนอแนะมาตรการแนวทางการดำเนินการและกลไกในการสร้างความปรองดองของประชาชน และขจัดความขัดแย้งทางการเมือง ในสังคมได้พิจารณาผลการศึกษาวิจัยของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐในประเด็นเกี่ยวกับ ความขัดแย้งทางการเมืองและการสร้างความปรองดองแล้วเห็นว่า ทุกฝ่ายได้ร่วมกันแสวงหาทางออกต่อความขัดแย้งทางการเมืองปัจจุบัน และแลกเปลี่ยนมุมมองความคิด ในวงกว้างต่อข้อเสนอทางเลือก ความเป็นไปได้ต่าง ๆ ในการสร้างความปรองดองทางการเมืองที่ยอมรับได้ร่วมกัน และให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น และหาทางเลือกที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายอันจะส่งผลให้แต่ละฝ่ายสามารถก้าวออกจากจุดยืนที่แตกต่างกันมาสู่จุดร่วมที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นหัวใจของการสร้างความปรองดอง

เนื้อเรื่อง

นิยามของการปรองดอง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามของคำ ปรองดอง ว่าเป็นการออมชอม, ประนีประนอม, ยอมกัน, ไม่แก่งแย่งกัน, ตกลงกันด้วยความไกล่เกลี่ย, ตกลงกันด้วยไมตรีจิต (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ในทางการเมืองการปกครอง การปรองดองหมายถึง การจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่เคยแตกแยก ต่อสู้และปะทะกัน ทั้งในระดับความคิดและในระดับการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ในการตกลงเพื่อเข้าสู่การเจรจาสันติภาพ (peace talk) ระหว่างกลุ่มต่างๆ โดยไม่ใช้ความรุนแรง และทำการสร้างองค์กรหรือสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยในการเข้ามาช่วยปรองดองและต่อรองอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในที่นี้อาจจะรวมถึงการใช้มาตรการออกกฎหมายนิรโทษกรรม เพื่อเป็นเครื่องมือเยียวยาความเสียหาย โดยเริ่มจากการแสวงหาความจริงในอดีต สาเหตุความไม่เป็นธรรมในสังคม การช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับความเดือดร้อนจากความขัดแย้ง (วันชัย วัฒนศัพท์. 2550) การแสวงหาข้อเท็จจริงของความคิดแต่ไม่หาคนผิด และการจัดสรรอำนาจใหม่ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ แต่ควรระวังด้วยการใช้กฎหมายนิรโทษกรรมแต่เพียงอย่างเดียว ไม่สามารถนำไปสู่การปรองดองอย่างแท้จริงได้ การปรองดองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อต้นตอของความขัดแย้งในสังคมได้รับการแก้ไข การจะเริ่มแก้ไขได้ก็โดยการพิสูจน์ทราบ บันทึก และชี้แจงข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะสังคมมีสิทธิในการ

เข้าถึงความจริง การรับทราบความจริงจึงจะนำมาสู่ ความเข้าใจ การให้อภัย และเมื่อนั้นการปรองดองจึงจะเกิดขึ้นได้ (การปรองดอง จากวิกิพีเดีย, 2559) การปรองดอง (reconciliation) ยังหมายถึงการจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ในสังคมที่เคยแตกแยก ต่อสู้ และปะทะกัน ทั้งในระดับความคิดและในระดับการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ในการตกลงเพื่อเข้าสู่การเจรจาสันติภาพระหว่างกลุ่มต่าง ๆ โดยไม่ใช้ความรุนแรง และทำการสร้างองค์กรหรือสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยในการเข้ามาช่วยปรองดองและต่อรองอำนาจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในที่นี้อาจจะรวมถึงการเข้ามาตรากฎออกกฎหมายนิรโทษกรรม เพื่อเป็นเครื่องมือเยียวยาความเสียหายโดยเริ่มจากการแสวงหาความจริงในอดีต สาเหตุความไม่เป็นธรรมในสังคม การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเดือดร้อนจากความขัดแย้ง การแสวงหาข้อเท็จจริงของความคิดแต่ไม่หาคนผิด และการจัดสรรอำนาจใหม่ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) สำหรับในพระพุทธศาสนาได้เกิดเหตุการณ์ต่างๆที่บ่งบอกถึงความไม่สามัคคีปรองดองของคนในสังคมในสมัยพุทธกาลตลอดไปจนถึงความแตกแยกที่เกิดขึ้นในหมู่ของพระสงฆ์และพุทธบริษัทอื่นๆ ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศาสดาของชาวพุทธได้ทรงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขเรื่องราวต่างๆและทรงใช้วิธีการต่างๆเพื่อให้เกิดการกลับมาของความปรองดอง ดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้

มิตรไมตรี, สามัคคี, ความประสานไมตรี และ สันติภาพ

ความสามัคคี (unity) ที่พระพุทธเจ้าทรงรับรู้ ก็คือ การที่คู่ปรปักษ์กันสามารถอยู่ร่วมกันโดยปราศจาก อคติ ในระดับมหัพภาคนั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ในวาสุเดทสูตร ว่า มนุษย์มีความแตกต่างจากต้นไม้ใบหญ้า (ดินชาติและรากชาติ) แมลงและสัตว์ต่างๆเพราะต้นไม้ใบหญ้าและสัตว์อื่นๆมีหลากหลายชนิดหรือหลายสปีชีส์ แต่สำหรับมนุษย์มีเพียงชนิดหนึ่งเดียวหรือเพียงสปีชีส์เดียวเท่านั้น การจัดอันดับหรือการมีอคติเกี่ยวกับมนุษย์โดยอ้างชาติกำเนิดเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธว่าไม่สามารถยอมรับได้ หากว่าจะมีการจัดอันดับกันจริงๆ บรรทัดฐานเดียวที่จะนำมาวัดก็คือการกระทำและการประพฤติเท่านั้น

“...บุคคลจะชื่อว่าเป็นคนชั่ว เพราะชาติก็หาไม่ จะชื่อว่าเป็นพราหมณ์เพราะชาติก็หาไม่ ที่แท้ ชื่อว่าเป็นคนชั่วเพราะกรรม ชื่อว่าเป็นพราหมณ์เพราะกรรม เป็นขวานาเพราะกรรม เป็นคิลปินเพราะกรรม เป็นพ่อค้าเพราะกรรม เป็นคนรับใช้เพราะกรรม แม้เป็นโจรก็เพราะกรรม แม้เป็นทหารก็เพราะกรรม เป็นปุโรหิตเพราะกรรม แม้เป็นพระราชาก็เพราะกรรม...”

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงถึงความผูกพันอย่างลึกซึ้งต่อความเป็นหนึ่งเดียวของมวลมนุษย์โดยได้ทรงเปิดประตูของสงฆ์ออกให้แก่คนทุกชั้นวรรณะของสังคมอินเดียในสมัยนั้น การอยู่ร่วมกับคนที่นิยมความรุนแรง คนที่มีความเกลียดกัน และคนที่มีความโง่เขลาไม่ได้มีถูกกระทบโดยคุณสมบัติที่ต่ำทราม

ของบุคคลเหล่านั้น เป็นสิ่งพระพุทธเจ้าทรงประกาศไว้ ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้พระธรรมบทที่ 197-199 ว่า

“ในหมู่มนุษย์ที่จองเวรกัน พวกเราไม่จองเวรใคร เป็นอยู่สบายดีหนอ เมื่อหมู่มนุษย์จองเวรกัน พวกเราอยู่อย่างผู้ไม่จองเวรใคร”

“ในหมู่มนุษย์ที่เจ็บป่วย พวกเราอยู่อย่างไม่เจ็บป่วย เป็นอยู่สบายดีหนอ เมื่อหมู่มนุษย์เจ็บป่วย พวกเราอยู่อย่างไม่เจ็บป่วย”

“ในหมู่มนุษย์ที่มีความชวนชวาย พวกเราไม่มีความชวนชวาย เป็นอยู่สบายดีหนอ เมื่อหมู่มนุษย์ชวนชวายกัน พวกเราอยู่อย่างผู้ไม่มีความชวนชวาย”

หากการอยู่ร่วมกัน (coexistence) ตามที่แสดงมาหมายถึง การอยู่ร่วมกันกับฝ่ายตรงข้าม ความสามัคคี(unity) สำหรับพระพุทธเจ้าแล้วก็คือสภาวะที่ซึ่งความมีไมตรีหรือความมีมิตรภาพถูกขยายออกไปให้แก่ทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น ข้อสำคัญคือว่าศัพท์ที่พระพุทธเจ้าใช้อยู่บ่อย ๆ ก็คือ เมตตา ซึ่งเป็นศัพท์ที่มาจากคำว่า มิตตะ คือ เพื่อน แต่นิยามความหมายของพระองค์มีเกินกว่าคำว่า มิตรภาพแต่เป็นคำที่ขยายไปถึงความรักความเมตตาที่พระองค์เปรียบเทียบกับเหมือนความรู้สึกที่มารดามีต่อบุตรคนเดียวที่นางต้องการถนอมไว้ด้วยชีวิตของตนเอง ในการเปรียบเทียบกับการทำบุญในรูปแบบอื่นแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสว่าเมตตามีอานิสงส์มากกว่าอานิสงส์ของการถวายทานแก่ภิกษุหนึ่งพันรูป เมตตาเป็นสิ่งที่จะต้องขยายออกไปสู่สรรพสัตว์ทั้งปวงทั้งที่เคลื่อนที่ไม่ได้และที่เคลื่อนที่ได้ โดยไม่มีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ตัวยาว สัตว์ตัวใหญ่ สัตว์ตัวขนาดกลาง สัตว์ตัวขนาดเล็กมากเท่าประมาณ ทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น ทั้งอยู่ในที่ใกล้และอยู่ในที่ไกล ทั้งที่เกิดแล้วหรือยังแสวงหาที่เกิด คำนิยามนี้ไม่ยกเว้นสัตว์ใดๆทั้งสิ้น

ความคิดของความมีมิตรไมตรีว่า “ขอสัตว์ทั้งหลายจงเป็นสุขๆเถิด” นี้ได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยสามอย่างอื่นๆของพรหมวิหารธรรม (คือสภาวะอันสูงส่ง) ซึ่งชาวพุทธในนิกายฝ่ายเหนือ (มหายาน) เรียกว่า “เป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้” เมตตาหรือความรักในมิติที่กระฉับกระเฉงมากยิ่งขึ้นไปอีก ก็คือ กรุณา ได้แก่ความสงสาร ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีปฏิกิริยาและตอบสนองต่อความทุกข์และความเดือดร้อนของผู้อื่น มุทิตา คือความพลอยยินดี ซึ่งก็คือสิ่งที่เราจะเอื้อต่อความริษยาและความเป็นศัตรู และการพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หลักพรหมวิหารข้อที่ 4 ก็คือ อุเบกขา ซึ่งหมายถึงความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน อันจะช่วยกำจัดอุปสรรคต่อท่าทีของความสามัคคีและความปรองดองกัน

สามัคคี ซึ่งมีความหมายว่า ความเป็นหนึ่งเดียวและความสมัครสมานกันนี้ พระพุทธเจ้าทรงสนับสนุนว่าเป็นสิ่งที่ผูกพันสมาชิกของกลุ่มให้อยู่ด้วยกันได้ พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนแก่เจ้าลิจฉวีถึงความสำคัญของการประชุมกันด้วยความสมัครสมานและพร้อมเพรียงกัน การถกแถลงอย่างสมัครสมานและพร้อมเพรียงกันและการเลิกประชุมอย่างสมัครสมานและพร้อมเพรียงกัน พระพุทธเจ้า

ทรงตรัสว่าการพร้อมเพรียงและสมัคสมานกันของสงฆ์นำความสุขมาให้เหมือนกับการเกิดขึ้นของ พระพุทธเจ้าทั้งหลายและการประกาศคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ดังที่พระองค์ตรัสว่า “ความพร้อมเพรียงแห่งสงฆ์ให้เกิดสุข (สุขา สงฆสส สามัคคี) และการพยายามของสงฆ์ผู้มีความพร้อมเพรียงกันให้เกิดสุข (สมคฺคานํ ตโป สุขํ)” ความมีเมตตา ความสามัคคี และความปรองดองกัน จะช่วย ประกันให้บังเกิดสันติภาพและความมั่นคง พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่าสันติภาพคือสภาวะของความไม่ใช้ ความรุนแรงและความสมบูรณ์ทางศีลธรรม ในพระสูตรที่มีความสำคัญมาก 3 พระสูตร คือ ภูฏันทตสูตร อัคคัญญสูตร และจักกวัตตีสัณหาสูตร พระพุทธองค์ได้สืบสาวไปถึงสาเหตุของความรุนแรง อาชญากรรม และความตกต่ำทางด้านศีลธรรม ว่ามาจากความยากจน มาจากการแบ่งปันทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน และจากความสิ้นเนื้อประดาตัว พระองค์ตรัสว่า จากความยากจนนี้เองที่นำไปสู่ การลักขโมยกัน การใช้ความรุนแรง การสังหาร การทุบตี การทุบใส่ร้าย การประพฤติดินทาง การกล่าววาจาใส่ร้าย การพูดเพ้อเจ้อ การละโมภ การประสังข์ร้าย การมีความเห็นที่ผิด ตลอดไป จนถึงการใช้มนต์อาถรรพ์และการไม่เคารพในผู้นำ ผลของการกระบวนการณ์การเสื่อมทางด้านศีลธรรม ดังกล่าว ซึ่งก่อให้เกิดการเป็นศัตรูกัน การเกลียดชังกัน การเป็นศัตรูกัน และการคิดทำลายล้างกัน ในหมู่ประชาชน ก็จะส่งผลต่อไปให้บุตรฆ่าบิดามารดา บิดามารดาฆ่าบุตร ญาติพี่น้องฆ่ากัน ด้วยความรู้สึกเหมือนกับว่านายพรานล่าสัตว์ พระพุทธองค์ทรงเห็นว่า ในที่สุดแล้ว ผลของความยากจนในบั้นปลายก็จะนำไปสู่สงครามทำลายล้างมวลมนุษยชาติด้วยการใช้อาวุธที่มอันตราย เป็นสงคราม ซึ่งมนุษย์จะมองดูกันราวๆว่าเป็นสัตว์ พระองค์ทรงย้ำอีกว่า จะมีน้อยคนเท่านั้นที่จะรอดชีวิตในท่ามกลางการขัดกันด้วยอาวุธที่มีความรุนแรงมากเช่นนี้ ความยากจนมิใช่สิ่งเดียวที่พระพุทธเจ้าทรง ระบุว่าจะทำให้เกิดสงครามและความรุนแรง ในมหาทุกขขันธสูตร พระพุทธองค์ได้ทรงพบว่า ความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันทั้งหลายทั้งปวงนับตั้งแต่การขาดความสามัคคีและการทะเลาะเบาะแว้งกันใน ประเทศเรื่อยไปจนถึงความขัดแย้งในระดับภูมิภาคและในระดับระหว่างประเทศมีสาเหตุมาจากกาม มีเงื่อนไขมาจากกาม และถูกกระตุ้นมาจากกาม เนื่องมาจากกาม มีเงื่อนไขมาจากกาม ถูกผลักดันมาจากกาม และถูกเคลื่อนไหวกจากกาม พระราชาจึงทะเลาะกับพระราชา กษัตริย์จึงทะเลาะกับกษัตริย์ พรหมณ์จึงทะเลาะกับพรหมณ์ คฤหบดีจึงทะเลาะกับคฤหบดี มารดาจึงทะเลาะกับบุตร บุตรจึงทะเลาะกับมารดา บิดาจึงทะเลาะกับบุตร บุตรจึงทะเลาะกับบิดา พี่น้องชายทะเลาะกับพี่น้องชาย พี่น้องชายทะเลาะกับพี่น้องสาว พี่น้องสาวทะเลาะกับพี่น้องชาย เพื่อนทะเลาะกับเพื่อน ด้วยเหตุที่เกิดความขัดแย้งกันนี้ การทะเลาะวิวาท และการสู้รบจึงเกิดขึ้น พวกเขาจึงทำร้ายกันด้วยหมัด ด้วยก้อนดิน ด้วยท่อนไม้ หรือด้วยอาวุธ และผลที่ตามมาคือพวกเขาต้องประสบกับความตายและความบาดเจ็บปางตาย และยิ่งไปกว่านั้น เนื่องมาจากกาม มีเงื่อนไขมาจากกาม ถูกผลักดันมาจากกาม และถูกขับเคลื่อนมาจากกาม ประชาชนจึงบุกรุกเข้าไปในบ้าน ทำการปล้นสะดมบ้าน ปล้นตามทางหลวง และข่มขืนภรรยาของผู้อื่น ต่อแต่นั้น ผู้นำก็จะทำการจับกุมพวกคนเหล่านั้น นำพวกเขามาลงโทษ

โดยวิธีการต่างๆ และในที่สุดพวกเขาก็จะถึงแก่ความตายหรือความเจ็บปวดปางตาย นี่แหละคือความทุกข์อันเกิดจากกาม การสะสมความทุกข์ในโลกนี้ อันเนื่องมาจากกาม อันมีเงื่อนไขมาจากกาม อันถูกผลักดันจากกาม และอันถูกให้เคลื่อนไหวกจากกาม

ความพิพาทและความขัดแย้งในสมัยพุทธกาล

จากการวิเคราะห์หลังถึงรากฐานของความเป็นไตร่ ความสามัคคี ความสมัคสมานและความสันติ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้แสดงแก่ผู้ฟังที่มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก พระองค์ได้ตรัสถึงยุคสมัยที่ปลอดจากความขัดแย้งและความรุนแรงไว้หรือไม่? ประวัติศาสตร์ได้บอกกับพวกเราถึงเรื่องที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความจริงที่ว่าความพิพาทและความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะทรงสั่งสอนแนวความคิดอันสูงส่งเกี่ยวกับความเมตตาและความกรุณาต่อกัน แต่กษัตริย์ก็ยังคงทำสงครามกับกษัตริย์ สหายของพระพุทธเจ้าคือพระเจ้าพิมพิสารได้ถูกจองจำและถูกทรมานโดยพระโอรสของพระองค์เองคือพระเจ้าอชาตศัตรู พระเจ้าอชาตศัตรูพระองค์นี้มีความทะเยอทะยานที่จะสร้างจักรวรรดิ และพระองค์ได้มีแผนที่จะผนวกสาธารณรัฐของกษัตริย์ชาววัชชี พระญาติของพระพุทธเจ้าเองก็เกือบจะใช้อาวุธประหัตประหารกันในสงคราม เจ้าชายพระองค์หนึ่ง (วิฑูทกะ) ได้สังหารพระญาติฝ่ายศากยะของพระองค์ไปเป็นจำนวนมาก แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็ทรงตกเป็นเป้าของการพยายามสังหารหลายระลอกโดยพระเทวทัตพระญาติของพระองค์เอง แม้แต่ในวงการสงฆ์เอง ซึ่งเป็นสังคมตามอุดมคติที่มีความเสมอภาคกัน มีความยากจนเหมือนกัน มีการตัดสินใจแบบประชาธิปไตยและมีจุดยืนทางศีลธรรมที่สูงส่งเหมือนกัน ก็ยังมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงแม้ว่าจะปราศจากการใช้ความรุนแรงก็ตาม พระพุทธเจ้าทรงมีปฏิกริยาอย่างไร? และพระองค์ได้เสนอการแก้ไขไว้อย่างไรบ้าง?

การเกี่ยวข้องโดยตรงในการแก้ไขข้อขัดแย้ง

วิธีการต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงยอมรับมาใช้ในโอกาสต่างๆ ก็มีความแตกต่างกัน สำหรับพระเจ้าปเสนทิโกศลผู้ซึ่งมีความกระวนกระวายและเศร้าโศกหลังจากที่ได้พ่ายแพ้ต่อพระเจ้าอชาตศัตรูผู้เป็นหลานถึง 3 ครั้งนั้น พระพุทธเจ้าทรงอธิบายถึงควาเข้าใจประโยชน์ของการมีชัยชนะและการพ่ายแพ้ไว้ในพระธรรมบทพระคาถาที่ 201 ว่า: “ผู้ชนะย่อมก่อเวรผู้พ่ายย่อมนอนเป็นทุกข์ผู้ที่สละทิ้งซึ่งความชนะและความแพ้ได้แล้ว ย่อมนอนเป็นสุข.” เมื่อพระญาติของพระองค์คือพระญาติฝ่ายศากยะและพระญาติฝ่ายโลกิยะ เตรียมตัวทำสงครามเพื่อแย่งน้ำของแม่น้ำโลหิณียุ่นั้น พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปประทับนั่งอยู่ในท่ามกลางแฉลบและได้ถามปัญหาที่สำคัญกับพระญาติทั้งสองฝ่ายว่า “อะไรมีคุณค่ามากกว่ากัน หยดน้ำ หรือว่า ชีวิตของกษัตริย์?” พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนพระญาติว่าให้มีชีวิตอยู่โดยปราศจากความเกลียดชังกัน (ธรรมบท พระคาถาที่ 197-199) และได้ทรงเล่าชาดกหลายเรื่องเพื่อเน้นย้ำให้เห็นคุณค่าของความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในสัมโมทนชาดก (อีกชื่อหนึ่งว่า วัฏฏกชาดก) ทรงเล่าว่าฝูงนกกระจาบสามารถปลอดภัยจากอันตรายด้วยการพร้อม

เพรียงกันบินพาชายของนายพรานขึ้นสู่ท้องฟ้า ส่วนพวกนกที่มัวทะเลาะกันก็ไม่สามารถหลุดพ้นจากอันตรายและถูกจับได้ ในรุกขธัมมชาดก ทรงได้แสดงให้เห็นว่าพวกที่สามัคคีกันย่อมปลอดภัยส่วนพวกที่แตกสามัคคีย่อมตกอยู่ในอันตราย ในวรรณกรรมของอินเดียได้กล่าวถึงความดีของความสามัคคี โดยมีเรื่องหนึ่งเล่าถึงว่าบิดาได้สอนกับลูกๆว่าเมื่อนำแขนงไผ่มามัดรวมกันก็ย่อมไม่สามารถหักได้ แต่หากให้หักทีละแขนงก็จะสามารถหักได้โดยง่าย พระพุทธองค์ได้ทรงพยายามที่จะชักนำให้เจ้าวิทูททะยังการสังหารหมู่ชาวศากยะเพื่อเป็นการแก้แค้นถึง 2 ครั้ง โดยได้ไปประทับนั่งอยู่ที่ใต้ต้นไม้ที่ปราศจากเงาต้นหนึ่งแล้วตรัสบอกกับเจ้าวิทูททะว่า ร่มเงาของญาติทำให้พระองค์มีความรู้สึกสบาย การกระทำทั้งนี้ก็เพื่อจะแสดงความขอโทษแทนพระญาติของพระองค์มิใช่หรือ? เมื่อพระกลุ่ม 6 เข้ามารับร้ายพระกลุ่ม 16 พระพุทธเจ้าได้เข้าไปแทรกแซงโดยห้ามมิให้พระกลุ่ม 6 ทำร้ายพระกลุ่ม 16 โดยทรงชี้ว่าชีวิตย่อมเป็นที่รักของทุกสรรพชีวิต และทุกคนย่อมกลัวความตายทั้งนั้น (พระธรรมบท พระคาถาที่ 129-130) เมื่อเกิดการถกเถียงกันจากจุดเล็กน้อยจนกลายเป็นเรื่องใหญ่ซึ่งส่งผลให้เกิดการแตกความสามัคคีในสงฆ์และรวมทั้งทุกห้วงที่ให้การสนับสนุนแต่ละฝ่ายด้วยนั้น พระพุทธเจ้าทรงเอื้อมระอาและได้เสด็จไปสีกิเวกอยู่ป่าปาริเลยยะ เพื่อแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยและความผิดหวังของพระองค์ตลอดจนการให้ความสำคัญกับความไร้ประโยชน์ของความขัดแย้งด้วยการทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้น ความคิดของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับความพิพาทและความขัดแย้งนี้สามารถพบเห็นได้ในประสบการณ์ของโลกที่เป็นจริงซึ่งพระองค์ได้ประสบด้วยพระองค์เอง

จิตใจคือที่ซึ่งความรุนแรงได้เริ่มขึ้น

เป็นเวลาหลายครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงประณามการใช้ความรุนแรง โดยที่พระองค์ทรงมีหลักการที่สำคัญว่าใจมาก่อนการกระทำทุกอย่าง ดังที่ปรากฏอยู่ใน 2 พระคาถาแรกของพระธรรมบท แนวทางในทางป้องกันที่พระองค์ทรงเน้นย้ำก็คือการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติ กล่าวคือโดยการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในจิตใจ ในข้อนี้ คำขวัญของยูเนสโกได้เห็นตรงตามพระองค์ “เนื่องจากว่าสงครามเกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ ดังนั้นที่ใจของมนุษย์นี้แหละที่การปกป้องสันติภาพจะต้องถูกสร้างขึ้นมานี้” นี่คือนิยามที่พระพุทธเจ้าทรงต้องการให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น: “จงชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ หรือด้วยความรักจงชนะความชั่วด้วยความดีจงชนะความตระหนี่ด้วยการให้จงชนะความเท็จด้วยความจริง(ธรรมบท พระคาถาที่ 223)” ในทำนองเดียวกันนี้ พระองค์ก็ได้ทรงย้ำอีกว่า “เวรไม่ระงับด้วยการจองเวรเวรระงับได้ด้วยการไม่จองเวรหรือด้วยความรักนี่คือกฎอันเป็นนิรันดร์ (พระธรรมบท พระคาถาที่ 5) พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำซึ่งบทบาทอันจะทำให้ความพยายามในจิตใจมนุษย์ก่อให้เกิดการจองเวรโดยได้ตรัสไว้ทั้งทางด้านบวกและทางด้านลบไว้ดังนี้: “ในบุคคลผู้ซึ่งไม่ผูกใจเจ็บว่า “เขาได้ ว่าเรา เขาได้ทุบตีเราเขาได้เอาชนะเรา เขาได้ขโมยของของเรา” เวนของผู้นั้นย่อมระงับได้ ในบุคคลผู้ซึ่งมีการผูกใจเจ็บไว้เช่นนั้นเวรย่อมไม่ระงับ(พระธรรมบท พระคาถาที่ 3-4)” บุคคลผู้มีความอดทนไม่จองเวร และไม่ใช้ความรุนแรง พระพุทธเจ้าทรงตรัสบอกว่าเป็นบัณฑิต เป็นผู้ประเสริฐ และเป็นผู้มี

วุฒิกาวะ (พระธรรมบท พระคาถาที่ 258-261) และเป็นพราหมณ์ หรือเป็นนักพรต(พระธรรมบท พระคาถาที่ 142,405) “จงพูดความจริง ไม่พึงโกรธ และไม่พึงทำร้ายผู้ใด ด้วยฐานะ 3 อย่างนี้ บุคคล จะบรรลุถึงซึ่งเทวโลก และจะไม่เศร้าโศกอีกเลย(พระธรรมบท พระคาถาที่ 224) ครึ่งหนึ่งพระพุทธ องค์กรทรงตรัสกับพระโมคคัลลานเถระไว้ดังนี้ ในทำนองเดียวกัน ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลผู้ ประเสริฐนั้นได้แก่: “ผู้ที่ไม่มีความโกรธ อุดกั้นต่อการด่าว่า การประหาร และการจองจำได้ (พระธรรมบท พระคาถาที่ 399) และผู้ที่เป็นมิตรในหมู่ของคนที่เป็นศัตรูกัน และผู้สงบในหมู่ในหมู่ ของคนที่ไม่นิยมใช้ความรุนแรง(พระธรรมบท พระคาถาที่ 406) “คำสอนของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ได้แก่ ความอดทนอดกลั้นเป็นตบะอันเยี่ยมยอด และการไม่เข้าไปว่าร้าย การไม่เข้าไปทำร้ายผู้อื่น (พระธรรมบท พระคาถาที่ 184-185)” ความอดทนของพระพุทธองค์เมื่อถูกประณามหรือถูกด่าว่านั้น ทรงเปรียบว่าเหมือนกับสัตว์ที่ถูกฝึกให้มีระเบียบวินัย เหมือนกับช้างที่เข้าสงคราม: “เราจักอดกลั้นคำ ล่อลวงเกิน เหมือนช้างอดทนลูกศรที่ยิงออกจากแฉ่ง เพราะคนจำนวนมากเป็นผู้ทุศีล ช้างที่ฝึกดีแล้วเขา จึงจะนำไปสู่ที่ชุมนุมชนช้างที่ฝึกแล้ว พระราชาจึงเสด็จขึ้นทรงในหมู่มนุษย์ ผู้ที่ฝึกดีแล้วคืออดกลั้นต่อ คำล่อลวงเกินของผู้อื่นได้เป็นผู้ประเสริฐ(พระธรรมบท พระคาถาที่ 320-321)” บุคคลที่พระพุทธเจ้าทรง ยกย่องมากที่สุดคือบุคคลที่โดยการพูด การกระทำและการคิด “เป็นผู้ที่เชื่อมความสัมพันธ์ของบุคคล ทั้งหลายที่แบ่งแยกออกจากกัน เป็นผู้ส่งเสริมพวกคนที่เป็นมิตรกัน เป็นผู้สร้างสันติภาพ เป็นผู้รักใน สันติภาพ เป็นผู้ใคร่ต่อสันติภาพ และเป็นผู้พูดถ้อยคำเพื่อสันติภาพ”(ทีฆนิกาย)พระพุทธองค์ได้ทรง เน้นย้ำถึงคุณสมบัติของจิตใจไว้ในชาดกต่าง ๆ โดยกล่าวว่า เป็นคุณสมบัติ 10 อย่างที่พึงประสงค์ใน พระราชา หรือที่รู้จักกันดีว่า ทศพิธราชธรรม กล่าวคือ: 1. ทาน การให้ 2. ศีล ความประพฤติดีงาม 3. ปริจาคะ การบริจาค 4. อาชวะ ความซื่อตรง 5. มัททวะ ความอ่อนโยน 6. ตปะ ความทรงเดช 7. อักโกธะ ความไม่โกรธ 8. อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน 9. ขันติ ความอดทน 10. อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรมดา (ขาดก) ด้วยเหตุที่ใจมาก่อนการกระทำทุกอย่าง ทุกอย่างมีใจประเสริฐที่สุด และทุกอย่างล้วนแต่สำเร็จด้วยใจ การทำใจให้บริสุทธิ์เป็นหนทางแก้ (พระธรรมบท พระคาถาที่ 1-2) และพระพุทธองค์ได้ทรงอธิบายแก่พระอนนทว่า คำสอนของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ สรุปลงในสูตร สำเร็จ คือ “การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำแต่ความดี และการทำใจให้บริสุทธิ์”(พระธรรมบท พระคาถาที่183)

จากศีลสู่การปฏิบัติ

ในขณะที่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้คือเงื่อนไขอันจะนำไปสู่ความปรองดอง พระพุทธองค์ได้ ทรงแสดงถึงกรรมวิธีที่จะให้เกิดความปรองดองเกี่ยวกับความพิพาทและความขัดแย้งในหมู่สังฆ สถานการณ์ (หรืออภิกรรม) 4 อย่างที่จำเป็นต้องมีการแก้ไข มีดังนี้ คือ:1. การถกเถียงกันเกี่ยวกับธรรม วินัย (วิวาทาธิกรรม) 2. การโจทหรือการกล่าวหาซึ่งกันด้วยอาบัติต่าง ๆ (อนุวาทาธิกรรม) 3. การกล่าวถึง การต้องอาบัติ (อาปัตตาธิกรรม) 4. กิจธุระต่าง ๆ ที่สังฆจะต้องทำ (กิจจาธิกรรม) แนวทางที่ถูกกำหนด

ไว้ในวินัย ซึ่งเรียก อธิกรณสมณะ มี 7 อย่าง ดังต่อไปนี้ 1. สัมมุขาวินัย เป็นวิธีที่นำมาใช้โดยการสอบสวนและตัดสินในที่ประชุมอย่างเปิดเผยโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาประชุมและมีส่วนร่วม 2. สติวินัย เป็นวิธีการที่นำมาใช้โดยให้ผู้ที่ถูกกล่าวหากระทำความผิดและยอมรับว่าตนได้กระทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ 3. อมูพหวินัย เป็นวิธีการตัดสินผู้ที่ถูกกล่าวหาที่กระทำความผิดในขณะที่เป็นบ้า 4. ปฎิญาตกรณะ เป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาสารภาพผิดโดยไม่ต้องทำการสอบสวน 5. เภยยสิกขาเป็นวิธีการที่นำมาใช้เมื่อไม่สามารถบรรลุความมีเอกฉันท์ได้ ก็ให้ใช้เสียงข้างมาก 6. ตัสสปาปิยสิกขา เป็นวิธีการที่นำมาใช้เมื่อผู้ถูกกล่าวหาสารภาพหลังจากที่ได้ทำการสอบสวนอย่างเป็นทางการเป็นการเพิ่มโทษเพราะไม่ให้ความร่วมมือ 7. ตินวัตถการกวินัย เป็นวิธีการที่นำมาใช้โดยที่ทั้งสองฝ่ายในความพิพาทหรือความขัดแย้งยอมรับว่าตนได้กระทำความผิดและสารภาพต่อสงฆ์ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกต่อไป ก็ตกลงกันที่จะให้เรื่องยุติและเลิกแล้วต่อกัน ในอธิกรณสมณะ คือการระงับข้อพิพาทหรือความขัดแย้ง 7 ประการนั้น ข้อที่ใกล้เคียงกับวิธีการปรองดองมากที่สุด ก็คือข้อสุดท้าย ที่เรียกว่า ตินวัตถการกวินัย (แปลว่า วิธีคลุมไว้ด้วยหญ้า) เป้าหมายสุดท้ายของการปรองดองนั้นในทางลบก็คือป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกและในทางบวกนั้นก็คือการรื้อฟื้นความเป็นมิตรไมตรี ความสามัคคี ความสมัคสมานและสันติภาพ กระบวนการจะเริ่มต้นด้วยการให้ทั้งสองฝ่ายในความพิพาทหรือความขัดแย้งได้ยอมรับความผิดของตนเอง โดยการให้กระบวนการต่อไปของการให้อภัยด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันนั้น ในขั้นตอนสุดท้ายก็คือการลืมนความผิดเดิมนั้นเสียและไม่ผูกใจเจ็บกันอีกต่อไป

องค์ประกอบสำคัญเพื่อการปรองดองที่มีประสิทธิผล

การยอมรับในการกระทำผิดของบุคคล การทำใจ และการใช้ความระมัดระวังในอนาคตที่จะป้องกันมิให้กระทำผิดอีกครั้ง เป็นองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการเพื่อให้เกิดการปรองดองที่มีประสิทธิผล ในข้อนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในสามัญญผลสูตรดังนี้: เพื่อความองกามแห่งธรรมะและวินัย บุคคลผู้ยอมรับความผิดจะต้องทำการแก้ไขตามธรรมะพร้อมกับระมัดระวังในอนาคต (อังคุตตรนิกาย) ในอังคุตตรนิกาย ระบุถึงบัณฑิต 2 จำพวก คือ: บุคคลที่เห็นและยอมรับความผิดของตน และบุคคลที่ยกโทษให้แก่คนที่สารภาพความผิดของตนแล้ว บุคคลที่มีได้ทำตามนี้ได้ชื่อว่า คนพาล 2 จำพวก (อังคุตตรนิกาย) การกระทำดังกล่าวข้างต้นได้กระทำไปโดยปราศจากอคติ 4 คือ 1. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ 2. โทสาคติ ลำเอียงเพราะเกลียด 3. ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว 4. โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา (อังคุตตรนิกาย) ธรรมะอีกหมวดหนึ่งที่กล่าวถึงซ้ำๆในคัมภีร์ ก็คือการกระทำ 4 อย่างที่บุคคลแสดงออกถึงท่าทีต่อบุคคลอื่น คือ 1. ทาน การเอื้อเฟื้อ 2. ปิยวาจา วาจาสุภาพหรือวาจาอ่อนหวาน 3. อตถจริยา การประพฤติที่เป็นประโยชน์ 4. สมานัตตตา การยอมรับในความเสมอภาคกัน (อังคุตตรนิกาย, ทีฆนิกาย 8) การใช้คำแนะนำของพระพุทธเจ้ากับความขัดแย้งในปัจจุบันการใช้คำแนะนำทั้งปวงของพระพุทธเจ้าเพื่อสร้างความปรองดองหลังจากเกิดความขัดกันด้วย

อาวุธซึ่งชาติต่างๆได้ประสมกันมาเมื่อไม่นานมานี้ นั้น จะต้องดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ทั้งสองฝ่ายในความขัดแย้งต้องยอมรับที่จะยุติความเป็นศัตรูกันเพื่อผลดีของประชาคม 2. แต่ละฝ่ายต้องยอมรับในการกระทำผิดของตนและให้ผู้แทนของแต่ละฝ่ายทำการสารภาพในความผิดที่ได้กระทำไปแล้วนั้น 3. แต่ละฝ่ายพึงให้อภัยแก่กันและกัน 4. มีการแก้ไขทั้งสองฝ่ายด้วยการกระทำในทางบวก 5. มีการดำเนินขั้นตอนต่างๆเพื่อป้องกันมิให้เกิดสถานการณ์แบบนั้นขึ้นในอนาคต 6. ทั้งประชาคมต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการในขณะที่สามขั้นตอนแรกเป็นสิ่งสำคัญ แต่สามขั้นตอนหลังก็เป็นตัวเสริมให้การปรองดองกระทำได้สำเร็จ และพระพุทธเจ้าได้ทรงให้นำแนะนำที่มีประโยชน์ไว้ โดยที่แต่ละประเด็นจะต้องทำการสืบสวนโดยเริ่มตั้งแต่ที่รากเหง้าของปัญหานั้นๆ โดยให้ใช้ “โยนิโสมนสิการ” เป็นเครื่องมือ คือจะต้องสืบสาวเรื่องราวโดยแยบคายว่า ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้อย่างไร? อะไรคือสาเหตุของความขัดแย้ง? การกระทำอะไร หรือการไม่กระทำอะไรที่นำไปสู่ความขัดแย้งนี้? เหล่านี้คือปัญหาที่จะต้องยกขึ้นมาถามเมื่อจะให้แต่ละฝ่ายทำการแก้ไขฝ่ายตน การทำการแก้ไขนั้นจะต้องหาสาเหตุให้พบแล้วจึงทำการแก้ไข การดำรงไว้หรือการให้หลักประกันว่าจะมีสันติภาพและความมั่นคงปลอดภัยในอนาคตก็ต้องเป็นผลสุดท้ายของการสร้างความปรองดอง ด้วยการกระทำโดยวิธีนี้เท่านั้นความขัดแย้งถึงจะ “ถูกกลบไว้ด้วยหญ้า” อย่างที่พระพุทธเจ้าได้ทรงทำการเปรียบเทียบไว้ (พระไตรปิฎก ไทย (ฉบับหลวง) เล่มที่ 25)

หลักการทางพระพุทธศาสนาในแง่การปฏิบัติ

กรณีที่ดีที่สุดที่จะนำมาเป็นตัวอย่างของการใช้หลักการของพระพุทธเจ้าในทางปฏิบัติ ก็คือกรณีของพระเจ้าอโศกผู้ทรงธรรม (ธรรมาโศกราช) ซึ่งเป็นพระจักรพรรดิองค์ที่ 3 ของราชวงศ์เมารยะของอินเดีย (265-228 ก่อนคริสตกาล) พระเจ้าอโศกทรงก้าวขึ้นสู่อำนาจโดยผ่านสงครามแย่งชิงราชบัลลังก์เป็นเวลา 4 ปี ซึ่งในสงครามครั้งนี้ ตามข้อมูลในภาษาสันสกฤตของศรีลังกา (ชญาตา เข็มเพชร 2565) ระบุว่า พระองค์ได้สังหารพี่น้องต่างมารดาถึง 99 คน และตามข้อมูลของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานระบุว่า พระองค์ได้ทำลายศัตรูอีกเป็นจำนวนมาก จากการโหดร้ายของพระองค์นี้เอง พระองค์จึงได้พระนามว่า จันหาโศก แปลว่า อโศก ผู้ดุร้าย ในปีที่ 4 ของการครองราชย์ พระองค์ได้ยอมรับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของพระองค์ หลังจากที่ได้ทรงเปลี่ยนมาเป็นชาวพุทธแล้ว 4 ปี พระองค์ได้ทำสงครามเพื่อผนวกแคว้นกาลิงคะที่ยังไม่ได้ถูกผนวกให้มาอยู่ในจักรวรรดิของพระองค์ ในระหว่างสงครามอันโหดร้ายในครั้งนี้ มีประชาชนถูกเนรเทศจำนวน 1 ล้าน 5 แสนคน มีประชาชนถูกสังหารในสนามรบจำนวน 1 แสนคน และประชาชนอีกจำนวนหลายเท่าเสียชีวิตเพราะความอดอยากและโรคระบาด พระองค์ทรงรู้สึกเศร้าสลดและได้ทรงแสดงออกมาเป็นคำพูดของพระองค์ว่า “เป็นความเจ็บปวดตรวดราวใจเป็นที่สุด” และ” ทุกวันนี้ คนที่หนึ่งพัน หรือคนที่หนึ่งพันของบุคคลที่ถูกสังหาร คนที่เสียชีวิต และคนที่ถูกเนรเทศในกาลิงคะ จะเป็นข้อวิพากษ์ที่สำคัญ” (หลักศิลาจารึกหลักที่ 13) พระองค์ไม่เพียงแต่จะทรงยกเลิกสงครามในช่วง 37 ปีแห่งการครองราชย์ที่เหลือของพระองค์

เท่านั้น แต่พระองค์ยังได้สั่งสอนโอรสและนัดดาของพระองค์มิให้ใช้วิธีการขัดกันด้วยอาวุธ ด้วยเหตุที่พระองค์เป็นผู้ปกครองที่ยึดหลักสัจนิยม พระองค์จึงได้ปฏิเสธที่จะทำสงครามในอนาคตและดังนั้นจึงได้ให้คำแนะนำต่อไปดังนี้: “แม้แต่ว่าจะเป็นการใช้การพิชิตด้วยอาวุธ พวกเขาก็จะต้องมีความอดทนและมีการลงโทษสถานเบา” หลักการ 4 ข้อ ของพระเจ้าอโศกที่สอดคล้องสัมพันธ์กับเรื่องที่กำลังอภิปรายเกี่ยวกับการปรองดองมาจากเสาหินหมายเลขที่ 12 ว่าดังนี้: 1. ให้ปฏิบัติและให้การสนับสนุนต่อทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติที่เกิดจากสภาวะภายในของพวกเขา เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2. ให้ระมัดระวังในการใช้วาจา คือ อย่าวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่เหมาะสม และแม้ว่าจำเป็นจะต้องวิพากษ์วิจารณ์ ก็ให้ใช้ภาษาของพลเมืองที่เขาใช้กัน 3. ทำความเข้าใจประเด็นความคิดของฝ่ายตรงข้าม หรือให้อาใจเขามาใส่ใจตัว 4. มาประชุมกันพร้อมกันด้วยฝ่ายตรงข้ามเพื่อปรึกษาหารือ หาความประนีประนอมและความสมานฉันท์ การมาประชุมกันเนื่องๆเพื่ออภิปรายถกแถลง เป็นหนึ่งในหลักการ 7 ข้อ ที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้สำหรับป้องกันความเสื่อมและความตกต่ำของประชาคม ไม่ว่าจะเป็นประชาคมทางการเมือง ประชาคมทางสังคม หรือประชาคมทางศาสนาก็ตาม ในคัมภีร์พระบาลี เรียกหลักการนี้ว่า อปริหานิยธรรม (แปลว่า หลักการเพื่อป้องกันความเสื่อม) ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับกระบวนการปรองดองที่เรากำลังกล่าวถึงนี้ หลักการทั้ง 7 ประการเมื่อนำมาใช้ในสถานการณ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ก็ควรปรับในเรื่องสำนวนและศัพท์แสงต่างๆให้เป็นดังต่อไปนี้: 1. จงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจการสาธารณะ เคารพในหลักการประชาธิปไตยที่เกี่ยวกับการประนีประนอมและการสมานฉันท์ ตลอดจนการรักษาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวแม้ว่าจะมีความต่างกันก็ตาม 2. จงรักษาสมดุลระหว่างสิ่งโบราณและสิ่งสมัยใหม่ และทำการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ และอย่างระมัดระวังอย่าได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 3. จงรู้จักคุณค่าของภูมิปัญญาโบราณที่ถ่ายทอดกันมาหลายชั่วอายุคน 4. จงให้ความสำคัญแก่ผู้หญิงและความต้องการที่จะได้รับความคุ้มครองของพวกเขา 5. จงให้ความสำคัญมรดกทางวัฒนธรรมและทางจิตวิญญาณ 6. จงให้ความสำคัญคุ้มครองและปฏิบัติตามศาสนา และ 7. จงเปิดกว้างที่จะยอมรับอิทธิพลทางศาสนาและทางจิตทั้งปวงด้วยจิตวิญญาณแห่งการมีใจกว้าง

สรุป

ความปรองดองได้แก่กระบวนการต่างๆ ที่ป้องกันแก้ไขไม่ให้ความขัดแย้งเกิดขึ้นมาใหม่อีกครั้ง โดยการสร้างสันติภาพ หยุดยั้งวงจรความรุนแรง และสร้างสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ในส่วนของแนวทางการปฏิบัตินั้นเป็นที่ยอมรับว่าอาจไม่ยากนักที่จะสามารถทำตามแนวคิดทฤษฎีของการปรองดอง เนื่องจากกระบวนการปรองดองไม่สามารถแยกออกจากสังคมที่มีปัญหาความขัดแย้งและความหวาดกลัวอย่างรุนแรงได้ การปรองดองเป็นกระบวนการที่ยากลำบาก ยาวนาน คาดเคาได้ยากและเกี่ยวข้องกับการวางแผน ขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม และต้อง

ทำอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่น การมีสันติธรรมแทนที่จะแก้แค้น การจัดการความทรงจำร่วมกัน และสร้างการอธิบายจากมุมมองต่างๆ ของความขัดแย้งอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น

ในทางปฏิบัติ สังคมไทยหลังปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา (อำนวย เกาตระกูล และคณะ. 2562). เป็นสังคมที่มีความแตกแยกกันอย่างมาก ทั้งความแตกแยกทางการเมือง (ระหว่างกลุ่มเสื้อสีต่างๆ) ความแตกแยกทางเศรษฐกิจ (ความแตกต่างระหว่างชนชั้น ความไม่เป็นธรรมในการแบ่งปันทรัพยากร) และความแตกแยกทางสังคม (การไม่ได้รับความยุติธรรม หรือ ถูกปฏิบัติแบบ “สองมาตรฐาน”) นำมาสู่การจัดการปัญหาด้วยการตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) สมัชชาปฏิรูปประเทศ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทยในการสร้างความปรองดองในชาติ

บทความเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระพุทธเจ้ากับความปรองดองเพื่อนำมาใช้สร้างความปรองดองในชาติ” หากถูกนำมาศึกษาอย่างละเอียดแล้วนำหลักการต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นหลักการปรองดองเชิงพุทธมาใช้ในประเทศไทยที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีความแตกแยกกันล้วนแล้วแต่เป็นชาวพุทธ จึงควรที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นแก่คนไทยจะได้นำมาพิจารณาเพื่อสร้างความปรองดองที่ยั่งยืนของคนในชาติไทยต่อไป

การสืบค้นหาความจริงของ “คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ” ที่ได้ออกผลการศึกษาในช่วงปลายปี พ.ศ. 2555 และรายงานที่จัดทำโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ถึงผลการตรวจสอบกรณีเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช. หรือกลุ่มคนเสื้อแดง) ระหว่างวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2553-19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 นำมาสู่ข้อถกเถียงและการตั้งคำถามอย่างกว้างขวางต่อเนื้อหาและข้อสรุป ความพยายามสร้างความปรองดองที่ผ่านมาของสังคมไทยสะท้อนว่ากระบวนการปรองดองเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องอาศัยการถกเถียงอย่างสร้างสรรค์ ต้องอดทนต่อข้อมูลและการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง จริงใจและเปิดใจยอมรับฟังเสียงจากผู้เห็นต่างให้มากกว่าเดิม ทั้งนี้เป้าหมายคือการสร้างความไว้วางใจระหว่างคนในสังคม (วุฒิสาร ตันไชย และคณะ 2556)

ในการนำหลักการและกระบวนการปรองดองมาใช้ในสังคมไทย ต้องไม่ลืมว่าการปรองดองมีความสัมพันธ์กับระบบการเมือง โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ไม่มีกระบวนการปรองดองใดที่แยกตัวออกจากเศรษฐกิจและการเมือง และต้องคำนึงว่าความขัดแย้งที่มีมาเป็นเวลายาวนานไม่สามารถจัดการได้ภายในระยะเวลาอันสั้น แต่จำเป็นต้องใช้กระบวนการที่กินเวลาในการเปิดเจรจาระหว่างกลุ่มต่างๆ และใช้กลไกช่วยเหลือเยียวยาจนทุกกลุ่มในสังคมสามารถกลับมาดำรงอยู่ร่วมกันได้ด้วยความอดทนต่อความหลากหลาย และที่สำคัญที่สุด การปรองดองที่

แท้จริงมีอาจทำได้โดยใช้ความรุนแรงและกำลังบังคับ มีอาจเกิดขึ้นได้ด้วยวาทะกรรมที่ปราศจากสำนึกในความผิด และการสรุปทเรียนแห่งความผิดพลาดที่จะไม่กระทำต้อกันอีก การปรองดองจะสำเร็จได้ก็ต้งเริ่มด้วยการชำระประวัติศาสตร์ ให้ข้อเท็จจริงปรากฏ ไม่ใช่การทำให้ความจริงหายไป

บรรณานุกรม

ชญาดา เข้มเพชร. (2565). การสร้างความปรองดองสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทยโดยใช้หลักบรร:

บ้าน วัด โรงเรียน . วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(2), 1-10.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2546). ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพมหานคร: นานมีพับลิเคชั่นส์.

พระไตรปิฎก ไทย (ฉบับหลวง) เล่มที่ 25 สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐ-ธรรมบท-อุทาน-อติวุตตกะ-สุตตนิบาต.

ราชกิจจานุเบกษา 25 กุมภาพันธ์ 2564 เล่ม 138 ตอนพิเศษ 44 ง (ฉบับปรับปรุง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์. อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2550). ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือการแก้ปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 3).
ขอนแก่น : ศิริภณธ์ ออฟเซ็ท.

วุฒิสาร ตันไชย และคณะ. (2556). การสร้างความปรองดองแห่งชาติ. (รายงานวิจัยสถาบันพระปกเกล้า). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ลักษณ์.

สถาบันพระปกเกล้า (2555). รายงานวิจัยการสร้างปรองดองแห่งชาติ. รายงานวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างปรองดองแห่งชาติสภาผู้แทนราษฎร.

อำนวย เกาตระกูล และคณะ. (2562). รายงานการประเมินวิเคราะห์ปัจจัยแนวโน้มของปัญหาที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง: โครงการสำรวจทัศนคติของประชาชน ภายใต้โครงการสร้างความรักความปรองดองในสังคม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดความขัดแย้ง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนาสมรรถนะอาชีพประเทศไทย มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

การปรองดอง จากวิกิพีเดีย.สืบค้น 7 มีนาคม พ.ศ. 2567.จาก วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี

<https://th.wikipedia.org/wiki/การปรองดอง>

แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
ชุมชนแขวงทิวรรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
THE GUIDELINES HISTORICAL AREA FOR ENHANCING LEARNING IN
HIRANRUCHI SUBDISTRICT, THONBURI DISTRICT, BANGKOK

พงษ์พันธ์ นารีน้อย¹, จริยาภรณ์ เจริญชีพ², กัญญาณัฐ เสี่ยงใหญ่³
ประพันธ์ สหพัฒนา⁴, อภิสิตี คุณวรปัญญา⁵
Phongphan Nareenoi¹, Jariyaporn Charoensheep², Kanyanat Seangyai³
Prapan, Sahapatthana⁴, Aphisit Kunnaworapanya⁵
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน มุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งปัญญา และพัฒนาผู้เรียนสู่

^{1, 2} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Assistant Professor Department of Social Sciences for Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Assistant Professor, Dr., Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Assistant Professor Dr., Department of Social Studies, Faculty of Education, Thonburi Rajabhat University

⁵ ดร. นักทรัพยากรบุคคล มหาวิทยาลัยมหิดล

Dr., Human Resource Officer, Senior Professional Level, Mahidol University

Corresponding author; Email: phongphan.na@o365.bsru.ac.th

(Received: 18 May 2024; Revised: 17 June 2024; Accepted: 2 July 2024)

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการยกระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1. ด้านพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก 2. ด้านประวัติศาสตร์เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงศาสนา และเป็นแหล่งที่มีผู้คนมาจากหลากหลายเชื้อชาติ 3. ด้านกิจกรรมบูรณาการ กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นโมเดลที่สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน 4. ด้านภาครัฐและเอกชนมีการบริหารและดูแลชุมชนด้วยความตั้งใจ ยุติธรรม และมีวิสัยทัศน์ 5. ด้านผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมของชุมชนและมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มุ่งเน้นด้านวิชาการ การบอกเล่า และสภาพแวดล้อม และ 6. ด้านสถาบันการศึกษา มีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา

คำสำคัญ : 1. ส่งเสริมการเรียนรู้ 2. ชุมชนแขวงหิรัญรูจี 3. กรุงเทพมหานคร

ABSTRACT

This academic article aims to present guidelines history area for enhancing community learning. To aim to create a learning society intellectual society and develop students towards change in the 21st century. It was found that the success0 factors for upgrading to promote community learning consist of 6 areas: 1. The area is located in an area with convenient transportation routes 2. The historical area is a historical, religious tourist area and is a place where people come from many nationalities. 3. Integrated activities the process of organizing learning experiences is consistent with learning skills in the 21st century, a concept that can be applied to benefit the community. 4. The public and private sectors have managed and looked after communities with intention, fairness, and vision. 5. Community leaders participate in the community and directly influence the development of learning resources focusing on academics, storytelling, and the environment, and 6. Educational institutions include Bansomdejchaopraya Rajabhat University, which plays an important role in develop

Keywords: 1. Promote learning 2. Hiranruchi Subdistrict 3. Bangkok

บทนำ

ชุมชนแขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตธนบุรี ครั้งแรกที่ได้รับประกาศจัดตั้งชุมชนจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อพ.ศ.2535 มีจำนวน 8 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนวัดประดิษฐาราม ชุมชนบางไส้ไก่บ้านสมเด็จ ชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จ ชุมชนสี่แยกบ้านแขก ชุมชนศรีภูมิ ชุมชนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ ชุมชนสามัคคีศรีสุพรรณ และชุมชนประสานมิตร ต่อมาในพ.ศ.2549 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ชุมชน คือ ชุมชนวัดหิรัญรูจี (สำนักงานเขตธนบุรี, 2566) ในปัจจุบันชุมชนในแขวงหิรัญรูจีมีทั้งสิ้น 9 ชุมชน การที่ยกระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนนั้นจะต้องอาศัยทุนทางสังคมเป็นทุนทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ และยังคงรักษาประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มามีมาจากรากฐานความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ที่สั่งสมจนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติที่เชื่อมต่องานความรู้ผ่านกระบวนการพัฒนาจนเป็นองค์ความรู้ที่มีชื่อเสียงและควรอนุรักษ์ไว้ (ชฎากาญจน์ เจริญรบ, 2559: 56-70) เช่น ด้านดนตรี มี 3 ภูมิปัญญา ได้แก่ ชลุ่มบ้านลาว หัวโชนบ้านคิลปะไทย และเทศน์โล้สำเภา นอกจากนี้ยังมีงานประดิษฐ์ 5 ภูมิปัญญา เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว การทำกระเช้าสับ งานสานจากพลาสติก เหยี่ยวโปรยทาน และการร้อยพวงมาลัย โดยประชาชนสามารถใช้ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้ ตลอดจนทุนทางวัฒนธรรมที่มีประเพณีและภูมิปัญญาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนโดยอาศัยผู้นำที่เรียกว่า ปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งจัดเป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อการสืบค้นในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (Source for Access to LW) (พงษ์พันธ์ นารีน้อย, 2561: 250) ได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ชุมชนแขวงหิรัญรูจียังตั้งอยู่บนพื้นที่ตั้งสามศาสนาหลัก คือ ศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม แต่ประชากรส่วนใหญ่จึงมีความหลากหลายเชื้อชาติ เช่น กลุ่มชาวไทยพุทธ คริสต์ มุสลิม จีน อินเดีย มอญ และลาว เป็นต้น ก่อให้เกิดบทบาทการรวมกลุ่มการสร้างเสริมความเข้มแข็งและการพัฒนาชุมชนในรูปแบบส่งเสริมการเรียนรู้ที่ได้กระจายตัวอยู่รอบชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรูจี

นอกจากนี้แล้ว การยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรูจินั้นต้องอาศัยแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นที่ฐานที่มุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งปัญญาการศึกษาเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้สร้าง ระบบการศึกษานี้เป็นระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ก่อให้เกิดการสร้างคนให้มีความสุขกับการเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรูจี การที่พัฒนาผู้เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงในของโลกศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมของคนทุกวัยที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้มีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาในลำดับที่สูงขึ้น (ขวัญชัย ชวนา และธารทิพย์ ชวนา, 2561: 2. การเรียนรู้ นั้นจึงก่อให้เกิดบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะที่สร้างสรรค์และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการพัฒนาด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรูจี

โดยการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นบุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ (อเนชา วิชาไชย และคณะ, 2563) จึงนำไปสู่การยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรุจี เช่น ด้านบริการวิชาการ ด้านกิจกรรม ด้านพิพิธภัณฑ์ และด้านศูนย์การเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพ ที่พร้อมมีบทบาทสำคัญกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ การส่งเสริมความคิด การจินตนาการ ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจึงมีสนใจศึกษาแนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เนื่องจากชุมชนแขวงหิรัญรุจีมีสภาพความเป็นที่พื้นที่เชิงเกษตรกรรมโดยเฉพาะสวนผลไม้ ทุ้งหญ้า ในอดีตได้มีการพัฒนาจนกลายสภาพมาเป็นสภาพบ้านเรือน อาคารที่อยู่อาศัย จนก่อเกิดเป็นชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรุจีที่คนในชุมชนแขวงหิรัญรุจี ภาครัฐและภาคเอกชนมีการรวบรวมองค์ความรู้ในพื้นที่และได้พัฒนาจนกลายเป็นแหล่งการเรียนรู้ ก่อให้เกิดแนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน

แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้มีการทบทวนวรรณกรรม ด้านแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดแหล่งเรียนรู้ แนวคิดพิพิธภัณฑ์ แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม แนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในสังคมโลกศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคม และชุมชน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต โดยเฉพาะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดจากค้นหาและได้รับความรู้ใหม่ที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์และการปฏิบัติด้านต่าง ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ ทักษะ ทศนคติ และค่านิยม การเรียนรู้สามารถพัฒนาได้โดยการศึกษาจากการฝึกปฏิบัติเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดชีวิต สำหรับแนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิตนั้นจัดเป็นแนวคิดที่มาจากในคัมภีร์กุรอ่านที่มีคำสอนว่า บุคคลพึงเรียนรู้ตั้งแต่วัยในเปลถึงหลุมฝังศพ (From cradle to grave) หรือ จากครรภ์มารดาถึงสูสาน (From womb to tomb) คอมินิอุส (Comenius) นักศึกษาในสมัยนั้น ได้พูดถึง รายละเอียดของกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตว่า ควรจัดให้มีโรงเรียน สำหรับทุกคน กล่าวคือ โรงเรียนสำหรับทารกแรกเกิด เด็กก่อนวัยเรียน เด็กเยาวชนวัยเรียน คนหนุ่มสาว และคนชรา (ข้อฟ้า ทิตาราม, 2560: 3) ขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เกี่ยวกับ

การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงวัย เพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีความรู้ทักษะ และประสบการณ์ต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต

นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ได้มีการปฏิรูปการศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะหมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ว่าด้วย การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (Office of Standards and Quality Assessment, 2004) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งโดยต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาศักยภาพในตัวคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ให้เป็นคนรู้จักการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักพึ่งตนเองและดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

แนวคิดแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ของสังคมในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนการสอนได้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน บทบาทสำคัญของแหล่งเรียนรู้จึงต้องมีหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อขยายองค์ความรู้และนำไปสู่การพัฒนาแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 25 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) กล่าวว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้กันอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เรียนมีอิสระภาพในการเลือกตามความสนใจของผู้เรียนเอง ส่งเสริมความคิดริเริ่ม และทักษะในรูปแบบต่าง ๆ (สุพล ฉุนแสนดี, 2555)

แนวคิดพิพิธภัณฑ์

พัฒนาการการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ได้ผันแปรไปตามพัฒนาแนวคิดทางการศึกษา ซึ่งเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนโดยมีจุดศูนย์กลางที่ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากตัวผู้เรียน (ประภาพรรณ ชื่นแขก, 2555: 19) โดยมีประวัติศาสตร์ถือเป็นพื้นฐานความรู้ความเป็นมาของชาติให้รู้จักคุณค่าและรักษามรดกทางวัฒนธรรม

ที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้ให้ ขณะที่สังคมไทยยังเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์จึงสามารถทำหน้าที่ในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับคนในชาติได้เรียนรู้เรื่องราวจากอดีตโดยศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ พิพิธภัณฑ์ ประกอบกับภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงเมื่อพ.ศ.2489 การศึกษาประเทศไทยที่เคยรับอิทธิพลจากประเทศประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้เปลี่ยนมาเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการสร้าง Americanization คือ การทำให้เหมือนอเมริกัน (กฤษณพงศ์ กิรติกร, 2555: 13) เนื่องจาก ไม่ต้องการให้ประเทศไทยอยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ โดยสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือประเทศไทย ได้แก่ ด้านการทหาร ด้านระบบราชการ ด้านสาธารณสุข และด้านการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีรายวิชาที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์

สถาบันการศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ตั้งแต่ระดับอุดมศึกษาที่เปิดรายวิชาพิพิธภัณฑ์เป็นแห่งแรก คือ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2498 โดยมีจุดมุ่งหมายหลักให้เป็นคณะวิชาที่ผลิตครูอาจารย์และนักโบราณคดี รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานโบราณคดีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในกองโบราณคดีของกรมศิลปากร หรืองานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโบราณคดี ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้เปิดการสอนรายวิชาพิพิธภัณฑ์ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ได้แก่ หลักสูตรสาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล โดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย ได้จัดการสอนวิชาพิพิธภัณฑ์ศึกษา (Museum Studies) รายวิชาการจัดการหอศิลป์ ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดการสอน รวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏ เช่น สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีรายวิชาเปิดสอนระดับปริญญาตรีชื่อวิชา พิพิธภัณฑ์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Museum ology for Local Development) เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องแหล่งเรียนรู้ภายใต้พิพิธภัณฑ์

แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม

ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) เป็นตัวตอนที่ฝังตัวอยู่ในบริบททางสังคม และด้วยเหตุนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทุนทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (Prieur et al, 2008) ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศเนื่องด้วยประเทศไทยมีความโดดเด่นและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีผู้มีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยมากกระจายอยู่ทุกพื้นที่ ซึ่งหากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนดังกล่าวได้อย่างเต็มที่แล้ว ก็จะนำมาซึ่งการสร้างสรรคคุณค่าและมูลค่าเพิ่มต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2562) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทุนทางวัฒนธรรม คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ แบ่งตามรูปธรรมและนามธรรมออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ที่จับต้องได้ (Tangible) และที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดไว้มี 6 สาขา ได้แก่ 1. ภาษา และวรรณกรรมพื้นบ้าน 2. ศิลปะการแสดง 3. แนวทางปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล 4. งานช่างฝีมือดั้งเดิม 5. ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและ

จักรวาล และ 6. กีฬากฎมัยปัญญาไทย เห็นได้ว่า ทนทางวัฒนธรรม จัดว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการสะสมความรู้ และองค์ความรู้ของภูมิปัญญา ได้แก่ ภาษา ความเชื่อ ที่ได้เก็บสะสมไว้และถ่ายทอดให้รุ่นสู่รุ่น ซึ่งทุนวัฒนธรรมมีทั้งจับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้โดยนำเอาวัฒนธรรมและภูมิปัญญามาแปลงเป็นสิ่งที่มียุคค่าและมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน การปลูกฝังให้ภูมิใจในความเป็นไทย และสร้างจิตสำนึกที่จะสืบทอดให้ดำรงอยู่เป็นสร้างรายได้และเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

แนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้

การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดการเรียนการสอนนั้น ทำได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกใช้รูปแบบอย่างไรให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละกลุ่มสาระวิชาขึ้นอยู่กับผู้สอน สำหรับรูปแบบในการนำไปใช้นักวิชาการ เช่น (Michaelis, John U., 1992) ได้เสนอแนะการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนไว้ ประกอบด้วย การนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟังในชีวิตประจำวัน เช่น ข่าว เหตุการณ์ การประกอบอาชีพในชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น การทัศนศึกษาในชุมชนมีสถานที่สามารถนำผู้เรียนรู้ไปทัศนศึกษา เช่น โรงงาน ฟาร์มโคนม โรงสีสถานที่เพาะพันธุ์พืช ห้องสมุด เป็นต้น ด้านการเชิญผู้มีความรู้ความชำนาญมาบรรยายให้ผู้เรียนรู้ได้ฟัง และสามารถสัมภาษณ์ผู้รู้ชำนาญเฉพาะด้านในท้องถิ่นได้ (Michaelis, John U., 1992) ในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยการนำผู้เรียนรู้ไปศึกษานอกสถานที่ เช่น วัด และพิพิธภัณฑ์การศึกษาชุมชน ประวัติของชุมชน กระบวนการทางสังคม การประกอบอาชีพ การสัมภาษณ์ผู้รู้ การเชิญวิทยากรมาบรรยายเน้นประสบการณ์ตรง และเปิดโอกาสสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การแสดงดนตรี การจัดนิทรรศการ และการร่วมกิจกรรมของชุมชน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้จริง ควรใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ดีและเหมาะสมที่สุด (Kenworthy, 1992) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชนนั้นจะต้องเป็นแหล่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์และได้รับประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้จริง ๆ เนื่องจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนต้องใช้เวลาแต่ก็ให้ผลคุ้มค่า เช่น การเรียนรู้เรื่องอาชีพในงานเกษตร การทำนา การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงไหม และการปลูกผักสวนครัว เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) การใช้แหล่งความรู้ที่มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนซึ่งนำไปสู่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริงได้

เห็นได้ว่า แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีความสำคัญทางด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การสืบทอดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติด้วยวิธีการและสื่อต่างๆ ตามขั้นตอนการเรียนรู้จากผู้ถ่ายทอดไปยังผู้ได้รับการถ่ายทอด โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็นการให้ความรู้ทั้งทางตรงทางอ้อมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) และใช้

สื่อต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีจำลองความเสมือนจริง (Metaverse) เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาต่อไปยังรุ่นสู่รุ่น จากกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นจนรวมเป็นกลุ่มวัฒนธรรม (Traditional Knowledge) ผ่านทางคติความเชื่อ บริบททางพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ หรือความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีแหล่ง เรียนรู้ของสังคมในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนรู้ที่มา จากแหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อการสืบค้นด้านวิชาการ ด้านกิจกรรม ด้านพินิจภัณฑ์ และด้านศูนย์การเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพ สิ่งเหล่านี้เป็นฐานการฝึกใช้กระบวนการทาง สติปัญญา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตัดสินใจ และสรุปข้อมูล ที่สามารถยกระดับพื้นที่ทาง ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแขวงหิรัญรุจี

ผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร นักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (ธนิชกานต์ สุณัฐสินัย และสายชล ปัญญชิต, 2567) แนวทางการยกระดับการส่งเสริม การเรียนรู้ชุมชนย่านกะดีจีนผลการวิจัยพบว่า การเสนอแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ มีดังนี้ 1. สมาชิกในชุมชนต้องตระหนักเห็นถึงคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน 2. แหล่งเรียนรู้ควร กำหนดแผนนโยบายในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 3. แหล่งเรียนรู้ควรร่วมมือ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล หรือจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบการ เรียนรู้ 4. สร้างแพลตฟอร์มความรู้ภายในชุมชน เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการบริหารจัดการองค์ความรู้ 5. จัดตั้งกองทุนการอนุรักษ์ซ่อมแซมแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่ออนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ให้เป็นสถานที่ ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่อนุชนรุ่นต่อไป 6. แหล่งเรียนรู้ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือและทำให้แหล่งเรียนรู้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

(เกษศิริ ทองเฉลิม, 2566) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา จากการศึกษาพบว่า 1. กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนใน ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การศึกษาเนื้อหาสาระของหลักสูตร 2. การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ และบริบทในชุมชน 3. การเชื่อมโยงเนื้อหาสาระวิชากับบริบทชุมชน 4. การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา 5. กิจกรรมสะท้อนคิด และ 6. การประเมินผลตามสภาพจริง มีผลการหาประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา เท่ากับ 77.68/82.87

มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.57 คะแนน ส่วนคะแนนหลังเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.75 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนทักษะการแก้ปัญหาลงเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้ยังนักวิชาการ สาวิตรี บุญพันธ์ (2563) แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 จากการศึกษพบว่า ด้านการวางแผน พบว่ามีแผนงาน โครงการที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน ด้านการดำเนินงานพบว่า มีการจัดตั้งปราชญ์ชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน และมีการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนบางแห่งยังขาดการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน และแหล่งเรียนรู้บางพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์ การนิเทศติดตามผลพบว่า มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการนิเทศ ติดตาม ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนขาดการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประจำแหล่งเรียนรู้และการนิเทศติดตามบางพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร และการประเมินผลพบว่า มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้

เห็นได้ว่า การศึกษา (Education) จะช่วยทำให้มนุษย์เกิดองค์ความรู้ไปต่อยอดการพัฒนาได้ซึ่งผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องในบทความวิชาการนี้ นักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นรูปธรรมที่เน้นทรัพยากรมนุษย์ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรุจิ

บทการสังเคราะห์แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจิ

แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจิ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยอาศัยองค์ประกอบข้อมูลด้านต่างเพื่อการสังเคราะห์ประกอบด้วยภูมิหลังแขวงหิรัญรุจิ แหล่งการเรียนรู้ชุมชนในแขวงหิรัญรุจิ แหล่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อเป็นฐานการสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่ปัจจัยที่เป็นแนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

ภูมิหลังแขวงหิรัญรุจิ

ชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรุจิ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในอดีตเป็นพื้นที่ส่วนที่มีการปลูกมะพร้าว สวนหมาก สวนผลไม้ (สำนักงานเขตธนบุรี, 2548) โดยเฉพาะชุมชนวัดประดิษฐาราม ชุมชนบางไผ่ไก่ ชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จ เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของตระกูลขุนาคเสนาบดีตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

และรับราชการแผ่นดินสืบทอดกันต่อมา (ภาวิณี บุณนาค, 2567) ประเทศไทยได้เข้าสู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย (Modernization) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ผลของการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) มีผลสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเปิด เป็นการกระตุ้นให้ราษฎรไทยทำการผลิตสินค้าโดยเฉพาะข้าว เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของตลาดโลกและทำให้ประเทศไทยกลายเป็นผู้ผลิตและส่งออกข้าว จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนำไปสู่การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สถานที่มีการรวบรวมวัตถุที่เป็นมรดกวัฒนธรรมซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์สถานส่วนพระองค์ ณ พระที่นั่งราชฤดี เป็นครั้งแรก

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยส่งผลให้การยกเลิกระบบไพร่และทาส เมื่อพ.ศ.2448 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงออกพระราชบัญญัติเลิกทาส ร.ศ.124 จึงทำให้เกิดตลาดแรงงานเป็นผลมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพในการผลิตขึ้น ขณะที่พิพิธภัณฑ์สถานมีการให้ย้ายโบราณวัตถุที่เป็นมรดกวัฒนธรรมมาจัดแสดงในหอนิเวศนิยม (Museum) ณ หอทองคองเดียว ซึ่งเป็นอาคารใหม่ภายในพระบรมมหาราชวัง โดยมีพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุณนาค) นายทหารในกรมทหารมหาดเล็ก เป็นหัวหน้าฝ่ายไทย และมีนายเฮนรี อาลาบาสเตอร์ เป็นผู้อำนวยการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถาน มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2417 ถือเป็นวันกำเนิดของพิพิธภัณฑ์สถานของชาติของไทยที่จัดตามหลักวิชาการสากลและเปิดให้สาธารณชนเข้าชมเป็นครั้งแรก ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงเมื่อ พ.ศ.2488 ทุกประเทศต่างก็มีเป้าหมายการพัฒนา (Development) ในทุกมิติ (พงษ์พันธ์ นริน้อย, 2559: 65)

เห็นได้ว่า หลายช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม โดยเฉพาะการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของราชสำนักไทย ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ แต่การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้นี้ดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเกิดจากคนในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดตั้ง และยังไม่เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ และลักษณะการดำรงชีวิตของชุมชนยังไม่สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนได้ แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์แหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของราชสำนักไทยนั้นสามารถเป็นแบบอย่างในการสนับสนุนให้การมีการพัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้ชุมชนแขวงหรือรัฐกิจและเป็นการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนต่อไป

นอกจากนี้แล้ว สภาพโดยทั่วไปของแขวงหรือรัฐกิจ สำหรับพื้นที่แขวงหรือรัฐกิจมีทั้งหมด 0.691 ตร.กม. ความหนาแน่นของพื้นที่ 16,600.58 คน/ตร.กม. ประชากร จำนวน 8,709 คน (ข้อมูลสำนักงานเขตธนบุรี ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2564) มีอาณาเขตเขต ติดต่อกับแขวงอื่น ๆ ได้แก่

ภาพ แผนที่แสดงอาณาเขตเขตและที่ตั้งชุมชนแขวงหิรัญรูจี

ที่มา : สำนักงานเขตธนบุรี.

ทิศเหนือ ติดต่อกับแขวงวัดกัลยาณ์ (เขตธนบุรี) มีถนนอิสราภาพเป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสมเด็จเจ้าพระยา (เขตคลองสาน) มีถนนประชาธิปกเป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศใต้ ติดต่อกับแขวงบางยี่เรือ (เขตธนบุรี) มีถนนรอบวงเวียนใหญ่และถนนอินทพรวิเทศเป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแขวงวัดท่าพระ (เขตบางกอกใหญ่)

ขณะที่พื้นที่เขตธนบุรี มีชุมชนในพื้นที่ จำนวน 43 ชุมชน แต่ละชุมชนเป็นชุมชนเก่าแก่ที่อยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่น โดยเฉพาะชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรูจี มีชุมชนทั้งหมด 9 ชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อแขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ที่	ชุมชน	ประเภทชุมชน	วันประกาศจัดตั้งชุมชน
1	ชุมชนวัดประดิษฐาราม	แออัด	26 มีนาคม 2535
2	ชุมชนบางลำไ้ไก่	แออัด	26 มีนาคม 2535
3	ชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จ	แออัด	26 มีนาคม 2535
4	ชุมชนสี่แยกบ้านแขก	แออัด	26 มีนาคม 2535
5	ชุมชนประสานมิตร	แออัด	26 มีนาคม 2535
6	ชุมชนศรีภูมิ	แออัด	26 มีนาคม 2535
7	ชุมชนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ	แออัด	26 มีนาคม 2535
8	ชุมชนสามัคคีศรีสุพรรณ	แออัด	26 มีนาคม 2535
9	ชุมชนวัดหิรัญรูจี	แออัด	27 กรกฎาคม 2549

ที่มา : สำนักงานเขตธนบุรี, 2566: 8-9

เห็นได้ว่า ชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรุจี มีลักษณะเป็นชุมชนแออัดจัดได้รับการจัดตั้งชุมชนจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อพ.ศ.2535 มีจำนวน 8 ชุมชน และเพิ่มอีก 1 ชุมชน ในพ.ศ.2549 คือชุมชนวัดหิรัญรุจี เป็นที่ตั้งแหล่งรู้ในหลายรูปแบบทั้งทางด้านวิชาการ ด้านกิจกรรม ด้านพิพิธภัณฑ์ และด้านศูนย์การเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพด้วย

แหล่งการเรียนรู้ชุมชนในแขวงหิรัญรุจี

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงเมื่อ พ.ศ.2488 ทุกประเทศได้เน้นการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งอันพึงปรารถนาของทุกประเทศรวมถึงประเทศไทย การเรียนรู้และทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์นั้นก่อให้เกิดความเข้าใจในความเป็นมาและความสำคัญในแต่ละเหตุการณ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรุจี ซึ่งเป็นการบูรณาการศาสตร์ด้วยแนวคิดการพัฒนาจากสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์หลายสาขาเข้ามาผสมผสานแล้วสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ที่จะสะท้อนถึงสำคัญของความรู้เพื่อนำมาส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรุจี โดยเฉพาะการยกระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Learning Integration) เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการผสมผสานความรู้ตามบริบทและสภาพแวดล้อมที่มีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนทางสังคมและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาที่นำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในชุมชนแขวงหิรัญรุจีอย่างยั่งยืน แนวทางการยกระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สามารถจำแนกแหล่งการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี ดังนี้

ตารางที่ 2 แหล่งการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรุจี

ชุมชนในแขวงหิรัญรุจี	โบราณสถาน/วัตถุ	ประเพณี/ภูมิปัญญา/ผลิตภัณฑ์	วิถีชีวิต/การศึกษา
วัดประดิษฐาราม	พระพุทธรูปไสยาสน์/เสาหงส์ ธงตะขาบ/ศาลเจ้ากวนอู	งานสงกรานต์ตมอญ/ข้าวแช่/ ผลไม้ลอยแก้ว	คริสต์จักร (อิสราภาพ)/ บ้านทรงไทย
วัดหิรัญรุจี	อุ โบ ส ถ / พระพุ ทธ รูปปางสมาธิ	หัตถกรรมผ้าไหม/ดอกไม้จากผ้า ใยบัว/กระเช้าสุญ/งานสานพลาสติก	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก่อนวัยเรียน
บางไผ่ไก่อ		ขลุ่ยบ้านลาว/หัวโขนและ เครื่องละคร/การทำปลาต้ม	มูลนิธิแสงเทียน
มัสยิดบ้านสมเด็จ	มัสยิดนูรุลมุบีน	อาหารฮาลาล/กุโบร์ มัสยิด นูรุลมุบีน	ร้านกาแฟ/ตึกแถว โบราณ

ชุมชนในแขวง หิรัญบุรี	โบราณสถาน/วัตถุ	ประเพณี/ภูมิปัญญา/ผลิตภัณฑ์	วิถีชีวิต/การศึกษา
สี่แยกบ้านแขก	ห้องแถวไม้ของเอกชน	ผลไม้แช่อิ่ม/สมุนไพร/ กระเป๋าสานพลาสติก	มูลนิธิพุทธสมาคม ปทุมรังษี
ศรีภูมิ	อาคารชุมสายโทรศัพท์ ธนบุรี/ศาลเจ้าพ่อปู่	ร้อยพวงมาลัยพลาสติก	คณะสิงโตแสดง
วัดใหญ่ศรี สุพรรณ	พระพุทธรูปปางสมาธิ/ พระพุทธรูปปางสมาธิ	การต่อกลายชั้นทองเหลือง/ผ้า มัดย้อม/ผลิตภัณฑ์จากกล้วย	
สามัคคีศรี สุพรรณ			ศูนย์พัฒนาจตุรมิตร สัมพันธ์
ประสานมิตร		ผ้าผ่าน OTOP 3 ดาว/ชาใบ หม่อน/การทำเตาถ่าน/การ หล่อโลหะ	ศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจ พอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่

ที่มา : พงษ์พันธ์ นารีน้อย (ผู้รวบรวม)

จากตารางเห็นได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญบุรีทั้งหมด 9 ชุมชน สอดคล้องกับสังคมในศตวรรษที่ 21 นับเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นความรู้ภูมิปัญญาที่สั่งสมและพัฒนาต่อเนื่องสามารถจำแนก ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ วิถีชีวิต และการศึกษา นอกจากนี้ชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหิรัญบุรี เป็นแหล่งรวมครุภูมิปัญญาและปราชญ์ชาวบ้านแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครที่มีการถ่ายทอดเรื่องราวความรู้รวมทั้งถ่ายทอดให้เห็นถึงคุณลักษณะของการเป็นผู้นำ เช่น การเป็นผู้นำความคิด ผู้นำจิตวิญญาณ และผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถยกระดับพื้นที่ประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญบุรี

แหล่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

แหล่งการเรียนรู้ในแขวงหิรัญบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร อีกแหล่งใหญ่หนึ่งมาจากสถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นมหาวิทยาลัยที่มีอัตลักษณ์ด้านดนตรี ด้านการผลิตและพัฒนาครู ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การสร้างเครือข่ายสัมพันธ์กับต่างประเทศ อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา แก้ปัญหา สังคม ชุมชนและท้องถิ่น จุดเน้นเชิงยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตามลักษณะภูมิสังคมและความต้องการเชิงพื้นที่และตลาด (Demand-driven) ด้วยความเชี่ยวชาญและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของมหาวิทยาลัย การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยบูรณาการดำเนินการเป็น Platform การทำงานร่วมกับองค์กรและหน่วยงานในพื้นที่ (Co-creation) โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นจุดศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อสร้างมูลค่าทุนชุมชนและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนการสร้างนวัตกรรม

การประชุมเพื่อสร้างความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น โดยการวิจัย การบริการ วิชาการ การจัดการเรียนรู้ ประสบการณ์ความเข้าใจ (กองนโยบายและแผน สำนักอธิการบดี, 2567) ซึ่งแหล่ง การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สามารถจำแนกในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 แหล่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

โบราณสถาน	ประเพณี	ประวัติศาสตร์/สุขภาพ
อนุสาวรีย์ของสมเด็จพระเจ้าพระยา บรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วงขุนนาค) /บ้านเอะนาค/อาคาร 150 ปี มหาบุรุษรัตนอม (ช่วง ขุนนาค)	พิธีวันคล้ายวันพิราลัยสมเด็จพระ เจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง ขุนนาค)	แหล่งเรียนรู้กรุงธนบุรีศึกษา/ห้อง เกียรติประวัติ/สนามกีฬากลาง/ สระว่ายน้ำบ้านสมเด็จ/ห้องโถง คลินิกการแพทย์แผนไทย/บ้าน รับรองบ้านสมเด็จเจ้าพระยา /ศูนย์ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพและบริการ วิชาการท้องถิ่น/ศูนย์การศึกษาอยู่ทอง ทวารวดี อยู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

ที่มา : พงษ์พันธ์ นารีน้อย (ผู้รวบรวม)

จากตารางเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีพื้นที่แหล่งเรียนรู้ซึ่งสามารถยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหรือรู้ได้ ประกอบด้วย โบราณสถาน ประเพณี ประวัติศาสตร์ และสุขภาพ เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการควบคู่กับในชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหรือรู้ที่ได้คำนึงถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากับชุมชนต่าง ๆ ในแขวงหรือรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์

จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแขวงหรือรู้ ก่อให้เกิดปัจจัยสู่ความสำเร็จของแนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหรือรู้ ด้วยการหาวิธีการหรือปัจจัยอื่น ๆ มาเสริมกระบวนการให้เกิดความเข้มแข็งและสมบูรณ์แบบมากขึ้นในชุมชนแขวงหรือรู้ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ความรู้

แนวทางการยกระดับ	
พื้นที่ทางประวัติศาสตร์	แหล่งการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรูจี
ด้านคมนาคม	ถนนประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ถนนอิสราภาพ ถนนประชาธิปไตย และถนนอินทรพิทักษ์
ด้านประวัติศาสตร์	พระพุทธไสยาสน์/ เสาหงส์ ธงตะขาบ/ ศาลเจ้ากวนอู/ อุโบสถ/ พระพุทธรูปปางมารวิชัย/ มัสยิดนูรุลมุบีน/ ห้องแถวไม้/ อาคารชุมชนสายโทรศัพท์ธนบุรี/ ศาลเจ้าพ่อปู่/ พระพุทธรูปปางสมาธิ/ และพระพุทธรูปปางสมาธิ
ด้านกิจกรรมบูรณาการ	พิธีวันคล้ายวันพิราลัยสมเด็จพระบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา/ การละเล่นสละบ้าทอยในงานประเพณีสงกรานต์มอญ/ อาหารฮาลาลชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จเจ้าพระยา/ และกิจกรรมคริสต์จักรอิสราภาพแบบอิสลาม
ด้านภาครัฐและเอกชน	สินค้าผ้าไหม OTOP 3 ดาว ในชุมชนประสานมิตร/ และสินค้าปลาต้มในชุมชนบางไส้ไก่
ด้านผู้นำชุมชนแขวงหิรัญรูจี	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นใน 9 ของชุมชนแขวงหิรัญรูจี
ด้านสถาบันการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กิจกรรมงานเทศกาล 3 ศิลป์ 3 ศาสน์ ย่านกะดีจีน เพื่อสร้างเครือข่ายและพัฒนารูปแบบกิจกรรมทุนทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ที่มา : พงษ์พันธ์ นารีน้อย (ผู้รวบรวม)

จากตารางเห็นได้ว่า แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สามารถสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ ดังนี้

1. ด้านคมนาคม มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกหลายรูปแบบเพื่อส่งเสริมกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแขวงหิรัญรูจี ได้แก่ ถนนประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ถนนอิสราภาพ ถนนประชาธิปไตย และถนนอินทรพิทักษ์ เป็นถนนในโครงการตัดและขยายถนน 11 สาย ในจังหวัดธนบุรีและจังหวัดพระนคร เพื่อรองรับการก่อสร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้าเมื่อพ.ศ. 2472 ตรงกับในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ต่อมามีการใช้ระบบขนส่งมวลชนเร็ว ในพ.ศ.2552 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้มีระบบขนส่งมวลชนเร็วที่ใกล้แขวงหิรัญรูจี คือ รถไฟฟ้าบีทีเอสตรงกับสถานีวงเวียนใหญ่ และในพ.ศ.2562 สถานีรถไฟฟ้าใต้ดินในเส้นทางรถไฟฟ้ามหานคร สายเฉลิมรัชมงคล สถานีแรกของฝั่งธนบุรี

คือ สถานีอิสรภาพ อย่างไรก็ตามมีเส้นทางธรรมชาติ คือ คลองบางกอกใหญ่ ซึ่งเดิมเคยเป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่า ซึ่งทั้งสามรูปแบบของการเดินทางนั้นจะช่วยเพิ่มศักยภาพแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนแขวงหิรัญรูจี

2. ด้านประวัติศาสตร์ ชุมชนแขวงหิรัญรูจีเป็นพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และเชิงศาสนาที่ประกอบโบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น อุโบสถ วัดหิรัญรูจี สร้างขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และยังคงอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่มีผู้คนมาจากหลากหลายเชื้อชาติจนเกิดการตั้งรกรากและสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญา จึงมักให้ความสำคัญกับหลักฐานต่าง ๆ เหล่านั้นในฐานะเป็นภาพแทนประวัติศาสตร์ของชุมชน การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนจึงไม่อาจจะละเลยมุมมองเกี่ยวกับ “คน” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนให้เห็นพลวัตและกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากภายในชุมชนโดยยังมิรูปแบบงานประเพณีสิ่งที่มีความเชื่อถือและยึดเป็นแนวปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น ประเพณีสงกรานต์ต้มถั่วในชุมชนวัดประดิษฐาราม และประเพณีงานวัดในชุมชนวัดหิรัญรูจี และประเพณีส่งเสริมอาหารฮาลาล ในชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จ เป็นต้น

3. ด้านกิจกรรมบูรณาการ เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ให้ตรงกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียนเปลี่ยนจากการถ่ายทอดหรือบอกความรู้มาเป็นเรียนรู้โดยผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นทีมร่วมกับการอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแขวงหิรัญรูจีก่อให้เกิดศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และความตระหนักในสภาพแวดล้อม เพื่อนำความรู้พื้นฐานไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงและสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนซึ่งเป็นกิจกรรมในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะสังคมและวัฒนธรรมนานาชาติที่เกิดขึ้นในชุมชนแขวงหิรัญรูจี เช่น พิธีวันคล้ายวันพิราลัยสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา การละเล่นส่บ้าทอยในงานประเพณีสงกรานต์ต้มถั่วอาหารฮาลาลชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จ และกิจกรรมคริสต์จักรอิสรภาพแบ็บติสต์ (ถนนอิสรภาพ) เป็นต้น

4. ด้านภาครัฐและเอกชน ต้องบริหารและดูแลชุมชนแขวงหิรัญรูจี ด้วยความตั้งใจ ยุติธรรมและมีวิสัยทัศน์ทั้งการบริหาร การวางแผน และการแก้ไขปัญหา จนสามารถเชื่อมโยงให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีพร้อมใจกันได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นคนในชุมชนยังต้องพร้อมใจปฏิบัติด้วยความมีวินัย ตั้งใจจริง เปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็น ร่วมรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาทักษะและฝีมือของตนเองอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะนำมาต่อยอดผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการในชุมชนของตนอย่างยั่งยืน เช่น สินค้าผ้ามา่าน OTOP 3 ดาว ในชุมชนประสานมิตร และสินค้าปลาต้ม ในชุมชนบางไส้ไก่ เป็นต้น

5. ด้านผู้นำชุมชนแขวงหิรัญรูจี ผู้นำชุมชนแขวงหิรัญรูจีรวมทั้งหมด 9 ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมพัฒนา ควบคู่กับตำรวจไทยที่ต้องรับฟังความคิดเห็นและให้ความช่วยเหลือชุมชน และการประสานงานร่วมกับผู้นำชุมชนแขวงหิรัญรูจี (พงษ์พันธ์ นารีน้อย, 2566) นอกจากนี้แล้วครอบครัว

หรือสมาชิกในชุมชนล้วนมีความสำคัญ และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มุ่งเน้นด้านวิชาการ ด้านการบอกเล่า และด้านสภาพแวดล้อม ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมให้เป็นแหล่งความรู้ศูนย์กลางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ประธานแขวง ประธานชุมชน คณะกรรมการ และครัวเรือน ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

6. ด้านสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนแขวงหิรัญรูจี ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา แก้ปัญหา สังคม ชุมชน และท้องถิ่น โดยดำเนินการเชิงยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งนักศึกษา คณาจารย์ ประชาชนในชุมชนแขวงหิรัญรูจี ควรร่วมส่งเสริมและสนับสนุนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมงานเทศกาล 3 ศิลป์ 3 ศาสน์ ย่านกะดีจีน เพื่อสร้างเครือข่ายและพัฒนาารูปแบบกิจกรรมทุนทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสู่การเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจชุมชน กิจกรรมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) การผลักดันการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการดำเนินงานต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษานับเป็นตัวอย่างให้กับนักศึกษาและชุมชนในการใช้พลังงานที่สะอาดและการลดการใช้พลังงานที่ไม่จำเป็น การใช้เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและการออกแบบสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยแห่งนวัตกรรมต้นแบบ เพื่อชุมชนและร่วมพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และโครงการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและขับเคลื่อนขบวนภาคีเครือข่ายเพื่อฟื้นฟูเทศกาลสงกรานต์มอญ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี ผลักดันสู่ Soft Power ภายใต้กรอบการวิจัยการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏภายใต้วิทยสถานธัญมนิ นับได้ว่าเป็นโครงการและกิจกรรมในการพัฒนาพื้นที่พื้นที่ชุมชนแขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาดังกล่าวที่ผู้ศึกษาได้ทำการสรุปผลมานั้นพบว่า แนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน เพื่อมุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งปัญญาและพัฒนาผู้เรียนสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นั้นจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นทรัพยากรมนุษย์ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนในแขวงหิรัญรูจี ซึ่งมีแหล่งการเรียนรู้ชุมชนในแขวงหิรัญรูจี และแหล่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สำหรับปัจจัยสู่ความสำเร็จของแนวทางการยกระดับพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนหิรัญรูจินั้น ผลการศึกษาพบว่าประกอบด้วยปัจจัย 6 ด้านประกอบด้วย ด้านคมนาคม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านกิจกรรมบูรณาการ ด้านภาครัฐและเอกชน ด้านผู้นำชุมชนแขวงหิรัญรูจี และด้านสถาบันการศึกษา เป็นกระบวนการให้เกิดความเข้มแข็งและสมบูรณ์แบบมากขึ้น

ส่วนข้อเสนอแนะ ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชนแขวงหิรัญรูจีทั้งหมด 9 ชุมชน ควรมีความคิดริเริ่ม วางแผน ด้วยการสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแขวงหิรัญรูจีด้วย

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในชุมชนแขวงหิรัญรูจี เช่น จักรวาล
 นฤมิต (Historicovator) ใช้เทคโนโลยีจำลองความเสมือนจริงนวัตกรรมสื่อเมตาเวิร์ส (Metaverse)
 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเองที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและปรับตัวให้เข้า
 กับวิถือนวัตกรรมใหม่ในการเรียนรู้เพื่อยกระดับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่
 นำค้นหา ซ่อนตัวสร้างเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะเฉพาะ และในบางชุมชนคงไว้ซึ่ง
 ภาพลักษณ์ดั้งเดิม แต่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับ
 ที่ 2) พ.ศ.2545และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กองนโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดี. (2567). *แผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์(Strategic Action
 Plan) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ฉบับ
 ปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้าน
 สมเด็จเจ้าพระยา.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *วัฒนธรรมคุณค่าสู่มูลค่า*. สืบค้น 10 มีนาคม 2567, จาก
http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index
- กรุงเทพมหานคร. สำนักงานเขตธนบุรี. (2565). *9 ชุมชนในแขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี*. สืบค้น 1
 มีนาคม 2567, จาก <https://webportal.bangkok.go.th>.
- เกษศิริ ทองเฉลิม. (2566). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริม
 ทักษะการแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 46(4), 1-12.
- กฤษณพงศ์ กีรติกร. (2551). การศึกษาไทย อุดมศึกษาไทย ความท้าทาย. *วารสาร สอ.ประเทศไทย*, 11(1), 12-35.
- ขวัญชัย ขั้วนา และธารทิพย์ ขั้วนา. (2561). การศึกษาตามอัธยาศัยในศตวรรษที่ 21. *วารสาร
 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 24(1), 1-16.
- ชฎากาญจน์ เจริญรบ และคณะ. (2559). *การถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชน สาขาศิลปกรรม ในเขตธนบุรี
 ด้วยระบบสารสนเทศภูมิปัญญาชุมชน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ข้อฟ้า ทิตาราม. (2560). *การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับธุรกิจปัจจุบัน*.
 กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ธันนิกานต์ สุญสินัย และสายชล ปัญุชิต. (2567). *แนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้
 ชุมชนย่านกะดีจีน*. (สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
 ทางสังคม คณะสังคมศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

- ประภาพรรณ ชื่นแขก. (2555). *การศึกษารูปแบบกิจกรรมทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร
- ประยงค์ อ่อนตา และคณะ. (2566). การออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในชุมชนแขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 17(2). 130-131.
- พงษ์พันธ์ นารีน้อย. (2559). *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พงษ์พันธ์ นารีน้อย. (2561). *ปรัชญาท้องถิ่น ในสังคมไทยและสังคมโลกในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พงษ์พันธ์ นารีน้อย. (2567). *ตรอกวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. สืบค้น 16 มีนาคม 2567. จาก <https://medium.com/@tonguniversity>
- พงษ์พันธ์ นารีน้อย, ประพันธ์ สหพัฒนา, อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา. (2566). ภาพลักษณ์องค์การและภาพลักษณ์ของข้าราชการตำรวจไทยในบริบทของประชาชนในพื้นที่แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(3), 222-223.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวิณี บุณนาค พงษ์พันธ์ นารีน้อย ขวัญณา วัจนรัตน์ นงนุช ทิ้งในธรรมะ และไพลิน มุนินทร์วัฒน์. (2567). *ภาพเล่าเรื่องวิถีลาว มอญ เขมร ผังธนบุรี*. สืบค้น 16 กันยายน 2567, จาก <https://heyzine.com/flip-book/6c908c1cc9.html#page/11>
- สาวิตรี บุญพันธ์ . (2563). *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์, อุดรดิษฐ์
- สุพล ฉุนแสนดี. (2555). *เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา*. สืบค้น 10 มีนาคม 2567, จาก <https://sites.google.com/site/supoldee/thechnologyi-laea-nwatkrm-kar-suksa>
- อนเชา วิชาไชย และคนอื่น ๆ. (2563). *การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมบายล์-เลิร์นนิ่ง*. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 21(2). 69.
- Michaelis, J. U. (1992). *Social studies for children: A guide to basic instruction*. World Bank Publications.
- Prieur, A., Rosenlund, L., & Skjott-Larsen, J. (2008). Cultural capital today: A case study from Denmark. *Poetics*, 36(1), 45-71.

**หลักเกณฑ์และวิธีส่งต้นฉบับ “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
ของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**

1. คำแนะนำทั่วไป

- 1.1 ต้องเป็น “บทความวิจัย” หรือ “บทความวิชาการ” ทางพระพุทธศาสนาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในสาขาปรัชญา ศีลศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสหวิทยาการทางด้านสังคมศาสตร์
- 1.2 ต้องเป็นบทความวิจัยที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการรอผลการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ
- 1.3 รับผิดชอบบทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ภาษาไทยเท่านั้น
- 1.3 ต้องเป็นบทความวิจัยที่เขียนตามแบบ (Modeling) ที่กำหนดไว้
- 1.4 บทความวิจัยที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้น ถ้ามีการปรับปรุงแก้ไขก็ต้องแก้ไขก่อนจึงจะลงได้
- 1.5 การลงบทความในวารสารของสถาบันวิจัยญาณสังวรหรือไม่นั้นเป็นสิทธิ์ของสถาบันวิจัยญาณสังวร

2. การพิจารณาบทความวิจัยและบทความวิชาการ

- 2.1 กองบรรณาธิการแจ้งให้ผู้ส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการทราบ เมื่อได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว
- 2.2 กองบรรณาธิการตรวจสอบชื่อเรื่องบทความ รวมไปถึงเนื้อหาของบทความ โดยบทความนั้น ๆ ต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของวารสาร
- 2.3 ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นชอบรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าเหมาะสมหรือไม่ในการตีพิมพ์ โดยใช้วิธีการประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อของแต่ละฝ่าย (Double Blinded Review)
- 2.4 เมื่อผู้ทรงคุณได้พิจารณากลับกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอ้างอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒินั้น ว่าควรได้รับการตีพิมพ์ หรือควรส่งกลับไปให้กับผู้ส่งบทความเพื่อแก้ไขก่อนพิจารณาอีกครั้ง หรือจะปฏิเสธการลงตีพิมพ์ในวารสาร
- 2.5 ผู้วิจัยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการกำหนด โดยผู้วิจัยต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความก่อนเผยแพร่
- 2.6 การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ได้หรือไม่นั้น บรรณาธิการของวารสารถือเป็นที่สุด

3. การเตรียมบทความต้นฉบับ

- 3.1 เขียนตามแบบ (Modeling) ที่กำหนดไว้ เช่น ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้าความยาว 7 – 9 หน้า และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น เป็นต้น
- 3.2 ใช้แบบอักษร TH Sarabun New เท่านั้น

- 3.3 ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 (ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง
- 3.4 ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดขวา
- 3.5 ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ Corresponding Author, E-mail: ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวปกติ) จัดชิดซ้าย
- 3.6 หัวข้อ ได้แก่ บทคัดย่อ Abstract ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ บรรณานุกรม / เอกสารอ้างอิง และคำขอบคุณ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
- 3.7 ชื่อภาพ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ภาพ
- 3.8 หลักการอ้างอิงให้ใช้ “ระบบฝังใน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล
- 3.9 เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

4. ส่วนประกอบของบทความ

- 4.1 ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.2 ชื่อผู้แต่งและหน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.3 บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญ (Keyword) ระหว่าง 3-5 คำ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- 4.4 เนื้อหาบทความวิจัย ควรเป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ข้อค้นพบ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการมาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้
 - 4.4.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย (ความยาวประมาณ 2 ส่วน 3 หน้ากระดาษ A4)
 - 4.4.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 4.4.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (อย่างน้อย 2 ข้อ)
 - 4.4.4 วิธีดำเนินการวิจัย (ความยาวประมาณ ครึ่งหน้ากระดาษ A4)
 - 4.4.5 ผลการวิจัย (ความยาวประมาณ 2 - 3 หน้ากระดาษ A4)
 - 4.4.6 สรุปผลการวิจัย (ความยาวประมาณ 2 ส่วน 3 หน้ากระดาษ A4)
 - 4.4.7 อภิปรายผลการวิจัย (ความยาวประมาณ 1 ส่วน 3 หน้ากระดาษ A4)
 - 4.4.8 ข้อเสนอแนะ
 - 4.4.9 บรรณานุกรม / เอกสารอ้างอิง (เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)
 - 4.4.10 คำขอบคุณ
- 4.5 เนื้อหาบทความวิชาการ ควรมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการนำเสนอตามหลักวิชาการ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้น ๆ ได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยผู้ส่งบทความแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน
 - 4.5.1 บทนำ (Introduction) หลักการและเหตุผล (Rationale) หรือความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) วัตถุประสงค์เป็นการเขียนว่าในการ

เขียนบทความในครั้งนี้อาจต้องการให้อ่านให้ทราบเรื่องอะไรบ้าง คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่าควรระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

4.5.2 เนื้อเรื่อง (Body) การจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเรียบเรียงเนื้อหา การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การใช้ภาษา วิธีการนำเสนอ

4.5.3 ส่วนสรุป (Conclusions) บทความทางวิชาการที่ดีควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อคือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท

5. การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือ อินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้พิมพ์เป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ในการเขียนเอกสารอ้างอิงใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิงตามรูปแบบของ The American Psychological Association (APA, 6th Edition) โดยเนื้อหาเอกสารอ้างอิงแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

5.1 การอ้างอิงในเนื้อหา โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ ในกรณีอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วน ต้องระบุเลขหน้า โดยพิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) รูปแบบอ้างอิงมี 2 รูปแบบ ดังนี้

5.1.1 (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์: เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(วสันต์ ฉายรัศมีกุล, 2561: 16-17)

5.1.2 ผู้แต่ง (ปีพิมพ์: เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก เช่น

วสันต์ ฉายรัศมีกุล (2561: 16) ได้ศึกษาถึง.....

5.2 การอ้างอิงท้ายบทความ โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ โดยรูปแบบอ้างอิงมีดังนี้

การอ้างอิงวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วสันต์ ฉายรัศมีกุล. (2561). องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 9(1), 38-48.

การอ้างอิงหนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สุวิมล ติรกานันท์. (2555). การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การอ้างอิงวิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ปริญญาคุชฎบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน,สถานที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

วสันต์ ฉายรัศมีกุล. (2561). ผลของความแตกต่างทางเพศและบุคลิกภาพในผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีต่อเสียงดิจิทัลที่เราอารมณ์ด้านความประทับใจ: การศึกษาเชิงพฤติกรรมและคลื่นไฟฟ้าสมองสัมพันธ์กับเหตุการณ์ (ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การอ้างอิงรายงานการวิจัย

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วสันต์ ฉายรัศมีกุล. (2561). องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี. (รายงานผลการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. สืบค้น วัน เดือน ปี, จาก <http://www.xxxxxxxxxxxx>

ตัวอย่าง

สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. (2554). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ. สืบค้น 21 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge>

หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, วัน เดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วรินทร์ ตรีโน. (2554, 28 เมษายน). ห่วงเงินทุนไหลเข้า. มติชน, น. 15.

6. การส่งต้นฉบับ

ให้ส่งบทความวิจัยต้นฉบับทั้งไฟล์ Word และ PDF ผ่านระบบ THAIJO ของวารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yri> เท่านั้น

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย¹, ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย², ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย³ ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ², ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ³ ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.....

บทคัดย่อ

ย่อหน้า 0.63 นิ้ว ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ไม่เกิน 250 คำ)

[illegible]

คำสำคัญ : 1. 2. 3. (ระหว่าง 3-5 คำ)

ABSTRACT

ย่อหน้า 0.63 นิ้ว ขนาดตัวอักษร 16 pt.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

1 วุฒิต่างธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาไทย)
 วุฒิต่างธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาอังกฤษ)
 2 วุฒิต่างธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาไทย)
 วุฒิต่างธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาอังกฤษ)
 3 วุฒิต่างธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาไทย)
 วุฒิต่างธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาอังกฤษ)
 Corresponding author; Email: xxxxxxxxxxx (ต้องเป็นอีเมลที่ติดต่อตลอดจนกว่าจะตอบรับการตีพิมพ์บทความ)
 (Received: xxxxxxxxxxx; Revised: xxxxxxxxxxx; Accepted: xxxxxxxxxxx;)

A repeating pattern of small, stylized geometric shapes (triangles) arranged in a grid-like fashion, creating a textured background.

[illegible]

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ
ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ
ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ
ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ
ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

[illegible]

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย¹, ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย², ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย³ ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ², ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ³ ขนาดตัวอักษร 16 pt.

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.....

บทคัดย่อ

ย่อหน้า 0.63 นิ้ว ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ไม่เกิน 250 คำ)

[illegible]

คำสำคัญ : 1. 2. 3. (อย่างน้อย 3 คำ)

ABSTRACT

ย่อหน้า 0.63 นิ้ว ขนาดตัวอักษร 16 pt.

XX

XX

1 วุฒิทางธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาไทย)
 วุฒิทางธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาอังกฤษ)
 2 วุฒิทางธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาไทย)
 วุฒิทางธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาอังกฤษ)
 3 วุฒิทางธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาไทย)
 วุฒิทางธรรม.....ทางโลกตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ภาษาอังกฤษ)
 Corresponding author; Email: xxxxxxxxxxx (ต้องเป็นอีเมลที่ติดต่อตลอดจนกว่าจะตอบรับการตีพิมพ์บทความ)
 (Received: xxxxxxxxxxx; Revised: xxxxxxxxxxx; Accepted: xxxxxxxxxxx;)

การอ้างอิงหนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สุวิมล ติรกานันท์. (2555). การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การอ้างอิงวิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ปริญญาคุชฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน, สถานที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

วสันต์ ฉายรัศมีกุล. (2561). ผลของความแตกต่างทางเพศและบุคลิกภาพในผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีต่อเสียงดิจิทัลที่เร้าอารมณ์ด้านความประทับใจ: การศึกษาเชิงพฤติกรรมและคลื่นไฟฟ้าสมองสัมพันธ์กับเหตุการณ์ (ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การอ้างอิงรายงานการวิจัย

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วสันต์ ฉายรัศมีกุล. (2561). องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในจังหวัดนนทบุรี. (รายงานผลการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.